

Onze-Lieve-Vrouwekerk met kerkhof in Zevekote (Gistel)

Beheersplan Onroerend Erfgoed

Colofon

Opdrachtgever	Stad Gistel Heyvaertlaan 18, 8470 Gistel
Project	Beheersplan Onze-Lieve-Vrouwkerk met kerkhof in de Zevekotestraat z.nr. te Zevekote. (Opgemaakt overeenkomstig het Onroerend Erfgoeddecreet (van 12 juli 2013, gewijzigd bij decreet van 4 april 2014), hoofdstuk 8 en het Onroerend Erfgoedbesluit (van 16 mei 2014), hoofdstuk 8).
Bescherming	Onze-Lieve-Vrouwkerk beschermd als monument bij M.B. dd. 12.01.1987. Kerkhof rond Onze-Lieve-Vrouwkerk beschermd als dorpsgezicht bij M.B. dd. 12.01.1987.
Titel	Onze-Lieve-Vrouwkerk met kerkhof in Zevekote (Gistel). Beheersplan Onroerend Erfgoed.
Auteurs	Frank Becuwe & Rudy Vereecke Multiprofessionele architectenvennootschap MONUMENT IN ONTWIKKELING bvba Onze Lieve Vrouwstraat 5, 8620 Nieuwpoort
Referentievermelding	F. Becuwe & R. Vereecke 2019 - <i>Onze-Lieve-Vrouwkerk met kerkhof in Zevekote (Gistel). Beheersplan onroerend erfgoed</i> , Nieuwpoort, Monument in Ontwikkeling bvba (onuitgegeven studie in opdracht van de stad Gistel): 143 pp.
Met dank aan:	Lise Marrannes (stad Gistel), Michel Lemmen, Catheline Metdepenninghen en Jana Wijnsoew (Agentschap Onroerend Erfgoed West), Rik Reynaert, Dominique Dehaemers, Gentiel Vanhee en Annick Coene (Kerkfabriek Zevekote).

© M in O | Monument in Ontwikkeling bvba.

Alle rechten op deze studie zijn de auteur voorbehouden.

Niets mag eruit worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensverband, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Behalve als instrument om het voor het onroerend erfgoed in kwestie uitgezette beheer te realiseren mag deze studie enkel gebruikt worden na overleg met de auteur, na zijn voorafgaande, schriftelijke toelating, en met volledige referentievermelding.

Inhoud

1. IDENTIFICATIE.....	4
1.1. Aanleiding.....	4
1.2. Identificatie.....	4
1.3. Afbakening.....	5
1.4. Eigendomssituatie.....	5
1.5. Juridische toestand	6
2. HISTORISCHE NOTA	7
2.1. De Onze-Lieve-Vrouwkerk.....	7
2.2. Het kerkhof.....	29
2.3. Literatuur en bronnen.....	33
3. INVENTARISATIE HUIDIGE TOESTAND.....	35
3.1. Inventaris van de onroerend-erfgoedelementen	35
3.1.1. Exterieur.....	35
3.1.2. Interieur.....	51
3.2. Cultuurgoederen onroerend erfgoed	77
3.2.1. Schilderijen.....	77
3.2.2. Beelden.....	78
3.2.3. Andere roerende elementen.....	81
3.3. Parenthese: roerende goederen, niet erkend als cultuurgoed onroerend erfgoed.....	85
3.4. Parenthese: plannen.....	96
4. ERFGOEDWAARDEN.....	102

5.	VISIE OP HET TOEKOMSTIG BEHEER	103
6.	BEHEERSMAATREGELEN	105
6.1.	Onderhoudswerkzaamheden	106
1.	Het exterieur van de kerk met kerkhof	106
2.	Het interieur van de kerk	118
3.	De cultuurgoederen in de kerk	126
6.2.	Restauratiewerkzaamheden	129
1.	Het exterieur van de kerk met kerkhof	129
2.	Het interieur van de kerk	134
7.	OPVOLGING EN EVALUATIE	140
7.1.	Op stapel staande restauratiewerkzaamheden (2019 of later)	140
7.2.	Onderhoudswerkzaamheden (2019-2043)	141
7.3.	Restauratiewerkzaamheden (na uitvoering van de dringende restauratiewerken - 2043)	141
7.4.	Onderhoudslogboek	142
8.	EXTRA TOEVOEGINGEN	143

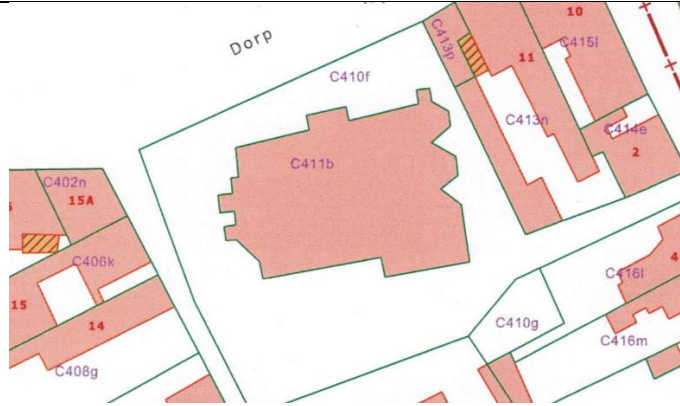
1. IDENTIFICATIE

1.1. Aanleiding

De aanleiding tot de opmaak van een beheersplan voor de Sint-Onze-Lieve-Vrouwekerk met kerkhof in Zevekote wordt gevormd door de consolidatie- en restauratiewerkzaamheden die zich op korte termijn opdringen om het behoud van de parochiekerk te garanderen.

Tevens biedt de opportuniteit van een beheersplan voor de stad Gistel de gelegenheid om samen met de kerkfabriek met betrekking tot het passieve en actieve behoud van de parochiekerk voor de komende twintig jaar een breder beheersplan te ontwikkelen.

1.2. Identificatie

Benaming	Onze-Lieve-Vrouwekerk met kerkhof	 Kadasterplan
Adres	Zevekotestraat z.nr. in Zevekote (Gistel)	
Kadasternummer	Gistel (Zevekote), 3 ^{de} afdeling, sectie B, perceelnummer 91A (deel).	
Bescherming	Kerk - monument: M.B. dd. 12.01.1987 Omgeving – dorpsgezicht: M.B. dd. 12.01.1987: <i>“de onmiddellijke omgeving van de Onze-Lieve-Vrouwekerk, bestaande uit het landelijk kerkhof met omheiningsmuurtje en beukenhaag”</i> .	
Beschermingsstatuut	Beschermd monument + beschermd dorpsgezicht.	

Inventaris Bouwkundig Erfgoed	DIBE/relict/52182 (vastgesteld als bouwkundig erfgoed dd. 05.10.2009).	
-------------------------------	---	--

1.3. Afbakening

	Administratieve Erfgoed gegevens <i>Administratief</i> <i>Perceel</i> Postadres(sen): Gemeente: Gistel Kadastrale afdeling: GISTEL 3 AFD/ZEVEKOTE/ Kadastrale sectie: B Perceel: 0091/00A000 Capakey: 35027B0091/00A000 De archeologieregelgeving is van kracht. Zorg dat je het correcte traject bij vergunningsaanvragen volgt. <i>Beschermde stads- en dorpsgezichten</i> Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw met kerkhof
--	---

1.4. Eigendomssituatie

Eigenaar:	Gebruiker:
Stad Gistel Heyvaertlaan 18 8470 Gistel T 059 27 02 00 F 059 27 02 46. E lise.marrannes@gistel.be	Centraal Kerkbestuur De heer Johan Verhaeghe, voorzitter p/a. Bruidstraat 2 8470 Gistel E erenotaris.johanverhaeghe@outlook.com

1.5. Juridische toestand

- Kerk beschermd monument bij Ministerieel besluit dd. 12.01.1987.
- Onmiddellijke omgeving beschermd dorpsgezicht bij Ministerieel besluit dd. 12.01.1987.

2. HISTORISCHE NOTA

2.1. De Onze-Lieve-Vrouwkerk

Naar archeologische opgravingen in de jaren 1978, 1980 en 1984 hebben aangegeven was er reeds vanaf de 10de eeuw bewoning in Zevekote. Romeins aardewerk in een turflaag laat zelfs vermoeden dat er in de 2de - 3de eeuw na Christus reeds een schaarse vorm van bewoning was. Als parochie wordt Zevekote echter voor het eerst vermeld in de 13de eeuw. Monniken van de abdij van Sint-Andries nabij Brugge stichtten toen het eerste bedehuis. Het patronaatschap van de kerk werd echter gedeeld met de bisschop van Doornik¹.

¹ Dit gold ook voor de parochies Gistel, Moere, Zande en Sint-Pieterkapelle (Devos 1879: 19).

² Devos 1879: 20.

³ S.n. 1995: 2.

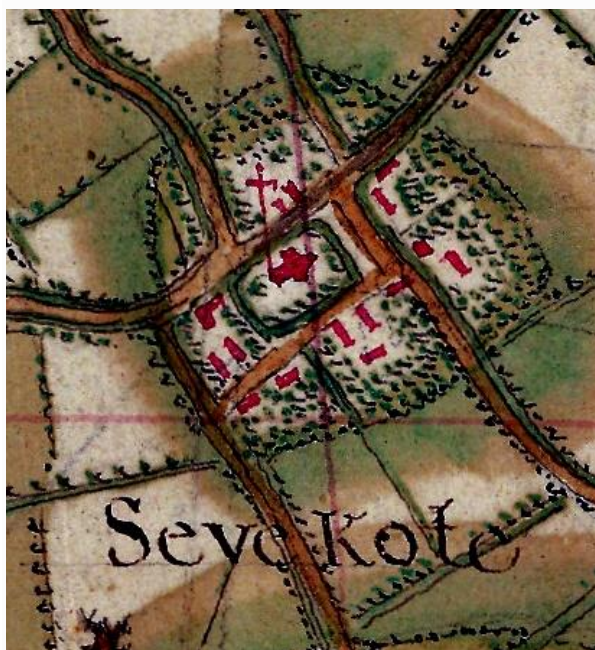
Kerk Zevekote. Detail kaart van het Brugse Vrije (door P. Pourbus, ca.1567).

De oudste afbeelding van de kerk betreft de toren die door Pieter Pourbus omstreeks 1567 op zijn Kaart van het Brugse Vrije werd weergegeven². Kort daarop, in 1580, werd de kerk door de Geuzen verwoest. Het lood van de kerk, het altaar en de klok werden door hen gestolen en naar Nieuwpoort gevoerd. Pas in 1606 keerden altaar en klok terug naar Zevekote³.

Vanaf 1611 werd gestart met de wederopbouw van een eenbeukige kruiskerk. De kerkrekening van 1613 vermeldt dat het gebouw intussen reeds deels herbouwd en het altaar vernieuwd was. De vermelding in de kerkrekening van 1629 dat het dak intussen met schaliën gedekt was, laat veronderstellen dat de ruwbouw voltooid was. Grondig herstel of volledige afwerking bleef vermoedelijk echter uit. Omstreeks 1642 verkeerde de kerktoeren volgens pastoor Sanchez namelijk in zo'n slechte toestand dat hij dreigde in te storten. De abt van Sint-Andries en de bisschop van Doornik dienden zijns inziens dan ook dringend tot herstellingen over te gaan. Blijkbaar vond zijn oproep gehoor, want in 1649 werd Bastien Vercamieren betaald voor op "tmaecken van de caerte raeckende de twee Cooren ende de twee Cruuscooren van de kercke van Zevecote zoo van timmeragie, maetsen ende schaediedack bij de voorn[oemde] caerte vermelt". Ook op Pieter Dupon, een Brugs timmerman, werd er beroep gedaan voor "het maecken van een quaerte van den steeke van den houtte, maetsewerck ende schailie dack raeckende tupmaecken van de voornoemde kercke ende torre"⁴. Het bekostigen van de vele herstellingswerken bleek immers een aanhoudend probleem. In 1664 stelden de parochianen dan ook voor om de bij de dis (of Berg van

⁴ Devos 1879: 21-22.

Barmhartigheid) een lening aan te gaan en om de goederen van de ter ziele gegane Confrerie van Sint-Barbara te mogen aanwenden “tot het opbouwen hunner kercke”. In 1682 bekwamen de kerkmeesters om de overblijvende onkosten te financieren de toelating om een hypotheek te nemen van 1000 gulden op de kerkgoederen. Blijkbaar was de volledige restauratie van de kerk daarmee nog niet rond. De kerk werd immers pas op 8 september 1719 door de Brugse bisschop Hendrik Jozef Van Susteren opnieuw gewijd⁵.

Kerk Zevekote. Detail Massetkaart ca. 1729.

⁵ Devos 1879: 23; S.n. 1995: 6. Hendrik Jozef Van Susteren (1688-1742) was bisschop van Brugge tussen 1716 en 1742.

Kerk Zevekote. Detail Ferrariskaart ca. 1775.

Op het einde van de 18de eeuw kreeg de grondig herstelde of misschien zelfs gedeeltelijk herbouwde kerk het met de Franse revolutionairen opnieuw zwaar te verduren. De kerkornamenten werden samen met die van nog zestien andere kerken geroofd en te koop aangeboden in Oostende. De kruisen op de kerk en de toren werden in het najaar van 1797 weggenomen⁶. Wanneer de kerkelijke eredienst er in 1802 hersteld werd, vond pastoor Petrus Verweken zijn kerk terug in een vrij gehavende

⁶ S.n. 1995: 11.

toestand. Quasi onmiddellijk werd met steun van de parochianen tot de dringendste werken overgegaan. Een grondig herstel bleef echter uit. Wel werden in 1811 door F. Verbrugghe de kruisen opnieuw bovenop de kerk en de toren geplaatst. Ook vonden met het geld van een omhaling op de parochie in datzelfde jaar enkele herstellingen aan de kerk en het jaar daarop enkele werken aan het hoogaltaar plaats⁷. Bij zijn aanstelling in 1823 zag pastoor Carolus Rabaut het dan ook tot zijn opdracht om bijna onmiddellijk tot de uitvoering van enkele belangrijke werken, waaronder het leggen van een nieuwe vloer, over te gaan. Tijdens zijn pastoraat werd de kerk ook voorzien van een nieuw tabernakel en van een nieuw marmeren altaar, dat op 12 april 1841 werd geplaatst en kort daarop, op 13 mei, werd gewijd door de Brugse bisschop François-René Boussen⁸. Dit verhinderde echter niet dat enkele maanden later, op 24 augustus 1841, de bliksem insloeg. Mogelijk vormde dit voorval de aanleiding om in het schip en het transept een verlaagd tongewelf te voorzien. In 1844, een jaar voor zijn overlijden, liet pastoor Rabaut in de kerk ook een orgel van de Gentse orgelbouwer Van Peteghem plaatsen⁹. In werkelijkheid betrof het een orgel van de Bruggeling Andries-Jacob Berger uit 1772, dat door de Gentenaar Pierre-Charles Van Peteghem samen met de orgelkast voor de prijs van '880 guldens' werd getransformeerd¹⁰. Intussen werd de kerk ook meer en meer aangekleed met onder andere nieuwe schilderijen, een nieuwe kruisweg en nieuwe beelden, zoals van de H. Apollonia, de H. Jozef en de H. Sebastiaan¹¹.

⁷ S.n. 1995: 13.

⁸ Devos 1879: 24-25; S.n. 1995: 16.

⁹ Devos 1879: 26.

¹⁰ S.A.Gistel, Doos '861.3.Kerk Zevekote. Betalingsdossiers restauratieorgel. Betwisting Monumenten en Landschappen'. Informatie verstrekt door Michel

Kerk Zevekote. Detail Atlas Buurtwegen ca. 1845.

Lemmens, erfgoedconsulent Orgels en Klokken bij het agentschap Onroerend Erfgoed, waarvoor dank. Zie ook Fauconnier & Roose 1986: 529.

¹¹ Devos 1879: 23-27 & 123-124. Het beeld van de H. Apollonia werd in 1836 geplaatst door de Broederschap van de H. Apollonia die in 1828 was opgericht (S.n. 1995: 15).

De omstreeks 1856 gebouwde nieuwe kerktoeren (postkaart, gedateerd 1939).

Vermoedelijk kort na het aantreden in 1845 van pastoor Pareyn werd in zuidoosthoek tussen het zuidelijke transept en het hoogkoor een sacristie gebouwd¹².

¹² Devos 1879: 130; Vanhoorne 2013.

¹³ Devos 1879: 132.

¹⁴ Roose-Meier & Verschraegen 1977, II: 16.

Kerk Zevekote. Detail P.C. Popp-kaart, ca. 1855.

De sacristie wordt er reeds op weergegeven.

De toren bleef echter in een lamentabele toestand, totdat in 1856 onder het pastoraat van Ludovicus Pareyn tot de bouw van een nieuwe westertoren werd overgegaan¹³. De plannen voor deze toren, die sterk contrasteert met de rest van de kerk¹⁴, werden opgemaakt door provinciaal architect Pierre Buyck¹⁵. Tussen 1856 en 1858, werd de toren gebouwd door de Eernegemse aannemer Joseph Ouvry. Voor de plaatsing van een nieuw torenuurwerk werd beroep gedaan op R. Van Renterghem uit Torhout¹⁶. Tevens werd de toren uitgerust met drie klokken, die in 1863

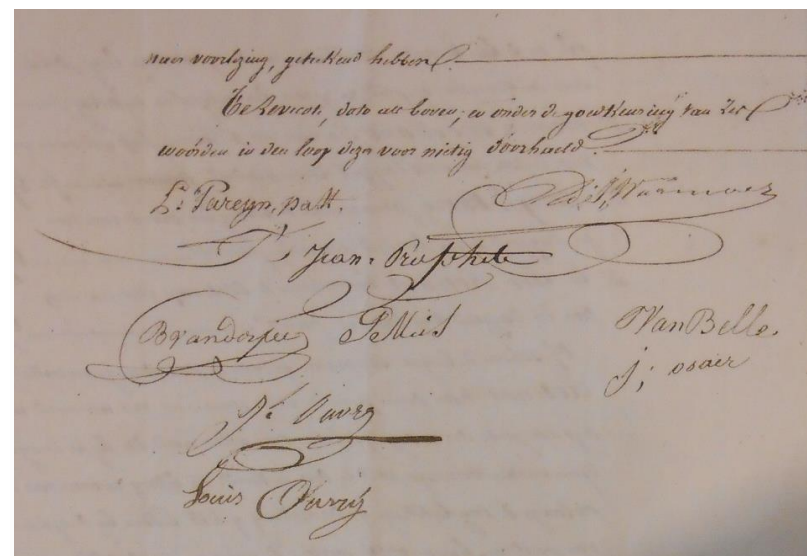
¹⁵ Cornilly 2005: 100.

¹⁶ Devos 1879: 24.

door de Leuvenaar A.L.J. Van Arschoot werden gegoten. In september werden deze klokken, die samen 1311 kg wogen, door de Gistelse pastoor-deken L. Dumoulin toegewijd aan de H. Maria, de H. Godelieve en de H. Antonius¹⁷.

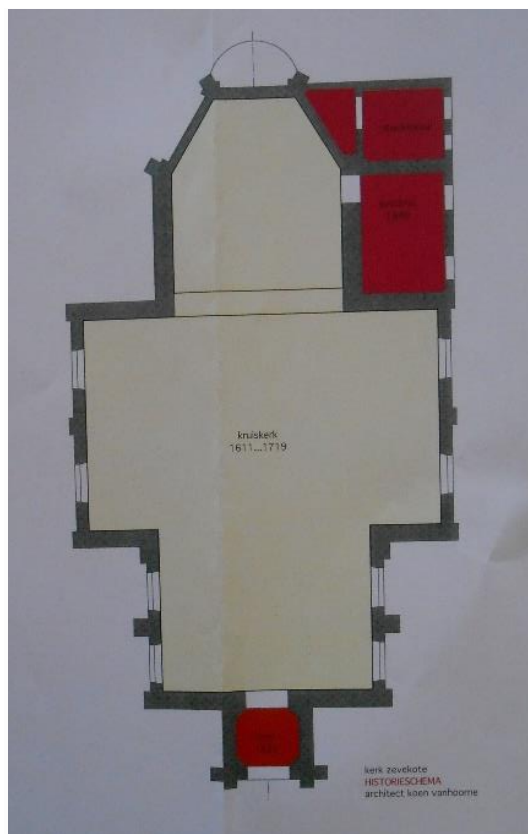

Affiche openbare aanbesteding bouw kerktoeren in Zevekote (R.A.Brugge).

Verslag van aanbesteding en toewijzing van de bouwwerken aan Joseph Ouvry, 1856 (R.A. Brugge).

¹⁷ Devos 1879: 67-68 & 132. R.A.Brugge, Gemeentearchief Zevekote, nr. 1136 (bouw van kerktoeren, 1856-1857).

(Vanhoorne 2013)

In de loop van de 19de eeuw werden aan het orgel, vermoedelijk door Hooghuys, aanpassingen gedaan zoals het toevoegen van een groter voetklavier¹⁸.

In 1890 werd op de kerkstoren een bliksemafleider geplaatst. Tezelfdertijd werd door P. Maes uit Roeselare het kruis op de toren, dat onderaan slijtage vertoonde, hersteld en werden de haan en de bol opnieuw verguld¹⁹. Vier jaar later werden aan de steunberen vooraan de toren herstellingen uitgevoerd door Edward Leveke en Edmond Vandenberghe. Bij die gelegenheid werden ook alle steunberen van de toren afgedekt met arduin²⁰.

In 1898²¹ werd het gepleisterde gewelf in de kerk, dat in het begin van de 19de eeuw werd geplaatst en de voorheen zichtbare verniste eikenhouten dakspanten²² wegstopte, afgebroken en vervangen door een gewelf in pitspinehout²³. Van het plafond kwamen immers steeds meer en meer stukken naar beneden. Naar aanleiding van deze werken werden – volgens de Liber Memorialis van de parochie²⁴ – de twee vensters die destijds bij het plaatsen van het gepleisterde gewelf werden dichtgemetseld, opnieuw opengemaakt²⁵. In deze vensters werden nieuwe ijzeren ramen met 'kathedraalglas' gestoken. Omdat de andere vensters in slechte staat

zijn verslag dan ook geen melding van. Ook K. Vanhoorne (2013: 70) maakt er geen gewag van. Vanden Borre-Lauwers (2011: 13) bevestigt het bestaan van het vroeg 19de-eeuwse pleisterplafond.

²⁴ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 3-4.

²⁵ Vermoedelijk ging het om de twee vensters (of druppelvormige oculi) in de geveltoppen van het transept.

¹⁸ Fauconnier & Roose 1986: 526.

¹⁹ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 2.

²⁰ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 2.

²¹ Volgens K. Vanhoorne (2013: 11) vonden de herstellingen aan het gewelf plaats in 1897.

²² Vanden Borre-Lauwers 2011: 12.

²³ N. Provoost en N. Robeyst (2012: 3-4) hadden wellicht geen weet van het (via archivalisch onderzoek achterhaalde) vroeg 19de-eeuwse plafond en maakt er in

verkeerden, werden zij ook nog hetzelfde jaar door de Brugse glazenier Annys-Debacker van nieuwe ramen met eveneens 'kathedraalglas' voorzien. Omtrent die tijd werd ook de lambrisering, die door het vocht in de muren volledig gerot was, vervangen door een nieuwe lambrisering in pitspine. Verder werd toen ook de kerk geschilderd door de Eernegemse schilder Emiel Mahieu²⁶.

In 1902 werd op de kerk een tweede bliksemafleider geplaatst en werd die op de toren nagezien²⁷.

In 1907 vernieuwde de Brugse glasschilder Annys de vier vensterramen in het koor. Ieder raam kostte 214 frank. In hetzelfde jaar werd voor 200 frank ook de kerk aan de buitenzijde volledig gewit. Het koor werd tevens aan de binnenzijde geschilderd. Voorts schafte de kerk zich een nieuw Sint-Jozefbeeld aan. Het beeld dat door de Gentenaar Bressers werd gemaakt en geschilderd, moest het oude Sint-Jozefsbeeld vervangen dat door een ongeval van de 'kerkvager' gebroken en onherstelbaar was²⁸.

In 1910 werd de kerk uitgerust met een kachel tot grote voldoening van de parochianen, voor wie tevens 100 nieuwe kerkstoelen werden voorzien²⁹.

In februari 1914, enkele maanden voor het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog werd in de kerk een nieuw beeld van de H. Apollonia

geplaatst, dat door de Gentenaar Edmond Boelens werd vervaardigd en geschilderd³⁰.

In het begin van de Eerste Wereldoorlog werd de kerk een paar keer ontruimd. Nu eens om dienst te doen als ziekenzaal voor gekwetste Duitse soldaten te leggen, waarbij de sacristie werd ingericht als operatiezaal, dan eens als magazijn voor het opslaan van graan, aardappelen, stro, vlas, kolen en munitie³¹. Deze bezettingen zorgden ervoor dat de kerk in een "deerniswekkenden toestand" verkeerde: in de muren, in de lambrisering, in de biechtstoelen en in de communiebanken werden honderden nagels geklopt. In de preekstoel werd zelfs een grote nagel in het voorhoofd van het beeld van één van de evangelisten geklopt. Ook de helft van het ijzeren hek rond de doopvont was weg, net als een derde van de kerkstoelen. Het kerkorgel was zwaar beschadigd door de mariniers, die al fluitend op de orgelpijpen door de straten liepen. Ook van de kerkvloer waren veel keramische tegels stuk³². Toen de Duitsers in 1917 de kerk tijdelijk aansloegen om soldaten in te kwartieren, hielden ze er opnieuw lelijk huis. In de biechtstoelen werden zelfs konijnen gekweekt³³. In oktober van hetzelfde jaar werden de drie klokken waarmee de toren omstreeks 1856 werd uitgerust, door de Duitse bezetter opgeëist.

De oorlogsomstandigheden zorgden er tevens voor dat het dak van de kerk, dat omwille van zijn ouderdom en steeds terugkerende schade door de

²⁶ Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 3-4.

²⁷ Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 6.

²⁸ Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 8-9.

²⁹ Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 14.

³⁰ Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 19-20.

³¹ Algemeen Rijksarchief Brussel, Archief van het bisdom Brugge, Oorlogsverslagen 1919, Zevekote, p. 7 (digitale versie).

³² Algemeen Rijksarchief Brussel, Archief van het bisdom Brugge, Oorlogsverslagen 1919, Zevekote, p. 8 (digitale versie). Zie ook Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 22-29;

³³ Algemeen Rijksarchief Brussel, Archief van het bisdom Brugge, Oorlogsverslagen 1919, Zevekote, p. 9 (digitale versie).

felle wind jaarlijks onderhoud vergde, pas na de wapenstilstand kon hersteld worden³⁴. De oude klokken kwamen niet meer terug, en in 1922 werden dan ook drie nieuwe bronzen kerkklokken voorzien door de firma Michiels uit Doornik. Deze klokken waren geornamenteerd met een voorstelling in reliëf van een Calvarie. De klok met een gewicht van 555 kg werd toegewijd aan Maria en had – zoals een inscriptie op de klok aangaf – Camille Wouters als peter. De klok van 395 kg werd toegewijd aan de H. Godelieve van Gistel, had volgens een inscriptie op de klok Camille Dehaemers als peter, en woog 395 kg³⁵. De klok van 281 kg was toegewijd aan de H. Antonius. Peter was Leo Reynaert en meter Silvie Osaer-Tavernier³⁶.

De drie nieuwe kerkklokken, ingewijd in 1922 (Liber Memorialis).

³⁴ Algemeen Rijksarchief Brussel, Archief van het bisdom Brugge, Oorlogsverslagen 1919, Zevekote, p. 9 (digitale versie).

³⁵ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 33; Roose-Meier & Verschraegen 1977, II: 17.

³⁶ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis:

³⁷ S.A.Gistel, Doos '861.3.Kerk Zevekote. Betalingsdossiers restauratieorgel. Betwisting Monumenten en Landschappen'. S.n. 1995: 30.

Aan het tijdens de Eerste Wereldoorlog zwaar gehavende orgel werden na de oorlog herstellingen uitgevoerd door de Meense orgelbouwer Jules Anneessens³⁷. Eveneens in 1922 werden de muren, omwille van de vele sporen die de oorlog had nagelaten, opnieuw geschilderd³⁸. In 1931 werden in de kerk opnieuw enkele muren geschilderd. Bij deze gelegenheid werd de kerk ook aan de buitenkant gewit en werd de calvarieberg aan de oostzijde hersteld. Op de toren en op de kerk werden door aannemer Thys nieuwe bliksemafleiders geplaatst. Op het hoogaltaar werd door de Roeselarenaar Deldael een nieuw marmeren blad gelegd, en Albert Coutenier uit Leffinge installeerde elektriciteit in de kerk³⁹.

In 1934 werden bij Delvoye 36 nieuwe kerkstoelen aangekocht. In de zomer van hetzelfde jaar werden op het dak van de kerktoren alle schaliën vernieuwd. Van de kerk werd het schaliëndak aan de zuidwestkant herlegd. In de kerk werden de beelden van het H. Hart en van Onze-Lieve-Vrouw die naast het altaar stonden, verplaatst teneinde twee nieuwe beelden van het Huis Dupont uit Brugge te kunnen plaatsen⁴⁰.

In de zomer 1938 werden de vensters van de kerk hersteld en werd de kerk opnieuw gewit⁴¹. Twee jaar later werden drie nieuwe koorstoelen en een tweede bidbank aangekocht⁴².

³⁸ Vanhoorne 2013: 11.

³⁹ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 44.

⁴⁰ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 53.

⁴¹ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 56.

⁴² Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 58.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog, meer bepaald in 1943-1944, werd Zevekote, inclusief de kerk, onder water gezet⁴³. De twee grootste klokken werden in 1943 nogmaals door de Duitsers uit de toren geroofd⁴⁴. Na de oorlog werden bijgevolg bij de klokkengieterij Michiels in Doornik twee nieuwe klokken besteld, die in december 1953 door pastoor Carolus Suykers opnieuw werden ingewijd⁴⁵. Bij gebrek aan kolen werd in 1942 in de sacristie een elektrisch verwarmingstoestel geplaatst⁴⁶. Ook werd het hoogaltaar verlicht met elektrische kaarsen en werden boven de communiebank twee elektrische lampen voorzien⁴⁷. Het koper- en zilverwerk, waaronder kelken, cibories, relikwieën, en andere waardevolle objecten, zoals missalen, werd door pastoor Hannicart bij het uitbreken van de oorlog weggestopt, eerst in een daartoe gegraven grafkelder op de bleekweide van het klooster en een daartoe eveneens nieuw gestoken citerne op grond van Aimé Ketelers in de Capellestraat en later in de pastorie⁴⁸.

In 1946 werd sacristie met een 'aanhangel' uitgebreid en werden aan de noordzijde van de sacristie nieuwe betonnen vensterbanken voorzien. Ook werd de koer van de sacristie overdekt⁴⁹. In het najaar van hetzelfde jaar werden ook het exterieur van de kerk opnieuw geschilderd en het kerkhorloge hersteld⁵⁰. In 1947 voerden de schaliedekkers Jonckheere uit Eernegem herstellingswerken uit aan het schaliedak van de kerk⁵¹. Door Pieter Blontrock werden het koor van de kerk en het interieur van de sacristie geschilderd⁵².

⁴³ Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 81-87.

⁴⁴ Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 90.

⁴⁵ Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 88-96 en 153-155. Roose-Meier & Verschraegen 1977: 17; S.n. 1995: 22.

⁴⁶ Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 59.

⁴⁷ Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 98.

Het koor vóór de schilderwerken in 1947 (Liber Memorialis: 171).

⁴⁸ Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 98-99.

⁴⁹ Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 98.

⁵⁰ Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 136-137.

⁵¹ Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 136-138.

⁵² Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 136-139.

Omdat het kerkdak in 1954 dringend aan herstel toe was, werd in het najaar beroep gedaan op de firma Camiel Jonckheere uit Middelkerke. Ofschoon de toestand erger was dan gedacht, waren de lekken in het dak toch tegen Allerheiligen opnieuw gedicht. Door Gaston Rondelen uit Gistel werden bij die gelegenheid ook zinkwerken uitgevoerd. In hetzelfde jaar werden aan de noordkant twee kerkramen volledig uitgenomen om opnieuw in lood gezet te worden. Van andere ramen werden enkele panelen als dusdanig hersteld. Tevens werd van alle ramen het ijzerwerk ontroest, opnieuw geschilderd met een loodmenieverf, opgestopt met een loodmenie-stopverf en tot slot afgedekt met een laag zwarte verf. Voor deze werken werd beroep gedaan op Marcel Christiaens uit Ichtegem. Ook werd het hok in betonplaten dat tegen de sacristie was aangebouwd, afgebroken, alsook een schouw in rioolbuizen die van de gemetselde schouw tot boven de nok van het kerkdak reikte. Beide elementen ontsierden immers al te zeer het uitzicht van de kerk⁵³. Om het comfort van de kerkgangers tijdens de koude wintermaanden te verbeteren werd de kerkkachel die onvoldoende warmte gaf, eveneens in 1954, door de Zevekotenaar Maniel Boussy vervangen door infraroodbranders⁵⁴.

In 1955 werden de kerkmuren aan de buitenzijde door Aimé Keteleers tot op ongeveer 4 m hoogte hersteld. Daarna werden deze muren opnieuw voorzien van twee lagen witte latexverf. Wel betreurde pastoor Billiet dat schilder Camiel Tousseyn uit Jabbeke de topgevels niet heeft hersteld, wat hij blijkbaar wel beloofd had⁵⁵. In de sacristie werd de plankenvloer, alsook de onderliggende oude vloer, uitgebroken. In zowel de kleine als de grote sacristie werd een nieuwe vloer gelegd. De brandkast werd in de muur

ingewerkt, tussen beide sacristieën werden een nieuwe deur en deurlijsten voorzien, en in de kleine sacristie werd een nieuw vensterraam met bijhorende lijsten gestoken. De ingemaakte kast werd op een verhoogde vloer en ietwat naar voren geplaatst. Tevens werden de muurbeploistering her en der hersteld. Voor de bevloeringswerken stond J. Vanhisee uit Gistel in, voor de timmerwerken M. Warmoes uit Zevekote⁵⁶. Van het oude kolenhok vernieuwde Jonckheere uit Westkerke het zinkwerk. Om te vermijden dat het hemelwater nog langer naar de funderingen afvloeit en er onkruid op de muren groeit, werd rondom de kerk een betonnen voetpad aangelegd⁵⁷.

Het koor en de N-transeptarm van de kerk, s.d. (© K.I.K., ca. 1977)

⁵³ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 162-164.

⁵⁴ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 163 & 167; Vanhoorne 2013: 13.

⁵⁵ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 167; Vanhoorne 2013: 13.

⁵⁶ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 167.

⁵⁷ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 167.

Het jaar daarop, in 1956, werden onder het toezicht van architect Arthur Degeytere in samenwerking met E.H. Raf English⁵⁸ in de kerk verfraaiingswerken uitgevoerd. Deze werken bestonden onder meer uit het weggakken van het reliëfplakwerk boven het hoofdaltaar en de twee zijaltaren, het wegnemen – recht tegenover de sacristie deur - van de grote zwarte gedenksteen van pastoor Rabaut, het inkappen van verlichtings- en verwarmingsleidingen, het voorzien van een gepleisterde band rond de vier koorvensters en het schuin afkappen en opnieuw bepleisteren van de deuropening van de sacristie. Tevens werd het koorgestoelte in het koor weggenomen. Het ruggedeelte tegen de muur werd 60 cm verhoogd en onderaan bijgewerkt. Het zitgedeelte werd 15 cm verhoogd en 15 cm naar voor gebracht om meer plaats te creëren tussen de communiebank en het koorgestoelte. De houten lambrisering uit de jaren 1890 werd hersteld. Ten zuiden van de twee zijaltaren werd deze echter weggenomen. In het hoogkoor werden de twee beeldconsolen boven het altaar weggenomen en verbreed om voortaan plaats te bieden voor het H. Hartbeeld en het Onze-Lieve-Vrouwbeeld. Ook werd de houten plafondbekleding dichtgemaakt vooraleer deze schilderen⁵⁹. Voor al deze werken werd beroep gedaan op M. Warmoes uit Zevekote. Tussen oktober en december werd het gehele kerkinterieur wit geschilderd door Oscar Destickere uit Loppem. Tijdens deze werken werd op de muren een vochtwerende en verhardende laag aangebracht. Tot slot werden door Maniel Boussy uit Zevekote in het koor de elektrische bedradingen volledig vernieuwd en in de gehele kerk een nieuwe verlichting voorzien⁶⁰. De plannen om omstreeks 1956 ook de glas-in-loodramen te vervangen en daarbij deels de

⁵⁸ Raf English (1915-1967) was de zoon van kunstenaar Joe English en de neef van Michiel English.

⁵⁹ Wat hieronder precies moet begrepen worden, wordt in de Liber Memorialis van de parochie niet gespecificeerd.

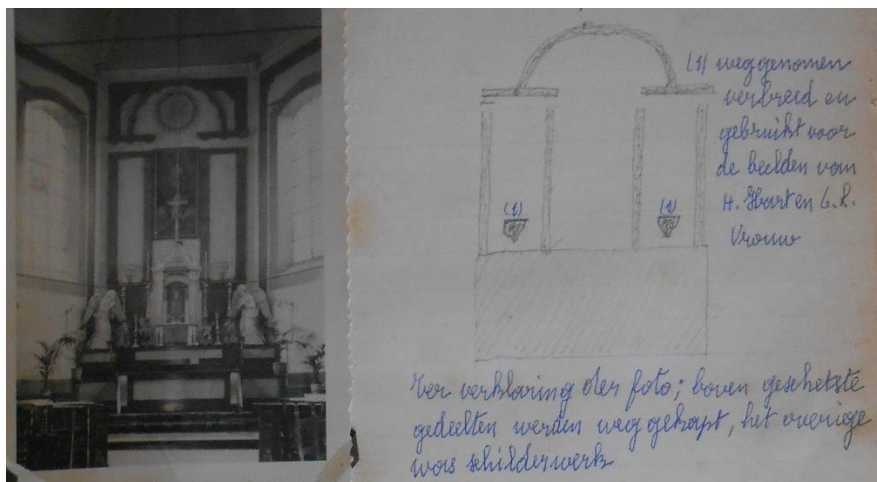
geschiedenis van de kerk te evoceren - zoals blijkt uit briefwisseling tussen de Beernemse glazenier Vandeweghe-Pyck en pastoor Billiet – gingen niet uitvoering⁶¹.

Ontwerptekeningen van (deel van) de glas-in-loodramen door glazenier Vandeweghe-Pyck, 1956 (Parochiearchief Zevekote).

⁶⁰ Onze-Lieve-Vrouwkirk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 170-171. Vanhoorne 2013: 13.

⁶¹ Parochiearchief Onze-Lieve-Vrouw-ten-Hemelveertkerk, Zevekote (brief dd. 11.11.1956 + ontwerptekeningen van de glas-in-loodramen). Met dank aan Rik Reynaert voor het aanwijzen op deze archivalia.

Werken in het hoogkoor in 1956 (Liber Memorialis: 171).

In oktober 1957 werd door de firma Frère uit Lo overgegaan tot de elektrificatie van de kerkklokken en het torenuurwerk⁶².

Omstreeks 1958 werd het orgel gereinigd door P. Loncke en P. van Imschoot van de Esense orgelbouwfirma Loncke⁶³. Tussen 1990 en 1993 werd het orgel op basis van een bestek van orgeldeskundige Freddy Rotsaert, voorzitter van de bisschoppelijke commissie voor orgels en klokken, gerestaureerd door de firma Loncke Orgelbouw uit Zarren. Nadat het door vicaris-generaal H. Vandecasteele op 31 oktober 1993 werd heringewijd, speelde Stephan Dombrecht, ere-organist van de Sint-Petrus -en- Pauluskerk in Oostende, het instrument opnieuw in⁶⁴. Het wegnemen

⁶² De kosten aan het torenuurwerk werden doorverrekend aan de gemeente.

Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 174.

⁶³ Fauconnier & Roose 1986: 526.

⁶⁴ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 204; S.n. 1995 : 30.

tijdens deze restauratie van historisch waardevolle onderdelen, zoals de Van Peteghem-windlade en het wellenbord uit 1844 leidde daarna nog tot jarenlange discussies⁶⁵.

Detail lambrisering rechts van biechtstoel in Z-transept (© K.I.K., ca. 1944).

In 1980 vonden in de kerk werkzaamheden plaats in functie van de installatie van centrale verwarming⁶⁶. Bij die gelegenheid werd immers het laat 15de-eeuwse zerk van Vychtoer Ghepaert en Godelieve van Tyelt gevonden, dat thans achteraan in de kerk is opgesteld⁶⁷.

Om de slechte toestand van de achterliggende muurvoet te verbergen werden de muren aan de binnenzijde in 1985 door de Gistelse firma Claeys

⁶⁵ S.A.Gistel, Doos '861.3.Kerk Zevekote. Betalingsdossiers restauratieorgel. Betwisting Monumenten en Landschappen'.

⁶⁶ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 189.

⁶⁷ Van Belle 2006: 453.

met volkernplaten bezet⁶⁸. Tevens werden in de kerk ook schilder- en verniswerken uitgevoerd door het Gistelse bedrijf Laurent Blontrock⁶⁹. Deze werken betroffen in het bijzonder de benedenkerk en het koor (gewelven en de muren), de sacristie, het doksaal en de zolder boven het portaal.⁷⁰

In 1988, een jaar na de bescherming van de kerk, werden onder leiding van de Brugse architect Aimé Meyer verfraaiingswerken uitgevoerd⁷¹. Deze werken bestonden in het bijzonder uit herstel van het metselwerk, het inbinden en injecteren van scheuren, het reinigen van het gevelparament, het behandelen van de muren tegen capillair opstijgend vocht, het vernieuwen van arduinen dorpels, het verstevigen van verweerde stenen en het herstellen van de dakbedekking. Voor de uitvoering werd beroep gedaan op de Antwerpse firma Peter Cox⁷². Het jaar daarop maakte architect Meyer ook nog een restauratiedossier voor buitenschilderwerken op. Deze werken werden in september 1992 door de firma Nijs uit Deinze opgestart en voltooid in mei 1993⁷³. Omtrent dezelfde periode werden ook de glas-in-loodramen door het atelier M. Deneve gerestaureerd⁷⁴.

⁶⁸ Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 191. S.A.Gistel, Doos '861.31. St.Niklaaskerk te Moere + Binnenschilderwerken kerk Zevekote 1982-85'. Vanhoorne 2013: 26.

⁶⁹ Door de Dienst Monumentenzorg binnen de Administratie voor Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu werd een ademde acrylverf voorgeschreven (S.A.Gistel, Doos '861.31. St.Niklaaskerk te Moere + Binnenschilderwerken kerk Zevekote 1982-85'). Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 191.

⁷⁰ Beknopt bestek 'Uitvoeren van buitengewone onderhoudswerken aan parochiekerk O.L.Vrouw Hemelvaart te Zevekote-Gistel (S.A.Gistel, Doos '861.31. St.Niklaaskerk te Moere + Binnenschilderwerken kerk Zevekote 1982-85').

⁷¹ Het uitvoeringsbedrag bedroeg 1.475.896,00 fr (incl. BTW) (S.A.Gistel, Doos 'Herstel kerkgebouw Zevekote, 1').

Intussen was in 1990 het plafond van het koor uitgebroken en met stucanet vernieuwd. Van het plafond was immers een groot stuk plakwerk naar beneden gekomen⁷⁵. In hetzelfde jaar werd door Heleblitz een bliksemafleider voorzien op de kerk.

Nadat de Monumentenwacht West-Vlaanderen in 1996 voor het eerst een inspectierapport had opgemaakt, werd in 1997 architect Koen Vanhoorne uit Gistel aangesteld om een restauratiedossier op te stellen. Op vraag van Monumenten en Landschappen werd in een eerste fase werk gemaakt van het restauratiedossier voor de toren. Deze was immers dermate verweerd dat loszittende stenen een bedreiging vormden voor de voorbijgangers. Alsof de toestand van de kerktoren nog niet slecht genoeg was, sloeg begin augustus 1999 de bliksem in op de toren. Het klokkenspel, het uurwerk en de versterker waren stuk. Tegen Allerheiligen van dat jaar was alles vernieuwd⁷⁶. In 2002-2003 werden de voorziene bouwwerken aan de toren uitgevoerd door de Gentse firma Vlaminck, die daarvoor vooral beroep deed op onderaannemer Rik De Rycke. Deze werken bestonden

⁷² Diagnosenota (dd. 31.01.1986) en Bestek (1986), opgemaakt door architect A. Meyer (S.A.Gistel, Doos 'Herstel kerkgebouw Zevekote, 1').

⁷³ Toewijzing dd. 04.11.1991 van buitenschilderwerken aan de firma N.V. P. Nijs (S.A.Gistel, Doos '861.3. Kerk Zevekote. Betalingsdossiers restauratieorgel. Betwisting Monumenten en Landschappen'). Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 204.

⁷⁴ <http://org.kikirpa.be/bakelants/filesnl/Registers.pdf>.

⁷⁵ Vanhoorne 2013: 13.

⁷⁶ Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 212.

voornamelijk uit het restaureren van het torenmetselwerk, waarbij beschadigde bakstenen vervangen werden, gevels zacht gereinigd werden en het voegwerk hernomen werd. Ook werd de dakstoel op diverse plaatsen hersteld en verstevigd. Tevens werd de dakbedekking hersteld en werden op de kerkzolder loopbruggen voorzien om een betere inspectie mogelijk te maken. Voorts werden de barsten onder de beide topgevels van de transepten ingebonden⁷⁷. Ofschoon initieel de bedoeling bleven de volgende restauratiefasen uit. Om extra schade te vermijden werd in 2008 wel overgegaan dat het vernieuwen van de zakgoot tussen de sacristie en de kerk. Dit werk werd samen met enkele andere kleine dak- en gootherstellingen uitgevoerd door Omnidak uit Zeebrugge⁷⁸.

In 2011 werd de sacristie op initiatief van de Stad Gistel ingericht tot vergaderlokaal. Daartoe werd een kleine sanitaire ruimte en een nieuwe voordeur voorzien. Voorts werden in de sacristie enkele bergkasten ingebracht en een opklapbare vergadertafel voorzien⁷⁹.

Het resultaat van deze bouwhistorische ontwikkeling is een kleine, sobere classicistische zaalkerk, waarvan de plattegrond een Grieks kruis ontvouwt en aan de westkant een ranke toren vertoont. Het eenbeukige schip telt twee traveeën net als het transept dat van een rechte sluiting is voorzien. Ten oosten daarvan situeert zich een eenbeukig koor van één travee met driezijdige sluiting. Schip, transept en koor zijn afgedekt met een leien zadeldak. Het zadeldak van het koor, dat wordt bekroond door een metalen kruis, eindigt ter hoogte van de driezijdige koorafsluiting op drie schuine dakschilden. De verankerde baksteengevels zijn alle bepleisterd en witgekalkt en voorzien van een gepekte plint. De westgevel van de beuk

bestaat uit twee gehalveerde blinde zijpuntgevels die voorzien zijn van een aandak met schouderstuk. In het metselwerk tekenen zich muurvlchtingen af. De noord- en zuidgevel van het schip zijn gemarkeerd door getoogde vensteropeningen, op leien afzaten en verdiept in korfboogvormige muurvlakken. Tussen de vensters reikt een bakstenen steunbeer met leien afzaat tot aan de korfbogen. De transeptarmen eindigen op een tuitgevel met aandak, schouderstukken en muurvlchtingen. Het baksteenparament wordt opnieuw doorbroken door twee getoogde vensteropeningen, verdiept in korfboogvormige muurvlakken. In de geveltop steekt een druppelvormige oculus.

De koorpartij wordt geritmeerd door steunberen met leien afzaat en korfboogvormige muurvlakken met getoogde vensteropeningen. Een fries met tandlijst zoomt onder de hanggoot het gevelvlak af. Een casement markeert de blinde centrale koortravee en is ingevuld met een houten crucifix ('Jezus aan et kruis') onder leien luifel, die is opgesteld bovenop een imitatierots. In deze rots, die fungeert als grafmonument van pastoor Joseph-Franciscus Van de Pitte (+ 1771)⁸⁰ en – volgens pastoor Devos' dorpsmonografie uit 1879 – ook van pastoor Carolus Rabaut (+ 1845)⁸¹, wordt in een beglaasde holte de 'begravenis van Christus' (of 'Jezus in het graf') voorgesteld⁸².

⁷⁷ Vanhoorne 2013: 58.

⁷⁸ Vanhoorne 2013: 13-15. Monumentenwacht West-Vlaanderen, Inspectierapport Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote dd. 25.08.2014 & 16.09.2014.

⁷⁹ Vanhoorne 2013: 16.

⁸⁰ Devos 1879: 102-103.

⁸¹ Devos 1879: 84 & 123-129.

⁸² Roose-Meier & Verschraegen 1977, II: 17.

Calvariekruis tegen de oostgevel van het koor (© K.I.K., ca. 1977).

In diverse gevelmuren werden in de loop der eeuwen oude grafstenen ingemetseld. Diverse daarvan zijn nog bewaard, zoals in het noordelijke deel van de westmuur van het schip de grafsteen van Jan Baptiste Dewynter en zijn echtgenote Marie Pancoucke en – daarboven – de grafsteen van pastoor Bernardus Maerschallck (+ 1719), en in de westmuur van de noordelijke transeptarm de grafsteen van pastoor Petrus De Bruyne (+ 1742). In de noordmuur van dezelfde transeptarm zijn nog de grafstenen van respectievelijk Carel van Broucke (+ 1686) en een niet meer te identificeren overledene geïntegreerd. In de zuidmuur van de zuidelijke transeptarm zijn eveneens twee grafstenen ingemetseld. Van beide stenen

zijn de inscripties echter niet meer leesbaar. De blinde westgevel van deze transeptarm wordt onderbroken door de grafsteen van pastoor Mattheus De Meuldre (+ 1748)⁸³. In het zuidelijke deel van de westgevel van het schip bevindt zich de grafsteen van Joorys Claes (+ 1697), zijn echtgenote Adryaeneken Vletinck en zijn zus Catharyne Claes. Daarboven is nog een ruitvormige grafsteen ingemetseld, die echter niet meer leesbaar is maar vermoedelijk van pastoor Andreas Peeters († 1757) is⁸⁴.

De vierkante westertoren, die tegen de westgevel van de beuk aanleunt, is opgetrokken in gele baksteen. De sobere toren vertoont twee ongelijke geledingen, die gemarkeerd wordt door een hardstenen cordon. Een ingesnoerde naaldspits met vier dakvensters onder zadeldak en een metalen kruis met haan bekroont de toren. De hoeken worden geaccentueerd door hoeksteunberen met versnijdingen aan de noord-, zuid- en westgevel. In de westgevel steekt een korfboogvormig portaal met arduinen sluitsteen en onderdorpel. Boven het portaal, wordt het baksteenparament onderbroken door een smal rondboogvenster met hardstenen onderdorpel, met daarboven een nog smaller en kleiner segmentboogvenster. De bovenliggende hardstenen cordon neemt centraal een trapezoidale vorm aan, die een vermoedelijk dichtgemetseld zeshoekig venster afdekt. Onderaan lijnen trapezoidaal op het kant geplaatste bakstenen dit zeshoekig venster af. Boven de cordon steken in de westgevel alsook in de voor de rest blinde noord-, oost- en zuidgevel telkens twee rondboogvormige galmgaten met galmplanken.

In de zuidoosthoek tussen transept en koor is een sacristie (met stook- en bergruimte en sanitaire voorzieningen) aangebouwd, die onder een lager leien zadeldak steekt. De zuidgevel van vier traveeën wordt doorbroken door drie getraliede vensters en deur. In de top van de oostelijke tuitgevel

⁸³ Devos 1879: 100.

⁸⁴ S.n. 1995: 8.

met aandak, schouderstukken en muurvlechtingen steekt een rechthoekige luikopening.

Het interieur van de kerk is vandaag eveneens sober. In het inkomsas geeft een steektrap toegang tot het doksaal en tot de bovenliggende torenverdiepingen. Een vlak pleisterplafond dekt het portaal af. Zowel het schip als het brede maar ondiepe transept worden overspannen met een witgeschilderd (vroeger vernist⁸⁵) gedrukt tongewelf met gordelbogen die rusten op in de kroonlijst gemarkeerde imposten. Deze tongewelven bestaan uit een houten structuur met daarop bevestigde houten latten en hangen via een balkenrooster met stalen trekstangen op aan de houten dakspanten⁸⁶. Aangebracht omstreeks 1898 reiken de tongewelven in de topgevels van de transepten tot halverwege de ovale glas-in-loodramen. Het koor is voorzien van een witgeschilderd gepleisterd stucanet-plafond, dat in 1990 werd aangebracht ter vervanging van een eind 19de-eeuws pleisterplafond met latwerk⁸⁷. In de koorapsis zijn van de verdwenen gewelfribben nog vier kraagstenen bewaard in de vorm van engelenkopjes. In het schip ligt een zwart marmeren tegelvloer, en ter hoogte van de viering een decoratieve vloer van wit, bruin en zwart marmer. Mogelijk gaan deze vloeren terug tot de vroege 19de eeuw⁸⁸. De glasramen in het schip en het transept zijn uitgewerkt met een medaillon met naam van de schenker. De glasramen in het koor herinneren aan de vier evangelisten uit. De muren zijn witgeschilderd. Ter hoogte van het schip en het transept zijn voor de muren omwille van de vochtproblematiek panelen aangebracht.

Het interieur van de kerk, ca. 1913 (© Delcampe).

Zoals oud beeldmateriaal alsook onderzoek naar de afwerkingslagen van het kerkinterieur aangeven was de kerk vroeger rijkelijk beschilderd. Het hoogkoor blijkt achtereenvolgens afgewerkt te zijn geweest met olieverflagen, waaronder een fase van houtimitaties en marmerimitaties die door een fase van andere marmerimitaties werd gevolgd. Een dik pakket afwerkingslagen werd echter niet teruggevonden, wat erop wijst dat het hoogkoor in de loop der eeuwen al eens gedecapeerd en opnieuw gepleisterd werd. In de periode van marmerimitaties was het hoogkoor ook

⁸⁵ Vanhoorne 2012: 69.

⁸⁶ Vanhoorne 2013: 69-72.

⁸⁷ Vanhoorne 2013: 72.

⁸⁸ Devos 1879: 24.

versierd met stucwerk. De 'naambordjes' van de vier Evangelisten en de raamomlijstingen in reliëf waren toe nog niet aanwezig⁸⁹. In de benedenkerk vertonen de wanden sporen van twee fases van rode voegschilderingen. Op de oostwand, waartegen de zijaltaren stonden opgesteld, werden ook, zoals in het hoogkoor, sporen gevonden van een marmerimitatie en een onderlinge houtimitatie en marmerimitatie⁹⁰. Deze marmerimitaties gingen mogelijk samen met de twee fases van rode voegschilderingen. Uit de periode van deze rode voegschilderingen dateert ook de rode band die ooit rondom de vensters liep⁹¹.

Kerkinterieur met de twee zijaltaren (Rapport Vandenborre 2011).

⁸⁹ Vanden Borre-Lauwers 2011: 32.

⁹⁰ Vanden Borre-Lauwers 2011: 32-33.

Natuursteenimitatie met roede voegen (© K.I.K.)

⁹¹ Vanden Borre-Lauwers 2011: 33. De muren aan het doksaal gaven maar een beperkt pakket afwerkingslagen vrij, die geen duidelijke afwerkingsinformatie opleveren (Vanden Borre-Lauwers 2011: 33)..

Hoogkoor met vensters met omlopende rode band (© G. Vanhee, Kerkfabriek).

Het witgeschilderde interieur van de kerk (© K.I.K., ca. 1977).

In de noordelijke koormuur was destijds de monumentale grafsteen van pastoor Carolus Rabaut (1823-1845) ingemetseld. In 1955 werd deze gedenksteen, zoals reeds vermeld, weggenomen. Vóór de oostmuur van het noordelijke transept is in de kerkvloer een laat 15de-eeuwse-vroeg 16de-eeuwse grafsteen ingewerkt van het echtpaar Loy (Louis) van Zarren († 1495) en Margrieten († 1514)⁹². In de noordmuur van het schip is sinds

⁹² Ghyselbrecht 1988: 331-348 en Van Belle 2006: 452-453

1980 de 16de-eeuwse grafsteen van Vychtoer Ghepaert en Godelieve van Tyelt ingemetseld⁹³.

Verplaatst en deels verdwenen zijaltaar in Z-transept, toegewijd aan Sint-Antonius (© K.I.K., ca. 1977).

Een beschrijving van pastoor Carolus Devos uit 1879 geeft een vrij gedetailleerd beeld van de aankleding van het kerkinterieur. In het tweede kwart van de 19de eeuw telde de kerk drie altaren, namelijk een in 1841

⁹³ Dit zerk werd in september 1980 gevonden in de vloer onder het zijaltaar rechts naar aanleiding van werkzaamheden voor de centrale verwarming. Ghyselbrecht 1988: 331-348 en Van Belle 2006: 453.

gewijd marmeren hoogaltaar in het koor en twee zijaltaren in de transeptarmen. Verder bestond het kerkmeubilair uit twee biechtstoelen, waarvan één volgens pastoor Devos terugging tot 1623. De zitbanken die destijds bij de biechtstoelen hoorden en door de timmerman Abraham Janssens werden vervaardigd, waren omstreeks 1879 echter reeds verdwenen. In het koor waren de zitbanken uit 1669 wel nog bewaard. De nieuwe doopvont werd in 1857 door toedoen van pastoor Ludovicus Pareyn⁹⁴ geplaatst. Om de vieringen muzikaal op te luisteren beschikte de kerk vanaf 1844 over een zogenaamd Van Peteghemorgel. Drie kroonluchters, waarvan twee geschonken door respectievelijk mevrouw Van Crombrugghe uit Gent en burgemeester Theodore Heyvaert uit Gistel, verlichtten de kerk. Diverse beelden kleeften de kerk aan. De beelden van de H. Jozef en de H. Sabastiaan, die tijdens het pastoraat van Carolus Rabaut werden verworven, sierden het hoogaltaar. Eveneens onder pastoor Rabaut, meer bepaald in 1836, werd de kerk verrijkt met een beeld van de H. Apollonia. Het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Salette werd door pastoor Ludovicus Pareyn in 1857 in de kerk bijgezet. In 1872 liet hij ook nog een beeld van het H. Hart van Jezus en een beeld van de H. Maria in de kerk plaatsen. Een beeld dat reeds zeer lang de kerk in de kerk aanwezig was, was dat van Sint-Antonius. Het was het enige nog bewaarde beeld van de vier beelden die Pieter Ravens in 1636 vervaardigde van Sint-Rochus, Sint-Adriaan, Sint-Christoffel en Sint-Antonius⁹⁵. Tot de schilderijen die toen in de kerk hingen, behoorde het schilderij van 'Christus aan het kruis', dat door een epigoon van Anton van Dijck was geschilderd en destijds boven het hoogaltaar prijkte. Een ander schilderij, dat aan de linkerzijde de muur tooide, verbeeldde Sint-Sebastiaan. Vroeger hing dit werk boven het altaar dat op 8 september 1719 aan deze heilige was

⁹⁴ Devos 1879: 130-135.

⁹⁵ Devos 1879: 24-27.

toegewijd. Recht tegenover het Onze-Lieve-Vrouwaltaar hing een schilderij dat door priester Jacobus Serruys was geschonken en de van het kruis afgenomen Christus weergaf. Recht tegenover het Sint-Antoniusaltaar hing nog een schilderij. Dit werk, dat mevrouw Van Crombrugghe uit Gent had geschonken, beeldde 'Christus aan het kruis' af. Tot slot was er ook nog de kruisweg, die met milde steun van de parochianen in 1843 in de kerk werd geïntegreerd⁹⁶.

Doorheen de daaropvolgende decennia onderging het interieur, in het bijzonder wat de aankleding betreft, diverse aanpassingen. Zo werd het kerkinterieur in 1902 verrijkt met een beeld van de H. Gerardus, dat in Roeselare was vervaardigd en samen met het voetstuk 300 frank had gekost⁹⁷. In 1967 werd boven het hoofdaltaar een 18de-eeuws beeldje van Onze-Lieve-Vrouw-ten-Hemelopneming geplaatst⁹⁸. In 1970 schonk pastoor Alfons Dehulster aan de kerk een piëta-beeld uit de afgebroken Brugse Capucijnenkerk⁹⁹. Sinds 1995 hangt in de kerk ook het 17de-eeuwse schilderij 'Onze-Lieve-Vrouw-ten-Hemelopneming', dat door een onbekende schenker in Spanje werd gekocht en aan de kerk geschonken¹⁰⁰.

Het hoogaltaar (S.N. 1995).

⁹⁶ Devos 1879: 24-25; S.n. 1995: 17.

⁹⁷ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 6.

⁹⁸ S.n. 1995: 25.

⁹⁹ S.n. 1995: 24.

¹⁰⁰ S.n. 1995: 31.

Expositietroon en tabernakel (© K.I.K., ca. 1977).

Momenteel bestaat het meubilair nog uit één altaar, het hoogaltaar, dat is uitgewerkt met een expositietroon uit 1801-1810. De expositietroon is in reliëf versierd met een hostiedragende kerk en bekroond met een kruisbeeld op wereldbol en slang. Net als de expositietroon is het tabernakel van beeldhouwd hout en gepolychromeerd. Op het tabernakeldeurtje staan toonbroden afgebeeld¹⁰¹. Het zijaltaar in het zuidelijke transept, dat was toegewijd aan de H. Antonius van Padua, is inmiddels gedemonteerd. In het zuidelijke transept zijn enkel nog het 19de-eeuws houten beeld van Sint-Antonius van Padua, dat deels geschilderd en verguld is¹⁰², nog aanwezig. Het onderstel en de nis staan opgesteld in het noordelijke transept. Van het Onze-Lieve-Vrouwaltaar dat in het noordelijke transept stond, wordt het onderstel thans als hoofdaltaar gebruikt.

Biechtstoel in N-transept (© K.I.K., ca; 1977).

Biechtstoel in Z-transept (© K.I.K., ca. 1944).

¹⁰¹ Roose-Meier & Verschraegen 1977, II: 17.

¹⁰² Roose-Meier & Verschraegen 1977, II: 16.

De twee eiken biechtstoelen die vandaag in de kerk staan, dateren respectievelijk van 1740 en 1744 zoals een cartouche boven het middenvak telkens vermeldt. Mogelijk gingen aan deze biechtstoelen evenwel exemplaren uit de vroege 17de eeuw vooraf, wat dan zou kunnen verklaren waarom pastoor Devos één van de biechtstoelen verkeerd dateert. Vermeldenswaardig voor de biechtstoel uit 1740 zijn ook de Annamonogram op het middenstuk en de Jezusmonogrammen op het deurtje. Ook nog bewaard zijn het eiken koorgestoelte, dat volgens het jaartal in de cartouche op de kroonlijst van 1669 dateert, de 18de-eeuwse eiken communiebank en de eiken preekstoel (met renaissance-ornamenten) uit de tweede helft van de 17de eeuw. Van de communiebank stellen de twee panelen van de linkerhelft druiven, korenaren, een engelenkopje en een pelikaan die zijn jongen voedt, voor. Op de twee panelen van de rechterhelft prijken het Lam op het kruis, een engelenkopje, druiven en korenaren¹⁰³. Karakteriserend voor de renaissancistisch geornamenteerde preekstoel zijn de vier Evangelisten en engelenkopjes op de hoeken van de kuip¹⁰⁴.

Koorgestoelte (© K.I.K., ca. 1977).

Communiebank (© K.I.K., ca. 1977).

¹⁰³ Roose-Meier & Verschraegen 1977, II: 16.

Preekstoel (© K.I.K., ca. 1977).

¹⁰⁴ Roose-Meier & Verschraegen 1977, II: 17.

Orgel op doksaal (© K.I.K., ca. 1977).

Op het doksaal staat sinds 1844 nog altijd het zogenaamde Van Peteghemorgel, dat evenwel niet meer operationeel is¹⁰⁵. De beelden die momenteel nog altijd in de kerk opgesteld staan, zijn een geknielde Engel

in aanbidding, een Onze-Lieve-Vrouw Onbevleete Ontvangenis en een H. Jozef met Kind. De geknielde Engel is een witgeschilderd houten beeld dat dateert van het begin van de 18de eeuw en maakte oorspronkelijk deel uit van het hoofaltaar. Het Onze-Lieve-Vrouwbeeld, waarbij Onze-Lieve-Vrouw staande op de maansikkel de slang vertrappt, dateert van de 19de eeuw en is van hout. Het neogotische beeld van de H. Jozef met Kind, dat een wereldbol met kruis draagt, is een witgeschilderd houten beeld dat teruggaat tot het pastoraat van Carolus Rabaut (1823-1845).

2.2. Het kerkhof

Het kerkhof dat zich van oudsher rond de parochiekerk bevond, was alvast vanaf de eerste helft van de 17de eeuw omgeven met een kerkhofmuur. Volgens de kerkrekeningen van 1620-1621 ontving Pieter De Winter toen 4 pond groot voor het metselen van een muur rond het kerkhof¹⁰⁶. Zo'n honderd jaar later, meer bepaald in 1729, werden op het kerkhof 39 okkernootbomen en 32 olmen geplant¹⁰⁷.

In 1879 was het kerkhof van Zevekote volgens toenmalig pastoor Devos het schoonste van de gehele Gistelse dekenij, niettegenstaande de lindebomen die voorheen de begraafplaats afzoomden, verdwenen zijn¹⁰⁸.

In 1868 werd aan de oostzijde een nieuwe omheiningsmuur van 44,90 m lang en 2,30 m hoog gebouwd. Zoals een foto aangeeft, sloot die aan op de zuidmuur die de pastorietaan afzoomde.

¹⁰⁵ Roose-Meier & Verschraegen 1977, II: 17.

¹⁰⁶ S.n. 1995: 2.

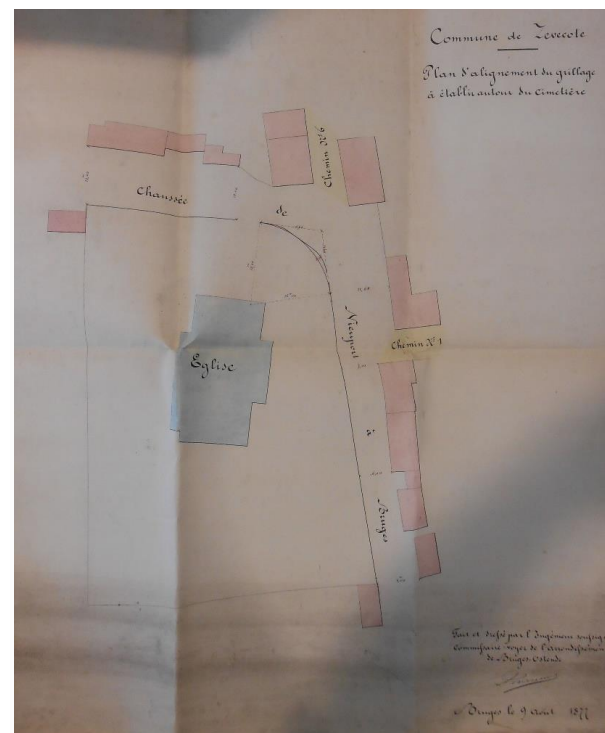
¹⁰⁷ S.n. 1995: 6.

¹⁰⁸ Devos 1879: 83-84.

De omstreeks 1868 nieuwgebouwde oostelijke kerkhofmuur, aansluitend op de pastorietaan.

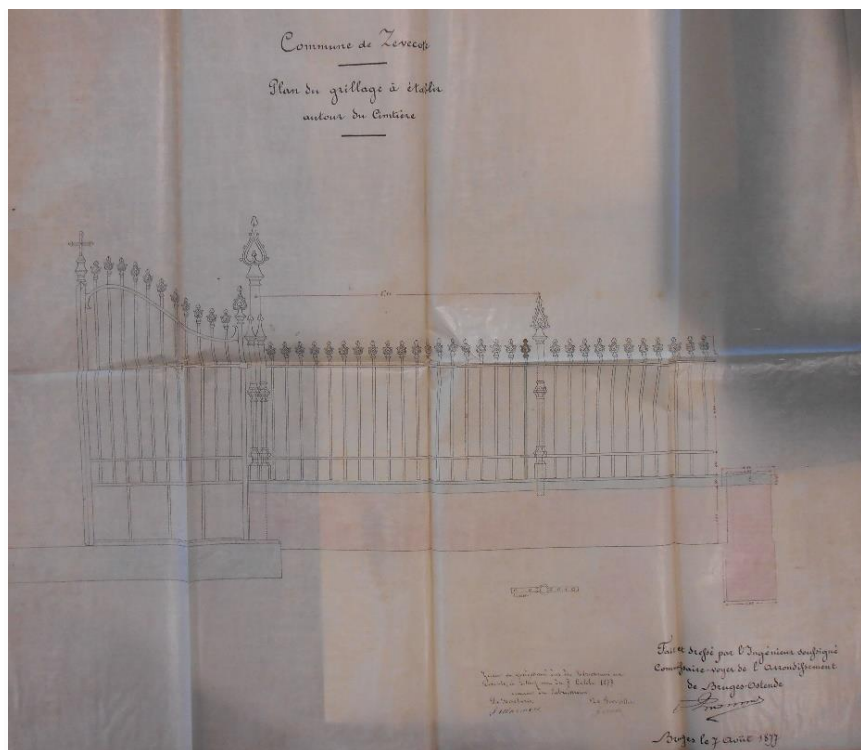
Ongeveer tien jaar later bleek ook de kerkhofmuur aan de noord- en westzijde, langs de weg van Nieuwpoort naar Brugge, bouwvallig te zijn. In de zomer van 1877 werd dan ook beslist om een nieuwe muur met ijzeren traliewerk te voorzien. Dit zorgde er volgens pastoor Devos voor dat de dorpsplaats “nog meer wordt versierd en een fraai uitzicht oplevert”¹⁰⁹. Voor de uitvoering van deze werken stond de Torhoutse aannemer Theodoor Hindryckx in¹¹⁰.

Plan met betrekking tot het bouwen van een nieuwe kerkhofmuur en het plaatsen van een nieuw hekken langs de weg van Nieuwpoort naar Brugge (R.A.Brugge).

¹⁰⁹ Devos 1879: 84.

¹¹⁰ R.A.Brugge, Gemeentearchief Zevekote, nr. 1138 (bouw kerkhofmuur en -hek).

'Plan du grillage à établir autour du cimetière' langs de weg van Nieuwpoort naar Brugge (R.A.Brugge).

Plan met aanduiding van de te herbouwen kerkhofmuur (R.A.Brugge).

Het omstreeks 1878 geplaatste hekwerk ter afsluiting van de westzijde van het kerkhof.

Het omstreeks 1878 geplaatste hekwerk ter afsluiting van de noordzijde van het kerkhof.

In 1895 werd de oostelijke kerkhofmuur opnieuw opgevoegd en met nieuwe dakpannen afgedekt¹¹¹.

Omstreeks 1931 werd het ijzeren hekwerk dat aan de noord- en westzijde het kerkhof afsloot, opnieuw geschilderd¹¹².

Na de Tweede Wereldoorlog werd het hekwerk aan de noord- en westzijde van het kerkhof vervangen door een witgeschilderde lage muur, die uitloopt naar het portaal toe. De oostelijke kerkhofmuur is wel nog bewaard. Over de zuidelijke afsluiting, die de grens met de voortuin van de

pastorie vormde, ontbreekt alsnog informatie. Momenteel maakt een geschoren lage beukenhaag de begrenzing uit.

In 1890 werden op het kerkhof door de plaatselijke metselaar Désiré Steen twee gemakken en twee pispakken voorzien “tot gemak der parochianen, en om zekere misbruiken te ontgaan”¹¹³.

Vandaag telt het kerkhof nog heel wat laat 19de-en vroeg 20ste-eeuwse grafstenen en enkele gietijzeren grafkruisen¹¹⁴.

Witgeschilderde lage muur als westelijke afsluiting van het kerkhof © M in O.

¹¹¹ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 3.

¹¹² Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 44.

¹¹³ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 1.

¹¹⁴ Cornilly 2005: 100.

Witgeschilderde lage muur als noordelijke afsluiting van het kerkhof © M in O.

De oostelijke kerkhofmuur © M in O).

Een geschoren beukenhaag als zuidelijke begrenzing van het kerkhof © M in O.

2.3. Literatuur en bronnen

BAKELANTS I 1992 – *De glasschilderkunst in België in de negentiende en twintigste eeuw. Repertorium en documenten. Deel C*, Deurne.

CORNILLY J. 2005 – *Monumentaal West-Vlaanderen. Beschermd monumenten en landschappen in de provincie West-Vlaanderen. Deel III: Arrondissementen Brugge, Diksmuide, Oostende en Veurne*, Brugge, uitgeverij Van de Wiele: 288 pp.

DEKEYSER H. 1972 – *Gistel in oude prentkaarten, waarin enkele afbeeldingen van Moere en Zevekote, Zaltbommel*.

DEVOS K. 1879 – *Beschrijving van Zevecote*, Brugge, De Scheemaecker-Van Windekens: 380 pp.

FAUCONNIER A. & ROOSE P. 1986 – *Het historisch orgel in Vlaanderen, deel IV a, Provincie West-Vlaanderen, Arrondissementen Brugge en Oostende*, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, A.R.O.H.M., Bestuur voor Monumenten en Landschappen, Brussel: 688 pp.

FONTAINE L. & HAYEN R. 2011 – *Zevekote. Onze-Lieve-Vrouwekerk. Pleisteranalyse*, Brussel, Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, onuitgegeven rapport: 12 pp.

GHYSELBRECHT A. 1988 – De grafstenen in de kerk van Zevekote, in: *Gestella*: 331-348.

PROVOOST N. & ROBEYST N. 2012 – *Onderzoeksrapport Kerk Zevekote*, Sint-Amandsberg, Ingenieursbureau Norbert Provoost bvba, onuitgegeven rapport: 15 pp.

ROOSE-MEIER B. & VERSCHRAEGEN H. 1977 – *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Provincie West-Vlaanderen, Kanton Oostende, deel II*, Brussel, Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium: 35 pp.

S.N. 1995 – O.-L.-Vr Ten Hemel Opneming. Kerk te Zevekote, Zevekote, Werkgroep Kerk van de maand: 32 pp.

VAN BELLE R. 2006 – *Op de drempel van de eeuwigheid. Vlakke grafmonumenten en memorietafelstukken met portretafbeeldingen in West-Vlaanderen. Een inventaris funeraire symboliek en overzicht van het kostuum*, Brugge, Uitgeverij Van De Wiele: 648 pp.

VANDEN BORRE-LAUWERS 2011 – Zevekote, Onze-Lieve-Vrouwekerk. Vooronderzoek restauratie, Lovendege, onuitgegeven onderzoeksrapport.

VANHOORNE K. 2013 – *Onze Lieve Vrouwekerk Zevekote. Restauratiedossier deel 1*, [s.l.], onuitgegeven document.

Info <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/52186> (geraadpleegd dd. 01.05.2018).

ONZE-LIEVE-VROUWKERK ZEVEKOTE, parochiearchief, Liber Memorialis.

ONROEREND ERFGOED, Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121633> (geraadpleegd dd. 01.05.2018).

STADSARCHIEF GISTEL, archief m.b.t. herstellingwerken aan de kerk van Zevekote.

RIJKSARCHIEF BRUGGE, Gemeente Zevecote, modern archief, nummer 1136: bouw van een kerktoeren, 1856-1857.

RIJKSARCHIEF BRUGGE, Gemeente Zevecote, modern archief, nummer 1138: bouw van kerkhofmuur en hek, 1877.

ALGEMEEN RIJKSARCHIEF BRUSSEL, Archief van het bisdom Brugge, Oorlogsverslagen 1919, Zevekote (digitale versie).

3. INVENTARISATIE HUIDIGE TOESTAND

3.1. Inventaris van de onroerend-erfgoedelementen

3.1.1. Exterieur

3.1.1.1. Algemeen

In oorsprong gaat de Onze-Lieve-Vrouwkerk terug tot een bedehuis dat vermoedelijk in de vroege 13de eeuw werd opgetrokken. In 1580 werd de kerk door de geuzen in belangrijke mate verwoest. Vanaf 1611 werd gestart met de wederopbouw van een eenbeukige kruiskerk. Het opnieuw inwijden van de kerk vond echter pas in 1719 plaats. Op het einde van de 18de eeuw liep de kerk nogmaals schade op, ditmaal door het militaire conflict met de Franse revolutionairen. Na enkele dringende instandhoudingswerken werd vanaf 1823 werk gemaakt van een grondige restauratie. De toren bleef echter in een lamentabele toestand, totdat in 1856 naar een ontwerp van provinciaal architect Pierre Buyck een nieuwe westertoren werd gebouwd.

Het resultaat van deze bouwhistorische ontwikkeling is een sobere kleine zaalkerk, waarvan de plattegrond een Grieks kruis ontvouwt en aan de westkant een ranke toren vertoont. Het eenbeukige schip telt twee traveeën, net als het transept dat van een rechte sluiting is voorzien. Ten oosten daarvan situeert zich een eenbeukig koor van één travee met driezijdige sluiting. In het zuidoosten is een sacristie aangebouwd.

Rond de kerk bevindt zich nog steeds het deels ommuurd kerkhof.

De Onze-Lieve-Vrouwkerk in Zevekote inspireerde architect Jozef Viérin bij de bouw van de neo-romaanse H. Hartkerk in Knokke en de neoromaanse Onze-Lieve-Vrouwkerk in De Panne. Met de Sint-Jozefskerk werd in Hooglede zelfs een kopie van de Zevekootse kerk gebouwd¹¹⁵.

¹¹⁵ Roose-Meier & Verschraegen 1977, II: 16; Vanhoorne 2013: 21.

3.1.1.2. Specifiek

3.1.1.2.1. De westertoren

Afbeelding			
			
Westertoren. N-zijde (© M in O)	Westertoren, W-zijde (© M in O)	Westertoren, W-zijde (© M in O)	Westertoren, Z-zijde (© M in O)

Beschrijving erfgoedelementen	Diagnose
<u>Algemeen</u> → Vierkante westtoren in gele baksteenbouw, twee ongelijke geledingen, gemarkeerd door een hardstenen cordon, een kroonlijst en een ingesnoerde naaldspits met vier grijs geschilderde dakkapellen onder leien zadeldakjes. → Metselwerk in stand verband.	

→ Arduinen plint → Zwart geschilderde muurankers. → Torenuurwerk aan de vier zijden.	Barstvorming. Als wijzerplaat zwart geschilderd metselwerk onder uurwerk. Schildering verweerd.
<u>Westgevel</u> → Gekenmerkt door versmallende hoeksteunberen (twee ongelijke geledingen, gemarkeerd door leien afzaat). → Arduinen plint → GV: korfboogvormig portaal met arduinen sluitsteen, aanzetstenen en onderdorpel, ingevuld met een rood geschilderde houten poort. → V1: boven het portaal, smal rondboogvenster met hardstenen sluitsteen, consoles en onderdorpel. → V2: een nog smaller en kleiner segmentboogvenster met hardstenen onderdorpel. → V3: ter hoogte van cordon centraal een dichtgemetseld zeshoekig venster, bovenaan afgelijnd door het trapezoidale middenstuk van de cordon en onderaan afgelijnd door trapezoïdaal op het kant geplaatste bakstenen. → V3: twee rondboogvormige galmgaten met galmplanken, met hardstenen onderdorpel.	Schilderwerk poort verschraald.
<u>Noordgevel</u> → Gekenmerkt door versmallende hoeksteunberen (twee ongelijke geledingen, gemarkeerd door leien afzaat). → Blind gevelvlak. → Arduinen plint → Urinoirs: hardstenen muurplaat, betonnen tussenschotten.	
<u>Zuidgevel</u> → Gekenmerkt door versmallende hoeksteunberen (twee ongelijke geledingen, gemarkeerd door leien afzaat). → Blind gevelvlak. → Arduinen plint	Barstvorming.

Torenspits

- Ingesnoerde naaldspits.
- Gedekt met leien.
- Vier dakvensters (met luik i.p.v. raam) onder zadeldak, bekroond met kopen pin.

Verguldsel windhaan enigszins afgebladderd.
Dakbedekking met leien deels te herstellen.

3.1.1.2.2. De kerk (middenbeuk, transept en koor)

Afbeeldingen

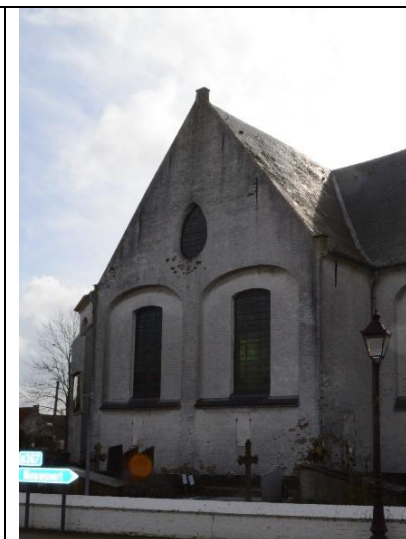
W-gevel schip © M in O.

N-gevel schip © M in O.

W-gevel N-transept © M in O.

N-gevel N-transept © M in O.

			
O-gevel N-transept © M in O.	N-gevel koor © M in O.	O-gevel koor © M in O.	Z-gevel koor © M in O.
			
O- & Z-gevel sacristie © M in O.	Z-gevel koor en Z-gevel sacristie © M in O.	Z-gevel Z-transept(© M in O).	W-gevel Z-transept (© M in O).

Z-gevel schip © M in O.

W-gevel schip © M in O.

Beschrijving erfgoedelementen	Diagnose
<u>Algemeen</u> → Kerk, bestaande uit een eenbeukig schip van twee traveeën, een transept met rechte sluiting van twee traveeën en een eenbeukig koor van één travee met driezijdige sluiting. → Houten dakgebinte → Leien zadeldak. → Bakgoten met rood geschilderde boordplanken (wat het transept betreft). → Zakgoten (schip, koor, sacristie) → Witgeschilderd, met kalkgebonden kaleilaag afgewerkt baksteenmetselwerk op lage gepekte plint¹¹⁶. → Verankerde baksteenbouw in staand metselverband. Volle muren¹¹⁷.	Dakgebinte verzakking ter hoogte van viering, reeds sinds de jaren 1980. Ernstig probleem¹¹⁸. Aantasting door kleine klopper van de kepers en gordingen van het koorgebinte. Gordingen in koorgebinte enkel nog verankerd in de muur. Leien dakbedekking dringend te herstellen. Ontbrekende loodslabben terug plaatsen. Sommige kilgoten gecorrodeerd en plaatselijk opgelapt.

¹¹⁶ In verband met de buitenbepleistering zie Fontaine & Hayen 2011 (dit verslag van het K.I.K. steekt als bijlage bij Vanden Borre-Lauwers 2011).

¹¹⁷ Zoals blijkt uit de boringen door Vandenborre-Lauwers (2011: 6).

¹¹⁸ Provoost & Robeyst 2012: 4-9 (deze studie van het Gentse ingenieursbureau Provoost, is als bijlage opgenomen bij Vanhoorne 2013). Zie voor samenvatting Vanhoorne 2013: 60.

→ Bakstenen steunberen, afgewerkt met leien (sommige steunberen voorzien van een wit geschilderd houten constructie tussen het metselwerk en de leiafwerking). → Zwart geschilderde metalen muurankers. → Koor bekroond met zwart geschilderd smeedijzeren koorkruis.	Gecorrodeerde bakgoten. Verschraald schilderwerk boordplanken. Deels vermolmd boordplanken. Pleisterlaag her en der verdwenen (kaleilaag soms gebonden met cement i.p.v. met kalk). Witbeschildering te herstellen. Gepekte plint te herstellen. Buitenmuren verkeren in slechte toestand (destructief tot zeer destructieve vochtprobleem): metselwerk te herstellen (o.m. bakstenen door vorst en zoutkristallisatie afgeschilferd, gebarsten schouderstukken, uitgeloozd voegwerk (o.m. van de rollagen), ...) ¹¹⁹. Voegwerk te herstellen. Gecorrodeerde muurankers (met spieën in zeer slechte toestand). Koorkruis opnieuw te schilderen.
<u>Noordelijk deel van W-gevel schip</u> → Gehalveerde blinde zijpuntgevels (aan zowel N-zijde als de Z-zijde) voorzien van aandak met schouderstuk en muurvlechtingen.	Afgebarsten schouderstuk.
<u>N-gevel schip</u> → Gevel gemarkeerd door getoogde vensteropeningen, verdiept in korfboogvormige muurvlakken, en door fries met tandlijst met hol beloop. → Met leien afgedekte afzaten. → Vensterramen: glas-in-lood met metaalprofielen. → Steunbeer met afzaat, afgedekt met leien.	Afzaten en loodwerk te herstellen. Gecorrodeerde neuzen ijzeren raambruggen.

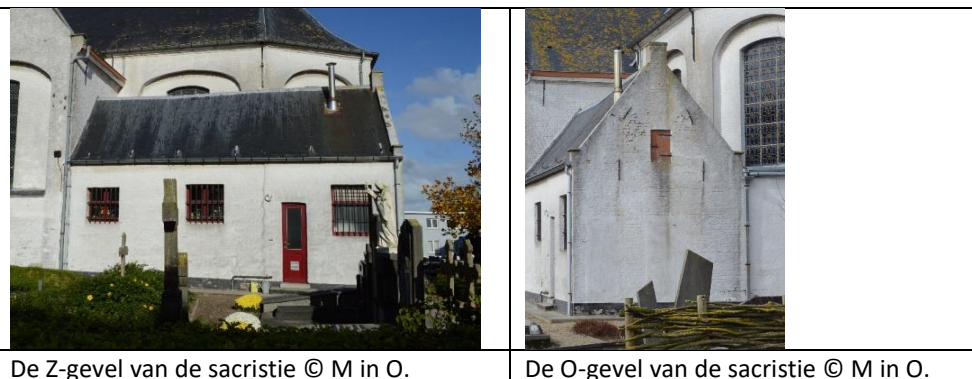
¹¹⁹ Zie ook Vanhoorne 2013: 62-66, alsook het rapport 'Zevokote, Onze-Lieve-Vrouwekerk. Vooronderzoek restauratie' van Vandenborre bvba 2010-2011 en het rapport 'Zevokote. Onze-Lieve-Vrouwekerk. Pleisteranalyse' van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (bijlagen bij Vanhoorne 2013).

<u>W-gevel N-transeptarm</u> → Blinde gevel gemarkeerd door fries met tandlijst met hol beloop.	
<u>N-gevel N-transeptarm</u> → Tuitgevel, gekenmerkt door aandaken, schouderstukken en muurvlechtingen. → Gevel doorbroken door twee getoogde vensteropeningen, verdiept in korfboogvormige muurvlakken, en in de geveltop een druppelvormige oculus. → Met leien afgedekte afzaten. → Vensterramen: glas-in-lood met metaalprofielen.	Afzaten en loodwerk te herstellen. Gecorrodeerde neuzen ijzeren raambruggen.
<u>O-gevel N-transeptarm</u> → Blinde gevel gemarkeerd door fries met tandlijst met hol beloop.	
<u>N-gevel koor</u> → Gevel gemarkeerd door getoogde vensteropeningen, verdiept in korfboogvormige muurvlakken, en door fries met tandlijst met hol beloop. → Met leien afgedekte afzaten. → Vensterramen: glas-in-lood met metaalprofielen. → Steunbeer met afzaat, afgedekt met leien.	Afzaten en loodwerk te herstellen. Gecorrodeerde neuzen ijzeren raambruggen.
<u>Z-gevel koor</u> → Blinde gevel gemarkeerd door getoogd casement en door fries met tandlijst met hol beloop. → Hoeksteunberen met afzaat, afgedekt met leien. → Casement ingevuld met een houten crucifix ('Jezus aan et kruis') onder leien luifel , op imitatie-rots waarin 'begravenis van Christus' (cf. infra).	
<u>O-gevel Z-transeptarm</u>	

→ Blinde gevel gemarkeerd door fries met tandlijst met hol beloop.	
<u>Z-gevel Z-transeptarm</u> → Tuitgevel, gekenmerkt door aandaken, schouderstukken en muurvlechtingen. → Gevel doorbroken door twee getoogde vensteropeningen, verdiept in korfboogvormige muurvlakken, en in de geveltop een druppelvormige oculus. → Met leien afgedekte afzaten. → Vensterramen: glas-in-lood met metaalprofielen.	Afzaten en loodwerk te herstellen. Gecorrodeerde neuzen ijzeren raambruggen.
<u>W-gevel Z-transeptarm</u> → Blinde gevel gemarkeerd door fries met tandlijst met hol beloop.	
<u>Noordelijk deel van W-gevel schip</u> → Gehalveerde blinde zijpuntgevels (aan zowel N-zijde als de Z-zijde) voorzien van aandaak met schouderstuk en muurvlechtingen.	

3.1.1.2.3. De sacristie

Afbeeldingen

De Z-gevel van de sacristie © M in O.

De O-gevel van de sacristie © M in O.

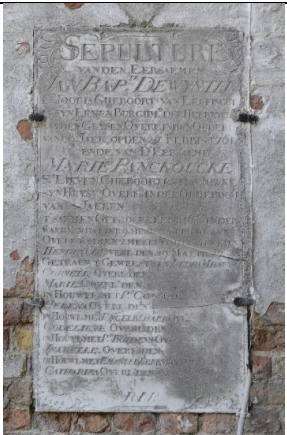
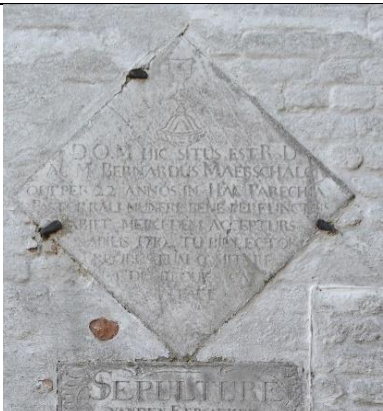
Beschrijving erfgoedelementen	Diagnose
<u>Algemeen</u> → Laag rechthoekig gebouw van vier traveeën (zuidgevel), aangebouwd in de oksel van de zuidelijke transeptarm en het hoofdkoor. → Witgeschilderde bepleisterde baksteenmetselwerk op lage gepekte plint. → Verankerde baksteenbouw in staand metselverband. → Zwartgeschilderde eenvoudige muurankers → Leien zadeldak.	Pleisterlaag her en der verdwenen (kaleilaag soms gebonden met cement i.p.v. met kalk). Witbeschildering te herstellen. Gepekte plint te herstellen. Buitenmuren verkeren in slechte toestand (destructief tot zeer destructieve vochtprobleem): metselwerk te herstellen (o.m. bakstenen door vorst en zoutkristallisatie afgeschilferd, uitgeloozd voegwerk ...) ¹²⁰. Gecorrodeerde muurankers.
<u>Sacristie: Z-gevel</u> → Gevel gekenmerkt door bouwnaad.	

¹²⁰ Zie ook Vanhoorne 2013: 62-66, alsook het rapport 'Zevekote, Onze-Lieve-Vrouwekerk. Vooronderzoek restauratie' van Vandenborre bvba 2010-2011 en het rapport 'Zevekote. Onze-Lieve-Vrouwekerk. Pleisteranalyse' van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (bijlagen bij Vanhoorne 2013).

→ Gevel doorbroken door drie vensters met vlakke bakstenen strek en dorpel en door smalle deuopening onder onvolledige lichtgetoogde bakstenen strek. → Rood geschilderde vensterramen, waarvan twee houten kruisramen en een houten tweelicht, telkens voorzien van zwart geschilderde diefijzers. → Beglaasde smalle rood geschilderde houten deur. → Twee treden in natuursteen.	Gecorrodeerde diefijzers. Verschraald schilderwerk.
<u>Sacristie: O-gevel</u> → Topgevel met schouderstukken met natuurstenen dekplaat, met muurvlechtingen en bekroond door topstuk met deksteen. → Gesloten gevel, enkel in de geveltop doorbroken door rechthoekige beluikte muuropening onder vlakke bakstenen strek en dorpel.	

3.1.1.2.4. Grafstenen ingemetseld in kerkgevels

Beschrijving erfgoedelementen		Diagnose
Grafsteen van Jan Baptiste Dewynter, ingemetseld in het noordelijke deel van de westmuur van het schip.	Rechthoekige grafsteen van Jan Baptiste Dewynter, burgemeester van de heerlijkheid van Guysen (onder meer gelegen op grondgebied van Zevelote), overleden in 1761.	Ijzeren bevestigingshaken (doken) gecorrodeerd. Steen gebarsten. Vervuild en met algen begroeid.

 © M in O.	Teven grafsteen van zijn vrouw Marie Panckoucke en hun kinderen. Marmer. Vastgemaakt met smeedijzeren muurhaken.	
Grafsteen van pastoor Bernardus Maerschalc, Ingemetseld in het noordelijke deel van de westmuur van het schip. © M in O.	Ruitvormige grafsteen van pastoor Bernardus Maerschalc. 22 jaar pastoor geweest in Zevekote. Overleden in 1710. Marmer. Geornamenteerd (kelk). Vastgemaakt met smeedijzeren muurhaken.	IJzeren bevestigingshaken gecorrodeerd. Vervuild en met algen begroeid.

Grafsteen van pastoor Petrus De Bruyne, ingemetseld in de westmuur van de noordelijke transeptarm.	Rechthoekige grafsteen van 'heer ende meester' Petrus De Bruyne, afkomstig van Het Land van Aalst en 23 jaar pastoor geweest in Zevekote. Overleden op 4 maart 1742. Marmer. Geornamenteerd. Vastgemaakt met smeedijzeren muurhaken.	IJzeren bevestigingshaken gecorrodeerd. Steen gebarsten. Vervuild en met algen begroeid.
 © M in O		
Grafsteen van Carel Van Broucke, ingemetseld in de noordgevel van de N-transeptarm.	Grafsteen Carel van Broucke, burgemeester van de heerlijkheid van Guysen (onder meer gelegen op grondgebied van Zevelote) alsook sluismeester en dismeester van Zevekote. Gehuwd met Martincken Van de Bussche.	IJzeren bevestigingshaken gecorrodeerd. Vervuild en met algen begroeid.

 © M in O	Ook vermelding van zijn zoon Carel en dochter Catherina. Gedateerd: 1686 Marmer¹²¹. Vastgemaakt met smeedijzeren muurhaken.	
Grafstenen, ingemetseld in de zuidmuur van de zuidelijke transeptarm.	Niet meer te ontcijferen (inscripties niet langer leesbaar). Marmer. Vastgemaakt met smeedijzeren muurhaken.	Ijzeren bevestigingshaken gecorrodeerd. Vervuild en met algen begroeid.
 © M in O	 © M in O	

¹²¹ Roose-Meier & Verschraegen 1977, II: 17

Grafsteen van pastoor Mattheus De Meuldre (+ 1748), ingemetseld in de westgevel van de zuidelijke transeptarm.	Grafsteen van pastoor Mattheus De Meuldre (+ 1748)¹²². 1748 Marmer. Geornamenteerd.	Ijzeren bevestigingshaken gecorrodeerd. Vervuild en met algen begroeid.
 © M in O.	Vastgemaakt met smeedijzeren muurhaken	
Grafsteen van Joorys Claes, ingemetseld in het zuidelijke deel van de westgevel van het schip.	Grafsteen van Joorys Claes, schepen van de heerlijkheid van Guysen en de parochie van Zevekote, en zijn vrouw Adryaeneken Vletinck en zus Catheryne Claes.	Ijzeren bevestigingshaken gecorrodeerd. Vervuild en met algen begroeid.

¹²² Devos 1879: 100.

 © M in O.	1697 Marmar. Vastgemaakt met smeedijzeren muurhaken.	
Grafsteen, ingemetseld in het zuidelijke deel van de westgevel van het schip. © M in O	Niet meer te ontcijferen (inscripties niet langer leesbaar). Vermoedelijk van pastoor Andreas Peeters († 1757)¹²³. D. O. M. Sepulture ANDREAS PETERS F. Joannes en Margareta Leefendaele geboren tot Brussel Onderpastor van Beveren by Rousselaere Pastor van Zevecote den tydt van 10 jaer overleden den 25 November 1757 in den ouderdom van 49 jaren. Zalige gepeis voor overleden herder te bidden opdat hy rust in vrede. Marmar. Vastgemaakt met smeedijzeren muurhaken boven de grafsteen van Joorys Claes (zie hoger).	IJzeren bevestigingshaken gecorrodeerd. Steen gebarsten. Vervuild en met algen begroeid.

¹²³ S.n. 1995: 8.

3.1.1.2.5. Kerkhofomheining

			
Authentieke kerkhofmuur, O-zijde © M in O.	Nieuwe kerkhofmuur, N-zijde © M in O.	Nieuwe kerkhofmuur, W-zijde © M in O.	Beukenhaag, Z-zijde © M in O.

Beschrijving erfgoedelementen	Diagnose
Nog authentieke kerkhofmuur aan de oostzijde van het kerkhof (gebouwd omstreeks 1868).	Te herstellen voeg- en metselwerk.
Recentere lagere, wit geschilderde kerkhofmuur met ezelsrug aan de west- en noordzijde van het kerkhof.	Afbladderende verflagen. Vorstschade aan baksteenparament. In de muur verticale dilatatiebarsten.
Beukenhaag als afsluiting van het kerkhof aan de zuidzijde.	

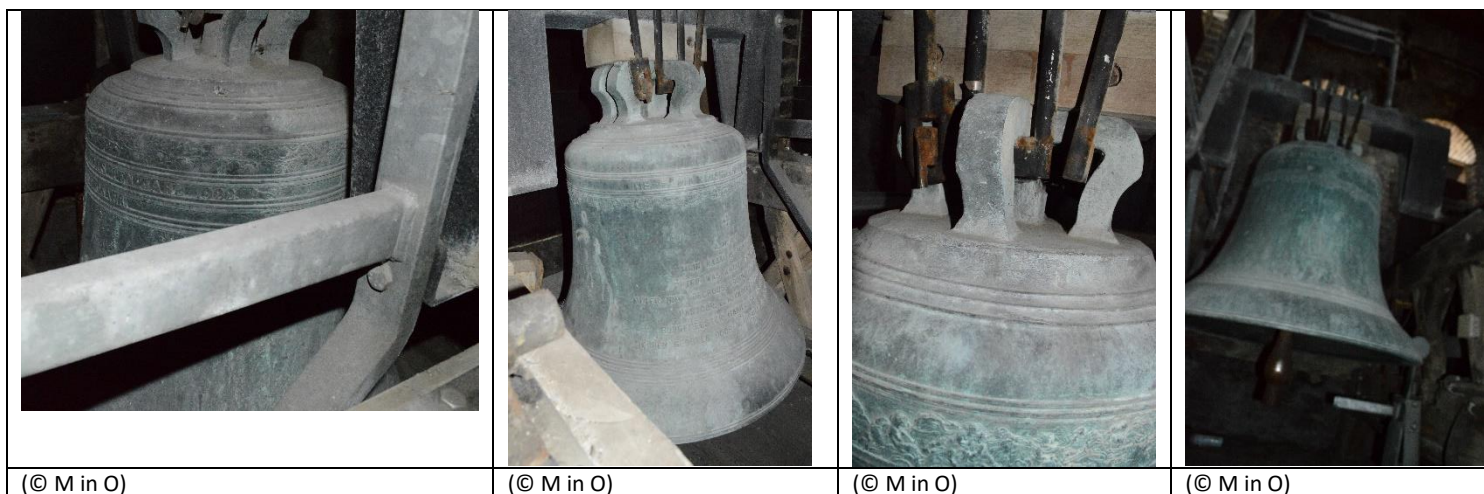
3.1.2. Interieur

3.1.2.1. De westertoren

Afbeelding

Beschrijving erfgoedelementen	Diagnose
<u>Algemeen</u> → Vier bouwlagen tellende westertoren. <u>Wanden</u> → De muren van de benedenverdieping alsook van de bovenverdiepingen zijn gepleisterd en wit geschilderd. → GV/O-muur: doorbroken door vleugel deur, toegang verlenend tot kerkship. → GV/N-muur: doorbroken door deur, toegang verlenend tot kerkship. → GV/Z-muur: doorbroken door deur, toegang verlenend tot kerkship. → GV/W-muur: doorbroken door kerkportaal. → V1/ W-muur: doorbroken door groot kerkvenster → V1/O-muur: doorbroken door een groot, hoog beglaasd witgeschilderd venster met centraal deur, toegang verlenend tot doksaal. → V2/W-muur: doorbroken door klein kerkvenster. → V2/O-muur: doorbroken door deur (naar zolder kerkship). → V3/W-muur: doorbroken door galmgaten.	Op klokkenzolder sterk gecorrodeerd ankerijzer. Vochtprobleem (waardoor bepleistering en verflagen loskomen, vooral ter hoogte van het doksaal). Onder de verf sterke zoutkristallisatie.

<u>Deuren</u> → Portaal, bestaande uit twee zware houten deuren; aan buitenzijde rood geschilderd, aan binnenzijde witgeschilderd. Smeedijzeren hang- en sluitwerk. → Rondbogige houten vleugel deur (paneeldeuren), onder doksaal, toegang verlenend tot kerkship. → Twee rechthoekige houten paneeldeuren met verzonken kruis in bovenste paneel, toegang verlenend tot kerkship. → Houten deur op V2, toegang verlenend tot zolder kerkship.	
<u>Venster met deur</u> → Een nisvullend hoog en groot beglaasd witgeschilderd venster (met kleinhouten) met centraal een beglaasde witgeschilderde deur (met kleinhouten), toegang verlenend tot doksaal.	
<u>Portaalvloer</u> → Zwarte kerkplavuizen (Basècles).	
<u>Gewelf (GV)</u> → Vlak, witgepleisterd plafond, centraal doorbroken door omlijste achthoekige opening, afgedekt met witgeschilderde planken.	Verschraald schilderwerk.
<u>Zoldervloeren</u> → Houten plankenvloeren, doorbroken door houten trapluiken.	
<u>Trappen</u> → Witgeschilderde houten trap naar V1 (met doksaal). → Houten trap naar V2 (naar zoldering kerkship) → Houten trap naar V3 (naar klokkenruimte).	
<u>Klokken</u> In de toren hangen op de bovenste verdieping twee klokken: Kerkklok, genaamd Maria. Inscriptie, gegoten: onder peterschap van Camille Wouters In brons gegoten in 1922. Met in reliëf voorstelling Calvarie. ¹²⁴	Klepels roestig.

¹²⁴ Roose-Meier & Verschraegen 1977, II: 17

Gewicht: 585 kg.

Kerkklok, genaamd Godelieve.

1922

Inscriptie, gegoten: onder peterschap van Camille Dehae

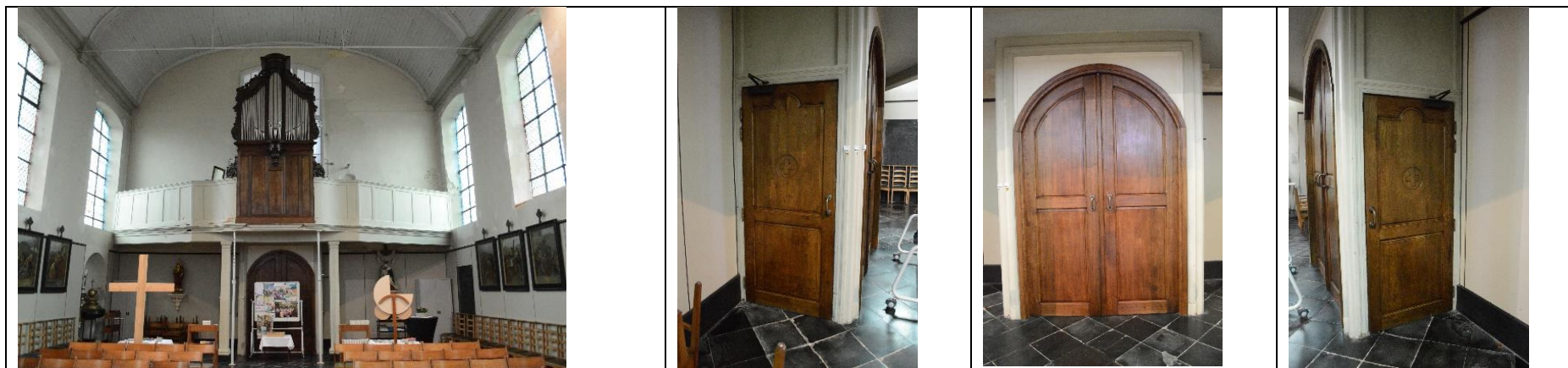
In brons gegoten in 1922.

Met in reliëf voorstelling Calvarie.¹²⁵

Gewicht: 395 kg.

3.1.2.2. De kerk (middenbeuk, transept en koor)

Afbeelding

Zicht op W-ijde kerk © M in O.

¹²⁵ Roose-Meier & Verschraegen 1977, II: 17

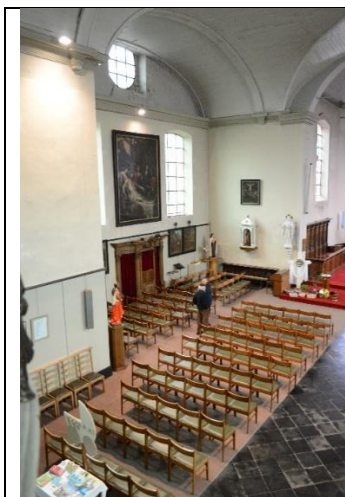
Zicht op N-zijde kerk © M in O.

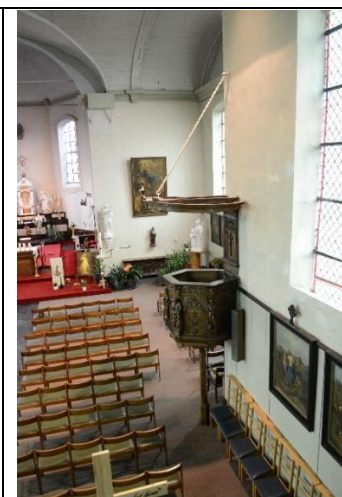
Zicht op transept en koor © M in O.

Zicht op Z-zijde kerk © M in O.

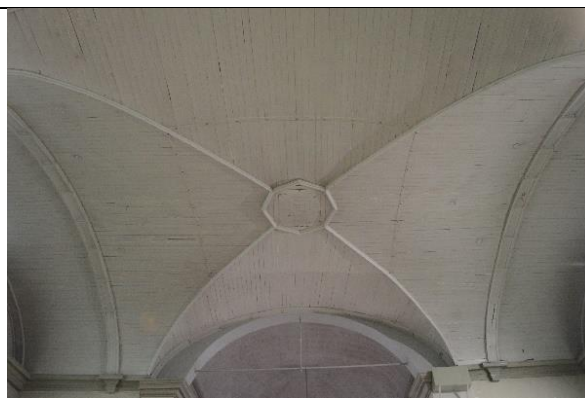
Zicht op schip, transept en koor © M in O.

Plafond N-transept © M in O.

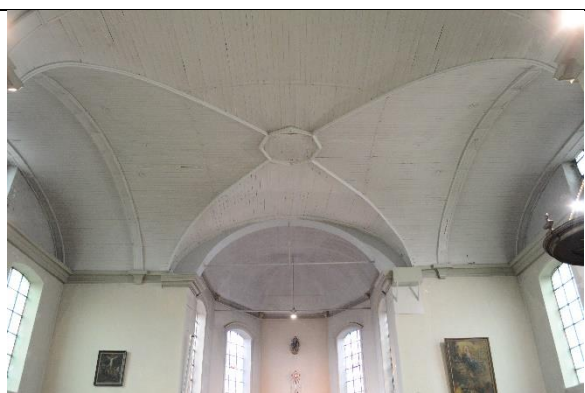
Plafond schip © M in O.

Plafond Z-transept © M in O.

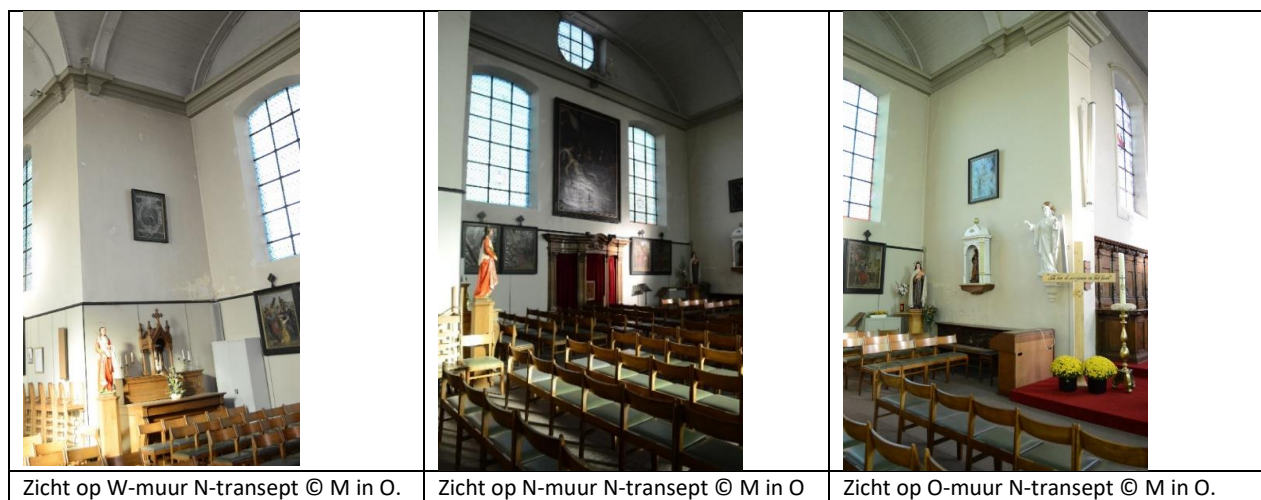
Plafond N-transept © M in O.

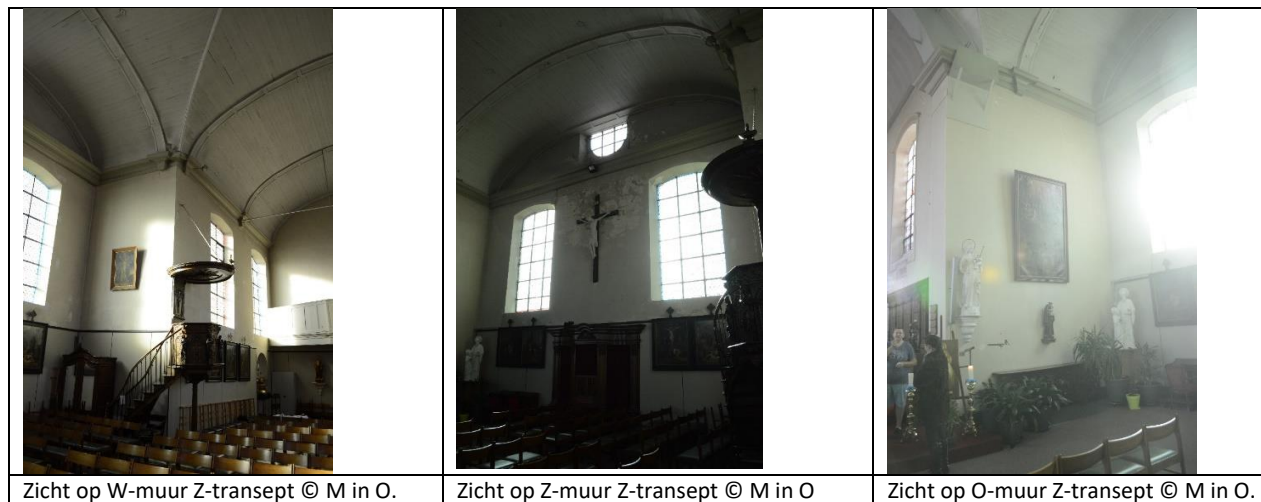

Plafond schip © M in O.

Plafond Z-transept © M in O.

Glasramen Z-transept © M in O		Glasramen N-transept © M in O		Voorbeeld van de 2 ovale glasramen in het transept © M in O.

Glasramen Z-zijde schip		Glasramen N-zijde schip	

Beschrijving erfgoedelementen		Diagnose
Algemeen	Eenbeukig schip van twee traveeën.	

	Een transept met rechte sluiting van twee traveeën. Een éénbeukig koor van één travee met driezijdige sluiting.	
Plattegrond	Zaalkerk met breed en ondiep transept, waarvan de plattegrond zich vertaalt in de vorm van een Grieks kruis (met een vooruitspringende westtoren). Koor voorzien van een een vijfzijdige sluiting.	
Gewelven	<u>Schip, viering, N-transeptarm en Z-transeptarm.</u> Ca. 1898 ingebracht houten gedrukt tongewelf met gordelbogen op imposten die gemarkeerd zijn in de kroonlijst. Wit geschilderd (vroeger vernist ¹²⁶). Gewelf bestaat uit een houten draagstructuur met onderaan wit geschilderde houten planken en bovenaan een 'stoflaag' gemaakt uit bepleisterde gekloven houten latjes. <u>Koor</u> In 1990 aangebracht wit stucanetplafond (ter vervanging van het omstreeks 1898 uitgevoerde houten gedrukt plafond). Afgesnuit aan koorafsluiting. Kroonlijst gemarkeerd door vier engelenkopjes (die vroeger vermoedelijk als kraagstenen dienst deden voor verdwenen gewelfribben).	Sterke afbladderende beschildering op de beplanking. Draagstructuur te herstellen (in het bijzonder ter hoogte van de viering (o.a. doorhangende balken, ...) ¹²⁷ .
Muurafwerking	Geschilderde bepleisterde wanden (gebroken wit). Voorheen voorzien van muurschilderingen (zoals reeds uitgevoerd kleurenonderzoek aangeeft en door historisch fotomateriaal wordt bevestigd). Stratigrafisch onderzoek, uitgevoerd door Vandenborre bvba, wijst uit dat het hoogkoor achtereenvolgens werd afgewerkt met olieverflagen, waaronder een fase van houtimitaties en marmerimitaties, gevolgd door een fase van andere marmerimitaties. De afwezigheid van een dik pakket afwerkingslagen geeft met quasi zekerheid aan dat het hoogkoor in de loop der eeuwen al eens gedecapeerd	Licht vervuild pleister- en verwerk. Her en der loszittend pleisterwerk, o.m. door opstijgende vochtprobleem. Tevens ongeveer 3 m hoge kunststoffen voorzetpanelen geplaatst in het schip en het transept omwille van vochtproblematiek (met

¹²⁶ Vanhoorne 2013: 69.

¹²⁷ Provoost & Robeyt 2012: 3-4. Zie ook Vanhoorne 2013: 69-72.

	en herbepleisterd werd. Steekproeven geven tevens aan dat er in het hoogkoor ook stucwerk aanwezig moet geweest zijn, en dit tijdens de fase van de marmerimitaties. De benedenkerk blijkt ook een afwerkingsfase in houtimitaties en marmerimitaties, gevolgd door marmerimitaties, gekend te hebben. Sporen van rode banden rondom de vensters en van rode voegschilderingen op de wanden verraden de aanwezigheid van imitatiemetselwerk, die mogelijk samenviel met de twee fases van marmerimitaties¹²⁸. Op de oostwand, waartegen de zijaltaren stonden opgesteld, werden ook, zoals in het hoogkoor, sporen gevonden van een marmerimitatie en een onderlinge houtimitatie en marmerimitatie¹²⁹. Deze marmerimitaties gingen mogelijk samen met de twee fases van rode voegschilderingen¹³⁰.	weliswaar als resultaat dat het capillair opstijgend grondvocht in de muren niet kan uitdrogen of ventileren¹³¹. In het koor op plintheogte opstuwingen ingevolge zoutkristallisatie.
	In schip en transept zwartmarmeren plint.	
	In koor lage houten lambrisering met halfronde zitstoeltjes.	
Vloeren	<u>Schip</u> Zwartmarmeren tegelvloer (Bassècle-tegels) met kleine ronde vloerverhoging in identiek materiaal ter hoogte van doopvont. <u>Ter hoogte van de viering:</u> Tegelvloer met decoratief element van wit, bruin en zwart marmer.	Plaatselijk enkele gebarsten of afgeschilferde vloertegels. In Z-transept en viering ontbrekende vloertegels met mortel ingevuld.
Glasramen	<u>Koor</u> Vier glasramen, herinnerend aan de vier evangelisten en uitgewerkt met een medaillon, namelijk:	Te herstellen metalen glasroeden en glas-in-loodfragmenten.

¹²⁸ Zie Vanhoorne 2013: 75-78, alsook het deelrapport van Vanden Borre m.b.t. het stratigrafisch onderzoek (bijlage bij Vanhoorne 2013).

¹²⁹ Vanden Borre-Lauwers 2011: 32-33.

¹³⁰ Vanden Borre-Lauwers 2011: 33. De muren aan het doksaal gaven maar een beperkt pakket afwerkingslagen vrij, die geen duidelijke afwerkingsinformatie opleveren (Vanden Borre-Lauwers 2011: 33)..

¹³¹ Een onderzoek naar de samenstelling en aanwezigheid van zouten in de muren werd in oktober 2010 door Vanden Borre-Lauwers bvba uitgevoerd.

	- H. Johannes, met medaillon van de H. Antonius. - H. Lucas, met medaillon van de H. Apolonia. - H. Marcus, met medaillon van O.L.Vrouw Onbevlekt. - H. Matteus. met medaillon van de h. Artemius¹³². <u>Schip</u> Glasramen uitgewerkt met een medaillon met naam van de schenker. - Glasraam Z-zijde schip - Glasraam Z-zijde schip (tegen doksaal) met vermelding: 'Gift van Wwe Osaer-Laleman en Leonie'. - Glasraam Z-zijde schip <u>Transept</u> - Glasramen Z-transept (W.) met vermelding: 'Gift van A. Osar-Dalle Voorzitter'. - Glasramen Z-transept (O.) met vermelding: 'P. Willemyns pasti - Glasramen N-transept (W.) met vermelding: 'Gift van Euphrasie Dalle'. - Glasramen N-transept (O.) met vermelding: 'Gift van Euphrasie Dalle'. - Twee ovale glasramen in het transept.	
Zolders	Het houtwerk van de dakconstructie omvat de spanten, schoren, gordingen, muurplaten en de dakbebording enz.	
	Deels loopbruggen aangebracht in functie van toegankelijkheid.	
Zuilen doksaal	Twee witgeschilderde geprofileerde vierkantige houten (hol klinkende) zuilen met geprofileerd vierkantig houten kapiteel en kleine marmeren vierkantige sokkel ¹³³ . Beide gedecoreerd met schelpvormige wijwatervat.	Dragende functie te herstellen (zie doksaal).

3.1.2.3. De sacristie

¹³² <http://org.kikirpa.be/bakelants/filesnl/Registers.pdf>

¹³³ Het geringe aantal afwerkingslagen op de zuilen wijst er wellicht op dat deze al eens gedecapeerd, mogelijk zelfs vernieuwd werden (onderzoek Vanden Borre-Lauwers, opgenomen in Vanhoorne 2013: 124).

Afbeelding

© M in O

© M in O

© M in O

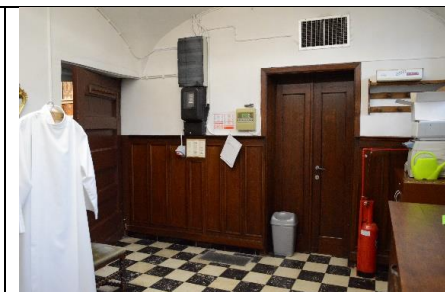
© M in O

© M in O

© M in O

© M in O

© M in O

© M in O

Beschrijving erfgoedelementen		Diagnose
Algemeen	Aangebouwd tegen O-muur Z-transept en Z-muur van koor.	
Vloeren	Zwart-beige cementen vloertegels.	
Muurafwerking	Gepleisterd en witgeschilderd.	
Plafond	<u>Sacristie</u> Witgeschilderd gepleisterd graatgewelf. <u>Uitbreiding sacristie</u> Witgeschilderde troggewelven.	In ZO-hoek kleine overhoekse zettingbarst in graatgewelf.
Deuren	Met sierspijkers beslagen zware geklampte houten binnendeur (deur tussen koor en sacristie).	
	Smalle dubbele houten paneeldeur (deur tussen sacristie en uitbreiding sacristie).	
Lambrisering	Houten lambrisering met panelenmotief.	

Sacristiekasten	Houten sacristiekasten met panelenmotief.	
-----------------	---	--

3.1.2.4. Interieurelementen 'onroerend door aard'¹³⁴

Doksaal met orgelkast en orgel		
		
	Doksaal met orgelkast © M in O.	Orgelkast met orgel © K.I.K..
	<u>Doksaal</u> Sober houten doksaal met houten balkenstructuur, ondersteund door twee zuilen. Houten leuning.	In zeer slechte toestand (vermoedelijk rotte vloerplaten op doksaal) (momenteel ondersteund door twee metalen stutten). Houten leuning sporen van houtaantasting.
	<u>Orgelkast</u> Een eenvoudig 4-voets meubel in rococostijl.	

¹³⁴ De interieurelementen 'onroerend door aard' zijn geen cultuurgooederen maar onroerend door aard zoals bepaald in het Burgerlijk Wetboek (Richtlijn 'Cultuurgooederen in monumenten': 5).

	Oorspronkelijke kast van het Berger-orgel, maar door Van Peteghem op diverse punten gewijzigd. Een weinig fraaie ingreep betrof het wegnemen door Van Peteghem van een deel van het dak weg om er de grootste schalbekers van de (voormalige) trompet door te steken ¹³⁵ .	
	<u>Orgel met orgelkast</u> Houten orgel, in oorsprong Berger-orgel (uit 1772), omgebouwd tot Van Peteghem-kerkorgel (ca. 1844 door Pierre-Charles Van Peteghem in opdracht van pastoor Rabaut). Mogelijk in de loop van de 19 ^{de} eeuw ook aanpassingen door Hooghuys.	(Volgens kerkenbeleidsplan in goede staat)

Hoogaltaar met expositietroon	 	
	Hoogaltaar © M in O. Hoogaltaar met een expositietroon (vermoedelijk 1801-1810). Gepolychromeerd beeldhouwd houten expositietroon, in reliëf versierd met een hostiedragende kerk en bekroond met een kruisbeeld op wereldbol en slang. Gepolychromeerd beeldhouwd houten tabernakel met op het tabernakeldeurtje afbeelding van toonbroden¹³⁶. Marmeren altaarmeubel met op de hoeken Griekse kruisen. Marmeren altaar met tabernakel en expositietroon geplaatst en ingewijd in 1841.	

¹³⁵ Fauconnier & Roose 1986: 529.

¹³⁶ Roose-Meier & Verschraegen 1977, II: 17. Onderzoek door Vanden Borre-Lauwers geeft verschillende afwerkingsfasen aan onder de huidige afwerkingsfase (Vanhoorne 2013: 96).

Koorgestoelte			
	Koorgestoelte © K.I.K.	Koorgestoelte N-transept (© M in O).	Koorgestoelte Z-transept (© M in O).
	Koorgestoelte (object: 35559)¹³⁷. Kroonlijst met cartouche met datum: 1669 Gebeiteld, boven rechts: 1669 Eik, gebeeldhouwd. Beide koorbanken vermeld in de oplijsting van het kerkmeubilair door pastoor Devos in 1879.		

¹³⁷ Roose-Meier & Verschraegen 1977, II: 17.

Biechtstoelen				
	Biechtstoel © K.I.K.	Biechtstoel © M in O	Biechtstoel © K.I.K.	Biechtstoel © M in O
	Biechtstoel, 1740 Signatuur, gebeiteld, boven midden: monogram, Anna met datum. Signatuur, gebeiteld, boven midden: monogram: Jezus Datering, gebeiteld, boven midden: 1740 Eik Biechtstoel (object 35338) Datum: 1744 Datering, gebeiteld, boven midden: 1744 Eik Gebeeldhouwd. Beide biechtstoelen vermeld in de oplijsting van het kerkmeubilair door pastoor Devos in 1879.			

Predikstoel		
	Predikstoel (© M in O). Eiken preekstoel. Met op de hoeken van de kuip voorstelling van de Evangelisten H. Johannes, H. Mattheüs, H. Lucas en H. Marcus, en engelenkopjes. 2de helft van de 17de eeuw. Renaissance.¹³⁸	Predikstoel (© M in O). Instabiel. Afhangende trap. Leuning stuk.

¹³⁸ Roose-Meier & Verschraegen 1977, II: 17

Sint-Antoniusaltaar	 © K.I.K., ca. 1977. © M in O, 2018 Zijaltaar, oorspronkelijk opgesteld in het Z-transept en toegewijd aan de H. Antonius. Thans geplaatst tegen westmuur van het N-transept. Reeds vermeld in de oplijsting van het meubilair door pastoor Devos in 1879.
Onze-Lieve-Vrouwaltaar (restant)	 © M in O, 2018 Onderstel van het Onze-Lieve-Vrouwzijaltaar, oorspronkelijk opgesteld in het N-transept. Thans in gebruik als hoofdaltaar, geplaatst vooraan in het hoogkoor. Reeds vermeld in de oplijsting van het meubilair door pastoor Devos in 1879.

Graf-en gedenkstenen			
	Grafsteen koor © K.I.K.	Grafsteen N-muur schip © M in O	Grafsteen in vloer N-transept © M in O
	Grafsteen van pastoor Carolus Rabaut (1823-1845), destijds ingemetseld in de N-muur van het koor. Marmer. Natuurstenen omlijsting. Naar alle waarschijnlijkheid in de jaren 1960 weggestopt achter de koorbeplesering.		
	<u>Grafsteen ingemetseld in de N-muur van het schip</u> Grafsteen van Vychtoer Ghepaert en Godelieve van Tyelt. Datering: tweede kwart van 16de eeuw. Afmetingen: H 199 cm x B 119 cm. Materiaal: Doornikse steen. Inscriptie (beginnend beneden links): 'Sepulture va(n) vychtoer fs Jan ghepaert die st--/XIII dach in sporkellle . hier / licht godelieve fa victoer van tyelt die starf a(nn)o XVC' [niet ingevuld]/ Dit zerk werd in september 1980 gevonden in de vloer onder het zijaltaar rechts naar aanleiding van werkzaamheden voor de centrale verwarming en later achteraan in de kerk in de muur links gemetseld.		In middelmatige staat van bewaring (oude sporen van algemene betreding + afschilferende linkerkant).

	Voor meer informatie zie Ghyselbrecht 1988: 331-348 en Van Belle 2006: 453. <u>Grafsteen ingemetseld in de vloer van het N-transept (bij O-muur).</u> Grafsteen van Loy (Louis) van Zarren en Margrieten zijn echtgenote. Datering: overlijden Louis van Zarren 1495 - overlijden Margriete 1514. Afmetingen: H 178 cm x B 88,5 cm. Materiaal: Doornikse kalksteen. Inscriptie (beginnend beneden in het midden): ‘Sepulture : va(n) Loy fs Matheus va(n) zarren . die starf den . VI . in Meye . A(nn)o . XIIIc / en . XCV . hier leghet / Margriete twuf van Loy vors(eiden) die starf . den . III . in . maerte . a(nn)o . / XVc . XIIIl.’ Dit zerk werd in december 1985 gevonden onder het linker zijaltaar en daar in de vloer gelaten. Voor meer informatie zie Ghyselbrecht 1988: 331-348 en Van Belle 2006: 452-453.	In middelmatige staat van bewaring (oude sporen van algemene betreding + afschilfering van kleine stukjes).
Vast meubilair in sacristie	 © M in O © M in O	 © M in O
	Lage kazuifelkast met panelenmotief (één geheel vormend met lambrisering).	
	Wandkast met panelenmotief (één geheel vormend met lambrisering).	
	In lambrisering geïntegreerde en in wand verzonken brandkast.	

3.2. Cultuurgooederen onroerend erfgoed

3.2.1. Schilderijen

Schilderij 'Afname van het kruis'.	 © M in O.	
	Groot schilderij (olie op doek), voorstellende de afname van Christus van het kruis. Opgehangen tegen de N-muur in het N-transept (tussen de twee kerkramen). <u>Motivering</u> Het schilderij 'Afname van het kruis' werd voor de kerk van Zevekote geschonken door priester Jacobus Serruys en is bijgevolg onroerend door wilsbeschikking. Het werk werd reeds in 1879 door pastoor Devos vermeld bij een beschrijving van de parochiekerk¹³⁹. Het maakte op het moment van de bescherming van de parochiekerk als monument dan ook deel uit van deze kerk.	

¹³⁹ Devos 1879: 24-25; S.n. 1995: 17.

Schilderij 'Christus aan het kruis'	 © M in O.	
	Schilderij (olie op doek), voorstellende 'Christus aan het kruis'. Opgehangen tegen de O-muur van het N-transept. <u>Motivering</u> Het schilderij 'Christus aan het kruis' werd door mevr. L. Van Crombrugghe uit Gent geschonken voor de kerk en is bijgevolg onroerend door wilsbeschikking. Het werk werd reeds in 1879 door pastoor Devos vermeld bij een beschrijving van de parochiekerk¹⁴⁰. Het maakte op het moment van de bescherming van de parochiekerk als monument dan ook deel uit van deze kerk.	

3.2.2. Beelden

¹⁴⁰ Devos 1879: 24-25; S.n. 1995: 17.

Beelden van een geknielde engel in aanbidding	 © K.I.K.	 © M in O.	
	Twee witgeschilderde houten beelden van knielende engelen in aanbidding¹⁴¹. 18de-eeuws. Opgesteld op hoofdaltaar, waarvan het deel uitmaakt. <u>Motivering</u> Beide engelenbeelden maakten van meet af aan deel uit van het marmeren hoofdaltaar met tabernakel en expositietroon dat in 1841 in de kerk werd geplaatst en ingewijd. Beide engelenbeelden zijn onroerend door ornamentele bestemming. Door pastor Devos werd het hoogaltaar in 1879 mee opgenomen in zijn beschrijving van het kerkinterieur¹⁴². Op het moment van de bescherming van de parochiekerk als monument maakten de engelenbeelden dan ook deel uit van deze kerk.		

¹⁴¹ Onderzoek door Vanden Borre-Lauwers geeft verschillende afwerkingsfasen aan onder de huidige afwerkingsfase (Vanhoorne 2013: 96).

¹⁴² Devos 1879: 25.

Beeld van H. Apollonia	 © M in O.
	Houten beeld van de H. Apollonia met nijptang als één van haar attributen. Opgesteld op muursokkel tegen de W-muur van het schip (Z-kant). <u>Motivering</u> Dit H. Apolloniabeeld werd vervaardigd en geschilderd door de Gentenaar Edmond Boelens en in de kerk geplaatst in februari 1914¹⁴³, speciaal ter vervanging van het oude Apolloniabeeld dat in 1836 door pastoor Rabaut (1823-1845) was geplaatst en door pastoor Devos in 1879 werd vermeld. Het beeld is met andere woorden onroerend door ornamentele bestemming. Op het moment van de bescherming van de parochiekerk als monument maakte het beeld dan ook deel uit van deze kerk.

¹⁴³ Onze-Lieve-Vrouwkerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 19-20.

3.2.3. Andere roerende elementen

Doopvont	 Doopvont © M in O .
	Marmeren doopvont met koperen deksel, geornamenteerd met slang, wereldbol en kruis. Opgesteld in nis in Z-muur van het schip (Z-zijde). <u>Motivering</u> De doopvont werd in 1857 in de kerk in een daartoe voorziene nis geplaatst door toedoen van pastoor Pareyn. De doopvont is dan ook als onroerend door ornamentele bestemming te beschouwen. Pastoor Devos nam de doopvont in 1879 op in zijn beschrijving van het kerkinterieur.

Communiebanc

Communiebanc © K.I.K.

Communiebanc © M in O.

Van de communiebanc zijn de twee uiterste delen bewaard. Het middenstuk met deurtje is verdwenen.

De twee behouden delen staan momenteel opgesteld tegen respectievelijk de O-muur van het N- en het Z-transept. Destijds sloten ze het koor af.

18de-eeuwse eiken communiebanc, waarvan:

- de linkerhelft bestaat uit twee panelen, voorstellende druiven, korenaren, een engelenkopje en een pelikaan die zijn jongen voedt.
- de rechterhelft bestaat uit twee panelen, voorstellende het Lam op het kruis, een engelenkopje, druiven en korenaren.

Motivering

De op het middenstuk na bewaarde communiebanc, die sinds de 18de eeuw tot het meubilair van de parochiekerk behoort, werd in de beschrijving in 1879 door pastoor Devos van het kerkinterieur vermeld. De communiebanc was in oorsprong een interieurelement 'onroerend door aard', maar door het verplaatsen van de communiebanc in de periode van het Tweede Vaticaans Concilie is de communiebanc te beschouwen als onroerend door ornamentale bestemming.

Nis van het voormalige zijaltaar, toegewijd aan de H. Antonius¹⁴⁴ (op voorwaarde dat het terug in zijn oorspronkelijke functie bij het in oorsprong bijhorende zijaltaar wordt geplaatst)	 © K.I.K.	 © M in O
		Nis afkomstig van het voormalige zijaltaar, toegewijd aan de H. Antonius en destijds opgesteld in het Z-transept. Thans ingevuld met beeld van Onze-Lieve-Vrouw Onbevleete Ontvangenis (zie hoger). Opgewand tegen de oostmuur van het N-transept. Deel uitmakend van het zijaltaar vermeld door pastoor Devos in 1879¹⁴⁵. <u>Motivering</u> Deze nis hoorde van meet af aan bij het zijaltaar dat aan de H. Antonius is toegewijd. Een ongelukkige optie om deze nis weg te nemen leidde gelukkig niet tot het definitief verwijderen ervan uit de kerk. Het kreeg enkel een andere plaats in de kerk. Het opnieuw samenbrengen van beide erfgoedelementen vormt dan ook geen probleem, waardoor de functie 'onroerend door aard' ten volle in ere hersteld wordt¹⁴⁶.

¹⁴⁴ Labeeuw e.a. 1972: 7.

¹⁴⁵ Devos 1879: 24-25; S.n. 1995: 17.

¹⁴⁶ Met de opname van de 'nis van het voormalige zijaltaar, toegewijd aan de H. Antonius' als cultuurgood wordt uitvoering gegeven aan het advies van Onroerend Erfgoed via mail dd. 13.05.2019 van Dr. Jana Wijsouw, erfgoedconsulente bouwkundig erfgoed.

Calvarie met grafsteen van Joseph Franciscus Van de Pitte, geplaatst tegen oostgevel koor. © M in O				
	Gebeeldhouwd houten calvarie: 'Jezus aan het kruis' en onderaan 'Jezus in het graf'. 1701-1800¹⁴⁷. Rotsimitatie met 'Jezus in het graf' van Joseph Franciscus Van de Pitte. Grafsteen in hardsteen. 1771. <u>Motivering</u> De calvarie met grafsteen van Joseph Franciscus Van de Pitte, geplaatst tegen oostgevel koor is te beschouwen als cultuurgoed onroerend erfgoed 'onroerend door aard'¹⁴⁸.			Losgekomend gecementeerde imitatierotsstenen aan de voet van de calvarie. Barst in grafsteen aan voet calvarie.

¹⁴⁷ Roose-Meier & Verschraegen 1977, II: 17

¹⁴⁸ Met de opname van de 'calvarie met grafsteen van Joseph Franciscus Van de Pitte, geplaatst tegen oostgevel koor' als cultuurgoed wordt uitvoering gegeven aan het advies van Onroerend Erfgoed via mail dd. 13.05.2019 van Dr. Jana Wijnsouw, erfgoedconsulente bouwkundig erfgoed.

3.3. Parenthese: roerende goederen, niet erkend als cultuurgood onroerend erfgoed¹⁴⁹

Onderstaande roerende elementen, die momenteel eveneens deel uitmaken van de kerk, zijn niet erkend als cultuurgood en vallen bijgevolg niet onder de bescherming van de Onze-Lieve-Vrouw-ten-Hemelvaartkerk als monument. Dit belet echter niet dat deze waardevolle roerende goederen, los van de bescherming als onroerend erfgoed, verder met de vereiste zorg moeten worden beheerd. Belangrijk is ook dat deze objecten verankerd blijven met de parochiekerk, waarvan ze in veel gevallen sinds decennia, soms eeuwen deel van uitmaken. Onderstaande oplijsting is dan ook bedoeld als een inventaris om te vermijden dat dit erfgoed tot 'zwerfgoed' zou herleid worden.

Kruisweg					
	I	II	III	IV	V

¹⁴⁹ Deze roerende elementen vallen niet onder de bescherming.

					
	VI	VII	VIII	IX	X
					
	XI	XII	XIII	XIV	© M in O
Kruisweg, afkomstig van de dekanale kerk van Gistel. Ingewijd op 9 dec. 1900 ¹⁵⁰ . Ter vervanging van de houten kruisweg, die met de milde steun van de parochianen in 1843 in de kerk werd geïntegreerd ¹⁵¹ en door pastoor Devos in 1879 werd vermeld.				Schade aan zowel de kaders en de spanramen als de dragers als wat de picturale laag betreft ¹⁵² .	

¹⁵⁰ Onze-Lieve-Vrouwekerk Zevekote, parochiearchief, Liber Memorialis: 5.

¹⁵¹ Devos 1879: 24-25; S.n. 1995: 17.

¹⁵² Zie deelrapport 'De kruisweg' van Vandenborre (2010-2011), bijlage bij Vanhoorne 2013.

Schilderij 'Christus aan het kruis'	 © M in O.	
	Schilderij (olie op doek), voorstellende 'Christus aan het kruis'. Geschilderd door een epigoon van Anton Van Dijck en destijds hangend boven het hoofdaltaar¹⁵³. Opgehangen aan de W-muur van het Z-transept. Reeds vermeld door pastoor Devos in 1879.	
Schilderij 'Aanbidding-verschijning'	 © M in O.	
	Groot schilderij (olie op doek), voorstellende 'Aanbidding-verschijning'. Opgehangen tegen de W-muur van het N-transept.	

¹⁵³ Devos 1879: 24-25; S.n. 1995: 17.

Schilderij 'O.L.Vrouw ten Hemel-Opneming'	 © M in O.	
	Schilderij (olie op doek), voorstellende 'Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel-Opneming'. 17de-eeuws. In 1995 door onbekende schenker in Spanje aangekocht en geschonken voor deze kerk¹⁵⁴. Opgehangen aan de O-muur van het Z-transept.	
Kruisbeeld	 Kruisbeeld © M in O.	
	Groot houten kruisbeeld met Christus.	

¹⁵⁴ S.n. 1995: 31.

	Opgehangen tegen de Z-muur van het schip.	
Kruisbeeld	 Kruisbeeld © M in O.	
	Groot houten kruisbeeld met Christus. Opgehangen in het Z-transept tussen de twee kerkramen.	
Beeld van O.L.V. ten Hemel-Opneming	 © M in O.	
	18 ^{de} -eeuws beeldje van Onze-Lieve-Vrouw-ten-Hemel-Opneming. In 1967 in de kerk opgehangen ¹⁵⁵ . Hangt tegen de O-muur van het koor.	Vertoont barst.

¹⁵⁵ S.n. 1995: 25.

Piëta	 © M in O. Piëta, in 1970 geschonken door pastoor Dehulster aan de kerk. Afkomstig uit de afgebroken Capucijnenkerk in Brugge¹⁵⁶. Opgesteld op muursokkel tegen de W-muur van het schip (N-kant).
Madonnabeeld	 © M in O. Wassen beeld van madonna met kind in wit en blauw gecostumeerd, met slang aan de voeten. Opgesteld in koor.

¹⁵⁶ S.n. 1995: 24 & 26.

Beeld van H. Godelieve		
	© M in O. Gepolychromeerd beeld van de H. Godelieve (met kraai als attribuut). Afkomstig uit de kapel van het klooster van Zevekote. Opgesteld op vrijstaande sokkel in N-transept (hoek met N-muur schip).	

Beeld van H. Jozef met Kind met wereldbol en kruis		
	© M in O. Neogotisch 19 ^{de} -eeuwse beeld in wit geschilderd hout. 138 cm hoog. Beeld op sokkel in ZO-hoek van het Z-transept.	

Beeld van O.L.V. Onbevleete Ontvangenis.	 © M in O. Houten beeld van Onze-Lieve-Vrouw Onbevleete Ontvangenis. 19de-eeuws. Deel uitmakend van het zijaltaar, toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw, en vermeld door pastoor Devos in 1879. Volgens Vandenborre (rapport 2010-2011) mogelijk beschilderd geweest (marmerimitatie)¹⁵⁷. Opgesteld in nis tegen de O-muur van het N-transept.
Beeld van de H. Antonius	 © M in O. 17de-eeuws beeld, afkomstig van het (uit elkaar gehaalde) zijaltaar, toegewijd aan de H. Antonius van Padua¹⁵⁸ en destijds opgesteld in het Z-transept.

¹⁵⁷ Zie rapport in bijlage bij Vanhoorne 2013.

¹⁵⁸ Devos 1879: 24-27.

	Volgens Vandenborre (rapport 2010-2011) mogelijk beschilderd geweest (marmerimitatie) ¹⁵⁹ . Deel van het zijaltaar vermeld door pastoor Devos in 1879. Opgehangen tegen de oostmuur van het Z-transept.	
Beeld van O.L.V. van Salette	 © M in O.	
	Beeld voorstellende Onze-Lieve-Vrouw van Salette. In 1855 door pastoor Pareyn geplaatst. Vermeld door pastoor Devos in 1879 ¹⁶⁰ . Opgesteld op vrijstaande sokkel in het N-transept (hoek N- / O-muur.	

¹⁵⁹ Zie rapport in bijlage bij Vanhoorne 2013.

¹⁶⁰ Devos 1879: 27.

Beeld H. Hart van Jezus	 © M in O. H. Hartbeeld. In 1872 door pastoor Pareyn geplaatst. Vermeld door pastoor Devos in 1879. Opgesteld op sokkel tegen O-muur van het N-transept.
Beeld van Onze-Lieve-Vrouw Onbevleete Ontvangenis staande op de maansikkel, vertrapt de slang	 © M in O. Beeld in witgeschilderd hout, voorstellende Onze-Lieve-Vrouw Onbevleete Ontvangenis met Kind Jezus, staande op de maansikkel, vertrapt de slang. In 1872 geplaatst in de kerk¹⁶¹.

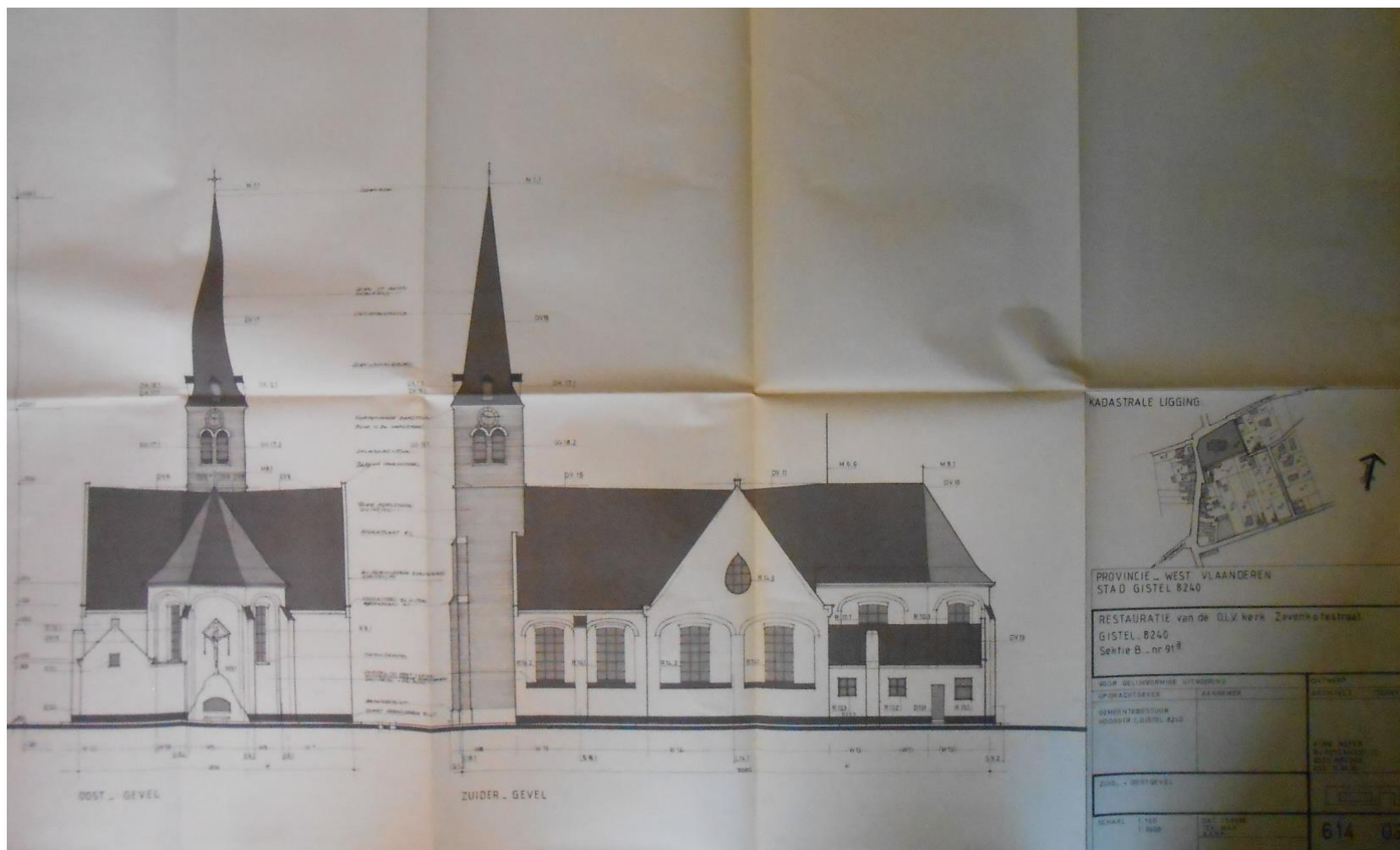
¹⁶¹ Vanhoorne 2013: 47.

	Opgesteld op muursokkel tegen O-muur Z-transept.	
--	--	--

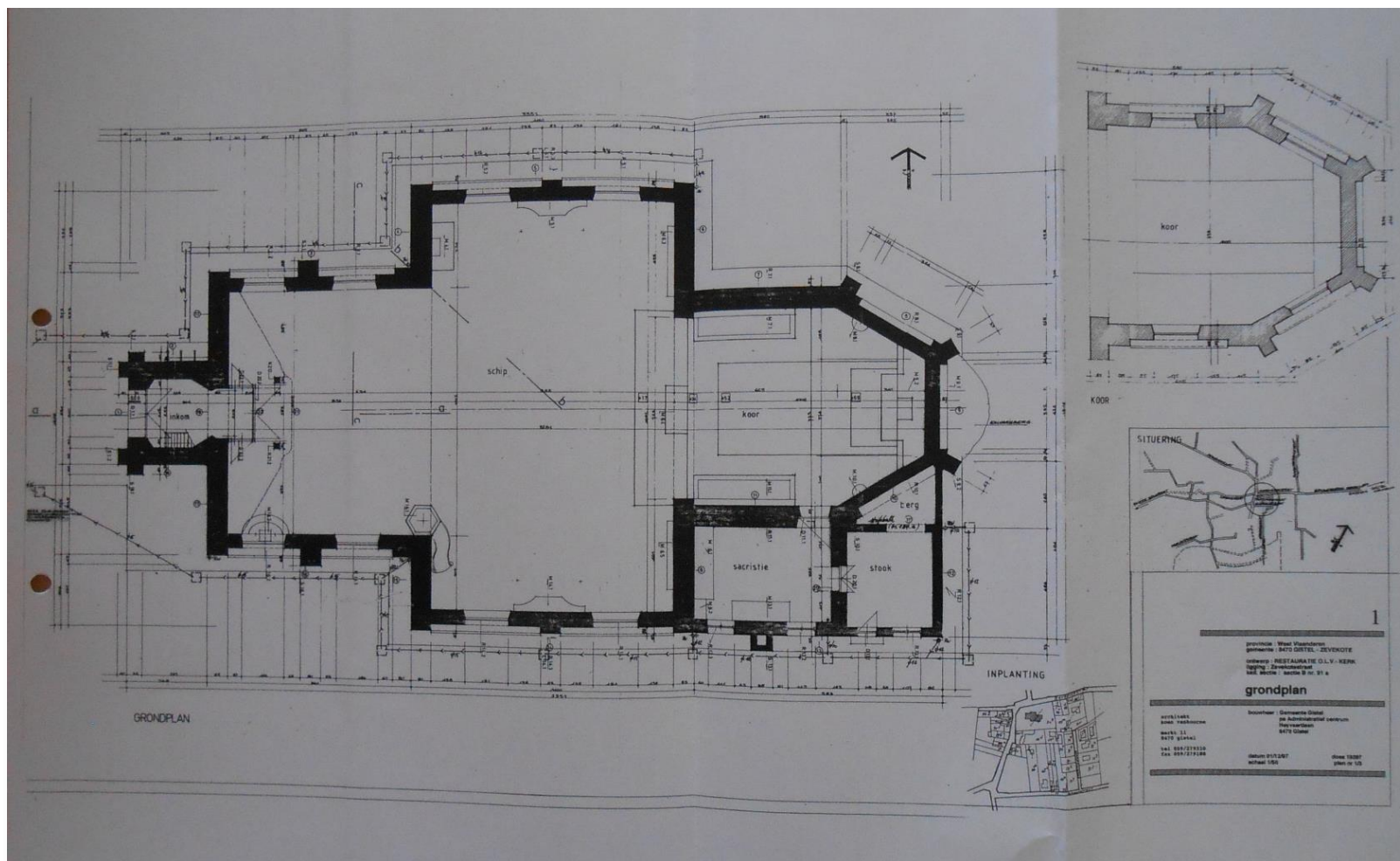
3.4. Parenthese: plannen

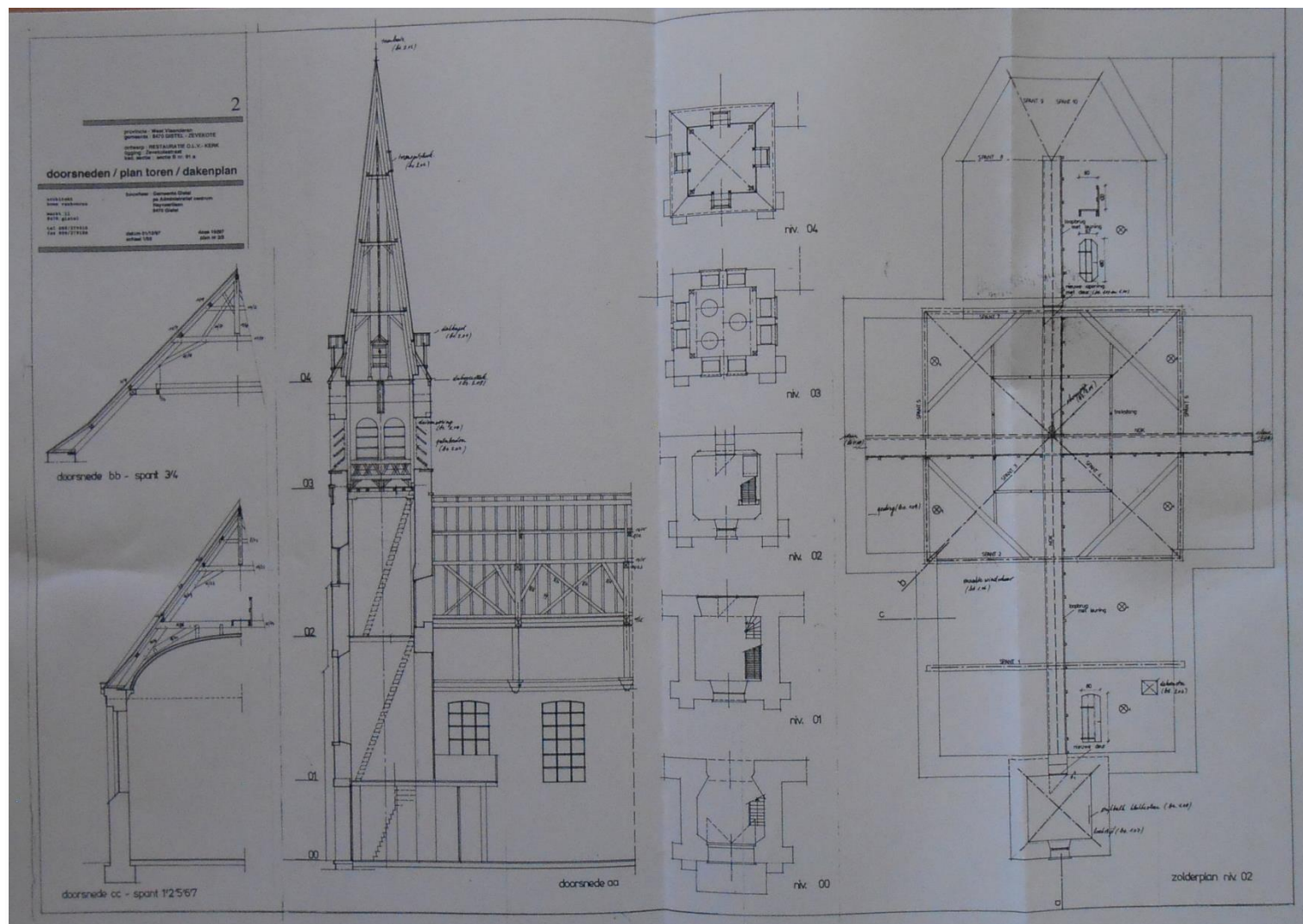
(Plan opgemaakt door architect Aimé Meyer, 1986)

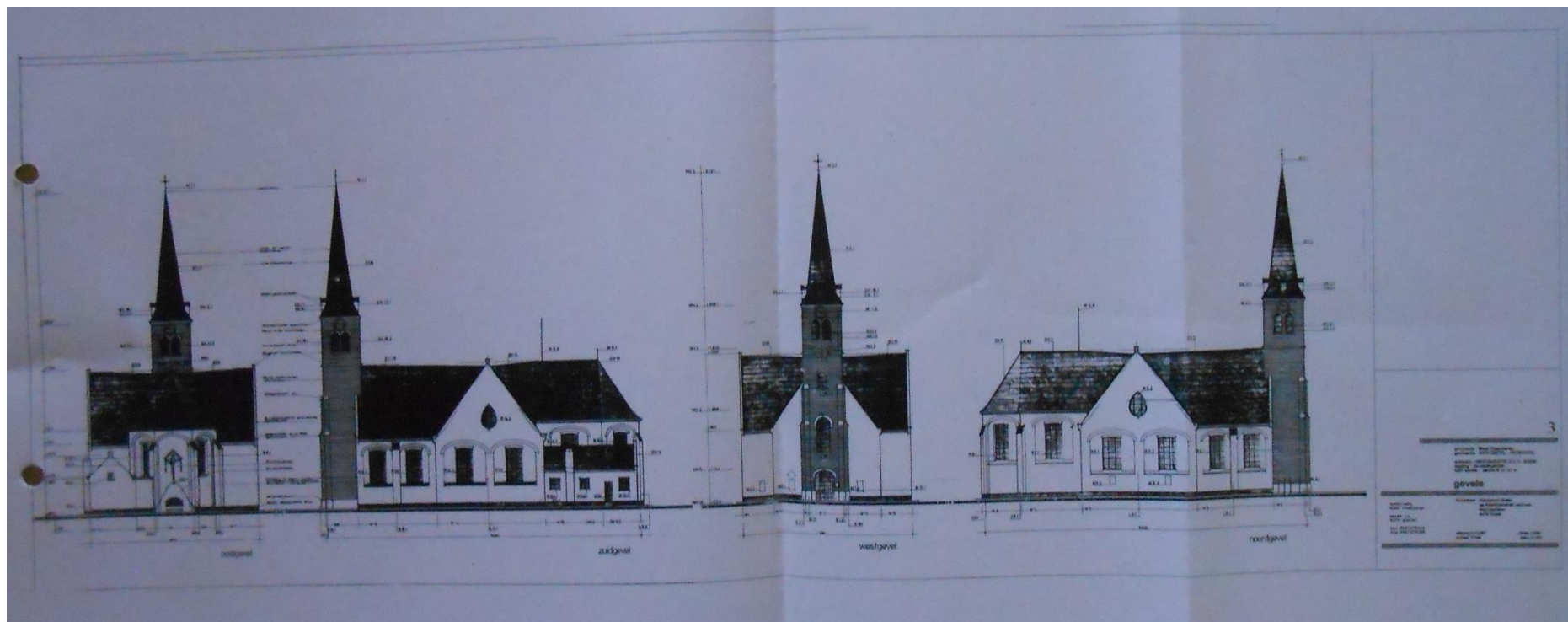
(Plan opgemaakt door architect Aimé Meyer, 1986)

(Vanhoorne 2013)

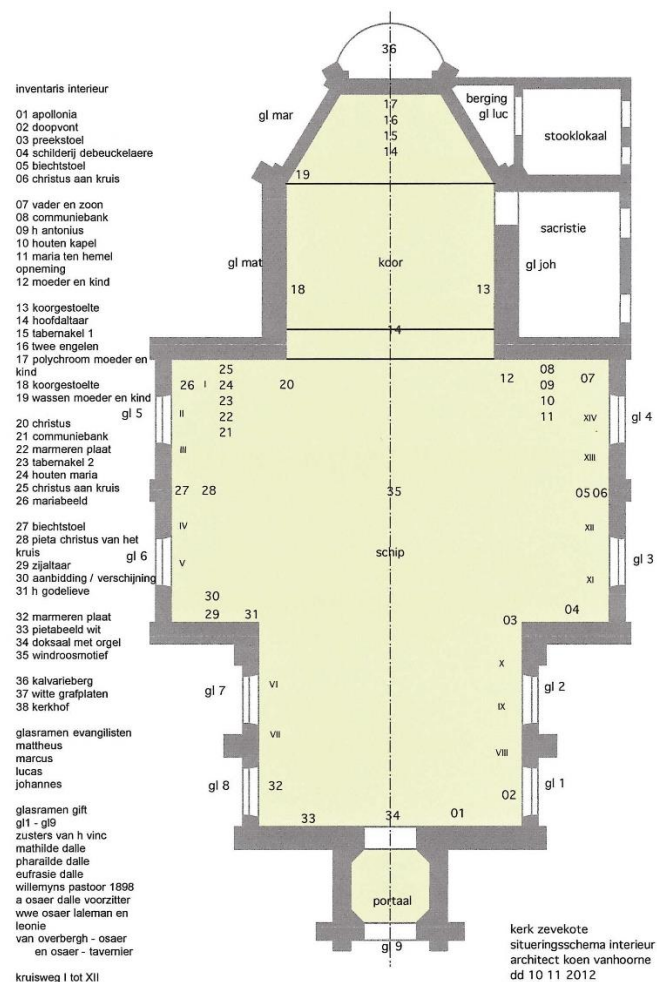

(Vanhoorne 2013)

(Vanhoorne 2013)

Het meubilair vertoont enkele merkwaardige meubelementen
(Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen provincie
West-Vlaanderen, kanton Oostende II, KIK, 1977).

(Vanhoorne 2013: 31).

4. ERFGOEDWAARDEN

De Onze-Lieve-Vrouwekerk in Zevekote werd op 12 januari 1987 beschermd als monument omwille van zijn architectuurhistorische en artistieke waarde.

De architectuurhistorische waarde ligt in de bouwgeschiedenis van de parochiekerk, die in oorsprong teruggaat tot de vroege 13de eeuw. Geteisterd door het oorlogsgeweld tijdens de godsdiensttroebelen in de 2de helft van de 16de eeuw, werd de kerk in de 17de eeuw wederopgebouwd als een eenbeukige kruiskerk. De huidige kerk gaat terug op deze 17de-eeuwse kerk, die in de voorbije eeuwen – onder meer op het einde van de 18de eeuw – ook nog onder oorlogsgeweld te lijden kreeg. De toren was onder andere omwille van de oorlogsdestructie dermate bouwvallig dat er omstreeks 1856 naar ontwerp van provinciaal architect Pierre Buyck een nieuwe westertoren werd gebouwd.

De artistieke waarde ligt in de verschijningsvorm van de parochiekerk, namelijk een sobere kleine zaalkerk, waarvan de plattegrond een Grieks kruis ontvouwt en aan de westkant een ranke toren vertoont. Opvallend in het dorpslandschap is de witte bepleistering van het schip, het transept, het koor en de sacristie, die in contrast staat met de niet-gepleisterde ranke westertoren.

De onmiddellijke omgeving van de Onze-Lieve-Vrouwekerk in Zevekote werd op 12 januari 1987 beschermd als dorpsgezicht omwille van haar historische en artistieke waarde.

De historische waarde ligt in de bouwgeschiedenis van de landelijke parochiekerk, van bij de oorsprong omgeven was door een kerkhof die alvast in de tweede helft van de 19de eeuw van een nieuwe kerkhofmuur werd voorzien.

De artistieke waarde ligt in het landelijke karakter van Zevekote, waarvan de sobere, witgepleisterde Onze-Lieve-Vrouwekerk met omgevend kerkhof een beeldbepalend en structurerend element uitmaakt.

5. VISIE OP HET TOEKOMSTIG BEHEER

De Onze-Lieve-Vrouwekerk kent tot op vandaag nog een vrij belangrijke liturgische activiteit. Wekelijks wordt er op zondag om 9.00 u een eucharistieviering gehouden, waaraan gemiddeld een twintigtal mensen van verschillende leeftijden uit de eigen parochie en daarbuiten deelnemen. Iedere derde woensdag van de maand is er van 17.30 u tot 18.30 u een Stille Aanbidding. Daarnaast gaan er in de kerk diverse liturgische diensten door naar aanleiding van onder meer Kerstmis, Allerzielen, Eerste en Plechtige Communies, begrafenissen, huwelijken, doopvieringen, vormselvieringen, schoolvieringen, adventvieringen, biechtvieringen, ...

Tevens is er in de kerk ook ruimte voor ander parochiaal gebruik. Zo is de kerk de thuisbasis van het Talentinakoor, een gemengd gelegenheidskoor dat zowel de eucharistie, huwelijken, begrafenissen, jubilea en/of jaarmissen opluistert. Repeteren gebeurt in de sacristie. De vergaderingen van de parochieraad en de kerkfabriek vinden eveneens plaats in de sacristie.

In de kerk gaan tot slot ook enkele niet-liturgische activiteiten door zoals in het bijzonder theatervoorstellingen en voordrachten. In het verleden gingen ook wel eens concerten van o.m. Musica Flandrica, Vlaanderen zingt Kerst, ... door in de kerk. Als de gelegenheid zich in de toekomst aanbiedt, staat niets het heropnemen van deze activiteiten in de weg.

Van een uitgesproken toeristisch gebruik is er geen sprake. De kerk wordt dan ook niet systematisch opengesteld. Wel bestaat er een onthaalboekje met de geschiedenis van de Onze-Lieve-vrouwekerk, dat in de kerk te koop aangeboden wordt. In het verleden heeft de kerk ook al deel genomen aan Open-Monumentendag.

Dit veelvuldig, hoofdzakelijk liturgisch gebruik van de Onze-Lieve-Vrouwekerk in Zevekote wenst de stad Gistel verder te zetten. In concreto wordt daarover in het Kerkenbeleidsplan het volgende gestipuleerd:

De kerngedachte is dat alle partijen de vier parochiekerken [waaronder dus ook de O.L.Vrouwekerk van Zevekote] willen openhouden als parochiekerk. Gehoor gevend aan de uitdrukkelijke wens van de parochianen om de verschillende sacramentele vieringen in alle parochiekerken te behouden, zal er naast de eredienst een maximum aan sacramenten worden bediend.

Nevenbestemmingen in de tijd (multifunctioneel gebruik) kunnen eveneens in de kerken plaatsvinden mits het pastorale voorrang krijgt en mits er tijdens het niet-liturgische gebruik respectvol kan worden omgegaan met het kerkgebouw en met de functie van de kerk.

De optie die men voor alle vier de parochiekerken wil nemen, omschrijft men als volgt: parochiekerk met valorisatie met mogelijkheid naar nevenbestemming in de tijd op termijn.

Dit verdere gebruik moet ook in de toekomst aanzetten tot het tijdig nemen van de vereiste onderhouds- en restauratiemaatregelen en aldus het verdere behoud van de beeldbepalende parochiekerk in het centrum van het landelijke Zevekote garanderen. Voor dit beheer, dat gedragen wordt door de stad Gistel, de Kerkfabriek en een aantal vrijwilligers, zetten de erfgoedwaarden die aan de grondslag liggen van de bescherming van de kerk als monument en van het kerkhof als dorpsgezicht, alvast het kader uit. In concreto houdt dit in dat men er zich ten volle bewust van is dat voor de kerk van Zevekote grote investeringen te verwachten zijn. Het voorliggende beheersplan moet het indienen van het restauratiedossier, dat momenteel in de maak is, mogelijk maken. Dit met de bedoeling om van het agentschap Onroerend Erfgoed een bijzondere erfgoedpremie te bekomen.

Om een passend onderhoud te stimuleren en te realiseren zullen de stad Gistel en de Kerkfabriek een onderhoudsboek bijhouden dat de basis zal vormen voor het onderhoudslogboek dat sinds 1 januari 2019 in het kader van het passief en actief behoudsbeginsel vereist is (zie hoofdstuk 7. Opvolging en evaluatie).

6. BEHEERSMAATREGELEN

De Onze-Lieve-Vrouwkerk verkeert bouwfysisch in een slechte toestand. Tot de urgente restauratiewerken behoren in het bijzonder:

- stabiliteitswerken aan de kapconstructie en de doksaalvoeten;
- dak- en zinkwerken;
- metsel-, voeg- en pleisterwerken met inbegrip van het verwijderen van de oude cementlaag en het injecteren van de muren;
- werken met betrekking tot de afwatering aan de ramen;
- consolidatiewerken aan de grafplaten;
- restauratie- en schilderwerken aan de plafonds in het schip, transept en koor;
- vochtbestrijdende werken aan de muren, waaronder in het bijzonder ontleisteren, ontzilt en opnieuw bepleisteren;
- schilderwerken;
- restauratiewerken aan de vloer, in het bijzonder plaatselijk herstel en restauratie van de roos.
- restauratiewerken aan het doksaal;
- restauratiewerken aan het meubilair, in het bijzonder de preekstoel, de tabernakels en twee engelenbeelden;
- restauratiewerken aan de schilderijen, in het bijzonder de kruisweg.

De studie van de restauratiewerken werd reeds in 2013 opgemaakt door architect Koen Vanhoorne. Enkel een actualisatie van dit restauratiedossier dient zich nog aan.

Eenmaal gerestaureerd, is het belangrijk dat om het behoud van de Onze-Lieve-Vrouwkerk verder te verzekeren – op basis van de inspectierapporten van de Monumentenwacht West-Vlaanderen – tijdig de vereiste onderhoudswerken worden uitgevoerd. Door deze werkzaamheden zo structureel en kwalitatief mogelijk uit te voeren, worden in de toekomst opnieuw omvangrijke, vaak dure restauraties vermeden.

Hierna wordt dan ook een oplijsting gemaakt van de onderhoudswerkzaamheden die voor de Onze-Lieve-Vrouwkerk belangrijk zijn.

Ooit zullen er zich omwille van de onafwendbare vergankelijkheid van materialen echter wel opnieuw restauratiewerken opdringen. Belangrijk is dat de instandhouding van de monumentale waarden daarbij het voornaamste uitgangspunt vormen. Vanuit het oogpunt van kostenbesparing zonder meer op grote schaal monumentale elementen vervangen, ook wanneer een restauratie ervan tot de mogelijkheden behoort, is met andere woorden niet aangewezen. Belangrijk is dat de verwachte levensduur van het monument na restauratie telkens opnieuw in overleg met de voor onroerend erfgoed bevoegde overheidsinstantie wordt afgewogen tegen de kosten van materiaal en arbeid.

Een oplijsting van de restauratiewerkzaamheden die zich op termijn voor de Onze-Lieve-Vrouwkerk zouden kunnen aandienen, volgt dan ook op de oplijsting van de onderhoudswerkzaamheden.

Hoezeer ook de betrachting om in beide lijsten zo veel omstandigheden te ondervangen, als exhaustief mogen zijn ze evenwel niet beschouwd worden.

Volledigheidshalve dient opgemerkt dat beide lijsten van onderhouds- en restauratiewerkzaamheden die zich in de komende 24 jaar zouden kunnen voordoen, hoe uitgebreid deze lijsten ook zijn, evenwel niet exhaustief zijn en dus ook niet als dusdanig kunnen beschouwd worden.

6.1. Onderhoudswerkzaamheden

Onderhoud omvat reguliere, geregeld terugkerende werkzaamheden waarbij in principe geen materiaal wordt vervangen, maar alleen wordt hersteld. Onderstaande lijst van onderhoudswerken onderstreept het belang van onderhoud in functie van een verduurzaming van de authenticiteit.

1. Het exterieur van de kerk met kerkhof

Elementen	Maatregelen	Periodiciteit	Vrijstelling toelating ¹⁶²
1. DAKBEDEKKINGEN			
1.1. Dakvlakken			
1.1.1. Leien	a. Het terugplaatsen van de scheefgezakte leien. Vervang beschadigde en ontbrekende leien. Gebruik voor de bevestiging nagels. Zorg er wel voor dat de vernageling niet volledig wordt ingedreven en zichtbaar is maar overlapt wordt door de bovenliggende lei.	Bij vaststelling	Neen
	b. Het vervangen van de beschadigde haken bij voorkeur door R.V.S.-haken. Indien er sprake is van puntslijtage zullen alle haken van het hele dak moeten vervangen worden.	Bij vaststelling	Neen
	c. Het vervangen van de rotte bebordingslatten van het onderdak.	Bij vaststelling	Neen

¹⁶² In geval van betoelaging zal de toelating sowieso vervat zitten in de goedkeuring van de te betoelagen werkzaamheden.

	d. Het verwijderen van alle plantengroei, in het bijzonder klimplanten, en allerlei afval die de goede werking van de dakbedekking kunnen schaden.	1x/3 jaar	Ja
	e. Het dichtten van de gaten, scheuren en lekkages in het onderdak, met aandacht voor het behouden van voldoende ventilatie aan de onderzijde.	Bij vaststelling	Neen
1.1.2. Metaal			
1.1.2.1. Lood	a. Het verwijderen van het mos, alle plantengroei, in het bijzonder klimplanten, de resten cementmortel en alle afval die de goede werking van de dakbedekking kunnen schaden.	1x/ 3 jaar	Ja
	b. Het herstellen van het lood bij puntslijtage ¹⁶³ of scheurvorming, waarvoor vooral de plooien door uitzetting bij warmte gevoelig zijn. Lood laat zich wel zeer goed herstellen. Indien nodig het aanbrengen, door deze te solderen, van nieuw lood in voldoende dikte en in niet te grote stukken.	Bij vaststelling	Neen
	c. Het verstevigen van het dunner wordend lood door er een lapje over te solderen. Dient in het oog gehouden te worden.	Bij vaststelling	Ja
	d. Het controleren van de bevestigingen en uitzetinrichtingen van het lood en indien nodig het vervangen ervan naargelang de omstandigheden (zoals onder andere de dakvorm) door middel van klangen (metalen strip) en felsen (buigen).	Bij vaststelling	Ja
1.1.2.2. Zink	a. Het herstellen van de naden door solderen wanneer de oude soldeernaden niet goed meer aansluiten.	Bij vaststelling	Ja
	b. Het herstellen van het zink bij puntslijtage ¹⁶⁴ of scheurvorming door er een lapje zink op te solderen. Zorg daarbij voor een vlugge droogloop.	Bij vaststelling	Neen
	c. Ervoor zorgen dat er geen water op het zink blijft staan door voor een goede afwateringshelling te zorgen.		Ja

¹⁶³ Puntslijtage of -corrosie, waarbij uiteindelijk geultjes gevormd worden, ontstaat door langdurig nadruppen van uitlopen, afvoeren en dakpannen of leien op metaal.

¹⁶⁴ Puntslijtage of -corrosie, waarbij uiteindelijk geultjes gevormd worden, ontstaat door langdurig nadruppen van uitlopen, afvoeren en dakpannen of leien op metaal.

	d. Het voorkomen van contact van het zink met koper, brons of bitumen.		Ja
1.2. Dakaansluitingen			
1.2.1. Nokken	a. Het vervangen van de bevestigingsklemmen (felsen) van de leien als ze kapot zijn of ontbreken.	Bij vaststelling	Neen
	b. Het herstellen of vervangen van de loodslabben waarmee de nok is afgewerkt, wanneer deze scheuren vertonen of losgeraakt of opgewaaid zijn. Het lood is immers vaak te licht, te dun, en in te lange stukken aangebracht of niet juist bevestigd.	Bij vaststelling	Neen
	c. Het goed vastzetten van het lood met trotseerloodjes op de ruitersplank indien zou blijken dat dit niet het geval is door bijvoorbeeld een te lage ruitersplank.	Bij vaststelling	Ja
1.2.2. Hoekkeperafwerking	a. Het herstellen of vervangen van de loodslabben waarmee de hoekkepers zijn afgewerkt, wanneer deze scheuren vertonen of losgeraakt of opgewaaid zijn.	Bij vaststelling	Neen
1.2.3. Kilkeperafwerking	a. Het reinigen met een bezem of varkensharen borstel van de vervuilde kilgoten.	(Minstens) 1x/3 jaar	Ja
	b. Het opnieuw bevestigen van losgekomen leien met roestvrije leihaken of nagels of met loodstrip.	Bij vaststelling	Ja
	c. Het solderen van het lood bij het vertonen van scheuren of perforaties. Intussen eventueel tijdelijk oplossen door een coating aan te brengen.	Bij vaststelling	Ja
	d. Wanneer het koper en het zink scheuren, perforaties en/of puntcorrosie vertonen, het tijdelijk oplossen ervan – in afwachting van de hulp van een vakman – met een zelfklevende dichtingplakband. Solderen is hier niet aangewezen. Om thermische scheuren te voorkomen moeten de elementen kunnen schuiven en mogen ze met andere woorden niet aan twee kanten worden vastgenageld.	Bij vaststelling	Ja
1.2.4. Topgevelbeëindiging	a. Het tijdig herschilderen van de windveren als bijkomende bescherming tegen inrotting.	1x/ 5 jaar	Neen
	b. Het tijdig vervangen van de windveren ingeval van inrotting.	Bij vaststelling	Neen

	c. Als de windveren met lood of zink bekleed zijn, het controleren van deze op loszittende stukken of op scheuren en het desgevallend opnieuw vastmaken en/of herstellen ervan.	Bij vaststelling	Neen
	d. Als de windveren met leien bekleed zijn, het controleren van de vestiging met metalen slabben en het desgevallend herstellen ervan.	Bij vaststelling	Ja
1.2.5. Zalinggoten	a. Het regelmatig reinigen van de zalinggoten (het wegnemen van het aanwezige vuil).	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	b. Het herstellen van de zalinggoten bij vaststelling van corrosie, lekken en afscheuringen.	Bij vaststelling	Neen
	c. Het na onderdakse controle desgevallend herstellen van de houten ondersteuning van deze goten.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Neen
1.2.6. Opgaand metselwerk (zijdelingse aansluitingen)	a. Het tijdig herstellen van de zijdelingse aansluitingen wanneer zich scheuren voordoen in lood, koper of zink, of als deze zijn opgewaaid.	Bij vaststelling	Neen
1.2.7. Andere	a. Als het voetlood of -zink door puntcorrosie of verwerking lekjes vertonen, het als tijdelijke oplossing aanbrengen van een coating in afwachting van een passend herstel.	Bij vaststelling	Ja
	b. Het opnieuw vastmaken de bevestigingen van het voetlood of -zink wanneer deze onvoldoende sluiten.	Bij vaststelling	Ja
	c. Wanneer het insnoeringslood of -zink (bij de verbreding van de torenspits naar de torenvoet) door puntcorrosie of verwerking lekjes vertonen, het als tijdelijke oplossing aanbrengen van een coating in afwachting van een passend herstel.	Bij vaststelling	Ja
	d. Het opnieuw vastmaken als de bevestigingen van het voetlood of -zink (bij de verbreding van de torenspits naar de torenvoet) onvoldoende aansluiten..	Bij vaststelling	Ja

2. DAKDOORBREKINGEN			
2.1. Dakkapellen	a. Het controleren van de waterdichte werking van de aansluiting van dorpel en stijlen van het kozijn met de dakbedekking en alle andere dakaansluitingen.	1x/jaar	Ja

	b.	Het in geval van waterinsijpeling herstellen van de aansluiting van dorpel en stijlen van het kozijn met de dakbedekking en alle andere dakaansluitingen.	Bij vaststelling	Neen
	c.	Het nagaan of er sporen van houtwormaantasting zijn.	1x/jaar	Ja
	d.	Het ingeval van houtwormaantasting overgaan tot een passende houtbehandeling of tot het vervangen van de rotte delen.	Bij vaststelling	Neen
	e.	Als het hang- en sluitwerk roestvorming vertonen, het bestrijden van de corrosie door het roest te verwijderen en een antiroest- en beschermingslaag aan te brengen.	Bij vaststelling	Neen
	f.	Het smeren van het hang- en sluitwerk als het niet meer goed functioneert.	Bij vaststelling	Ja
	g.	Het desgevallend herstellen het hang- en sluitwerk of vervangen ervan door identiek hang- en sluitwerk	Bij vaststelling	Neen
	h.	Het tijdig reinigen van het buitenschilderwerk (vuil verwijderen) en desgevallend plaatselijke herstelling van het buitenschilderwerk.	1x/ 2 jaar	Ja
	i.	Bij beschadiging van het pleisterwerk het tijdig herstellen met vulmiddel en vervolgens schuren en schilderen.	Bij vaststelling	Neen
	j.	Het vervangen van de gebroken ruiten. Als er geen gevaar voor regeninslag is kan dit eventueel tijdelijk gebeuren door middel van gaas in kunststof of polyethyleen.	Bij vaststelling	Ja
2.2. Schoorsteen (bovendaks sacristie)	a.	Het controleren van de algemene toestand van de schoorsteen op stabiliteit, scheuren en vocht- of waterproblemen. Bij vaststelling van problemen laat deze onverwijld herstellen.	1x/3 jaar	Neen
	b.	Het controleren van de toestand van de voegmortel op ontbrekende of loskomende voegen en laat deze desgevallend herstellen.	1x/3 jaar	Neen
	c.	Het desgevallend herstellen van het ontbrekende of loszittende voegwerk.	Bij vaststelling	Neen
	d.	Het controleren van de bevestigingen en de staat van de dekplaat en het desgevallend herstellen.	1x/ 3 jaar	Ja
	e.	Het nazien van de rookverdeler en het nagaan of de afschermingsklep goed werkt en aangesloten is op de schouw. Het desgevallend overgaan tot herstel.	1x/ 3 jaar	Ja
	f.	Het controleren van de aansluiting met de dakbedekking en het desgevallend bijwerken ervan.	1x/ 3 jaar	Ja

	g. Als de metalen verankeringen en bevestigingen roestvorming vertonen,, het schoonmaken van het ijzerwerk en het voorzien van een antiroestlaag en twee deklagen.	1x/3 jaar	Neen
2.3. Topbekroningen	a. Het controleren of de topbekroningen (kruisen, haan, pinnen, ...) niet scheef staan of los zitten.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	b. desgevallend herstellen van de topbekroningen (kruisen, haan, pinnen, ...).	Bij vaststelling	Neen
	c. Het nagaan of de aansluiting van de bekroning met het dak nog in goede staat verkeert.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	d. Het desgevallend door een dakdekker laten herstellen van de aansluiting van de bekroning van het dak.	Bij vaststelling	Neen
	e. Controleer vanop de zolder of er ter hoogte van de topbekroningen geen lekkages zijn.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	f. Het desgevallend herstellen van de lekkages ter hoogte van de topbekroningen.	Bij vaststelling	Neen
	g. Het onderzoeken of de dakdoorgangen van (ijzeren) staven en kruisen en andere metalen elementen sporen van corrosie vertonen.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	h. Het bij corrosievorming verwijderen van de roest door het ijzerwerk schoon te maken en van een antiroestlaag en een deklaag te voorzien	Bij vaststelling	Neen
2.4. Ladder- en klimhaken en ankerpunten	a. Het nagaan of de ladder- en klimhaken voldoen aan de veiligheidsnormen, of de bevestigingen van de ladder- en klimhaken alsook de ankerpunten nog in goede staat verkeren en of deze bevestigingen steeds op de keper van de dakconstructie zijn gebeurd. Blijkt dit niet altijd het geval te zijn, dan dient daar omwille van de veiligheid van de ambachtslieden en de personen die de toestand van het gebouw komen inspecteren, onmiddellijk aan verholpen te worden.	(Minstens) 1x/ 3 jaar (vóór de twee- of driejaarlijkse inspectie door de Monumentenwacht W-VI. of vóór de uitvoering van werken)	Ja
	b. Als de ladder- en klimhaken en ankerpunten sporen van corrosie vertonen, het verwijderen van de roest door ze schoon te maken en van een antiroestlaag en twee deklagen te voorzien. Desgevallend vervangen door roestvrije stalen ladder- en klimhaken met een gesloten oog.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja

	c. Het nagaan of de haken met stuklood waterdicht zijn afgewerkt. Desgevallend de waterdichtheid herstellen.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
--	--	-----------------------	----

3. DAKSTRUCTUUR + ZOLDER			
--------------------------	--	--	--

3.1. Kappen met houten hoofdstructuur	a. Als het hout en de verbindingen bij nazicht aangetast blijken te zijn door houtborende insecten, schimmels, ... , het dringend herbehandelen met gehomologeerde schimmelwerende producten zich op. Deze bestrijding wordt best uitgevoerd door specialisten. Een herbehandeling met gehomologeerde brandwerende producten is bij die gelegenheid ook aangewezen.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Neen
	b. Het controleren van het hout op scheuren en het desgevallend laten onderzoeken door een deskundige.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	c. Het desgevallend herstellen van de scheurvorming in het hout.	Bij vaststelling	Neen
	d. Bij loshangende delen kan de stabiliteit van de constructie in gevaar komen. Haal er dus tijdig een specialist bij.	Bij vaststelling	Ja
	e. Het regelmatig ventileren van de zolders en het aldus voorkomen van een vochtig klimaat.	Periodiek	Ja
	f. Het proper houden van de kapconstructie door de zolder te reinigen. Op deze wijze laat een aantasting zich veel gemakkelijker ontdekken.	(Minstens) 1x/ 5 jaar	Ja
	g. Hebben vleermuizen op de zolder een onderkomen gevonden, haal er dan een natuurvereniging bij om deze beschermde diertjes te ontzetten.	Bij vaststelling	Ja

4. REGENWATERAFVOER			
---------------------	--	--	--

4.1. Goten	a. Het regelmatig reinigen van de goten (door de dode bladeren, het slib en ander afval weg te nemen) en het daarbij uithalen van de bolroosters om ze te reinigen en daarna terug te plaatsen.	1x/ jaar	Ja
	b. Het herstellen van de ondersteunende constructies als bij het reinigen ervan de goten elementen blijken te ontbreken of beschadigd te zijn.	Bij vaststelling	Neen

	c. Het herstellen van de zinken goten sporen als deze sporen van beschadiging of slijtage vertonen.	Bij vaststelling	Neen
4.2. Afvoeren	a. Het herstellen van de hemelwaterafvoeren en de elementen die ze ondersteunen als deze sporen van beschadiging of slijtage vertonen., Minieme schade aan de soldeernaden kan tijdelijk hersteld worden door middel van een dichtingsplakband. Bij te grote beschadiging of te sterke verwerking, beter laten vervangen.	Bij vaststelling	Neen
	b. Het regelmatig ontstoppen van de regenwaterafvoerbuizen.	1x/ jaar	Ja
4.3. Riolering	a. Het regelmatig verwijderen van het aanwezige vuil in het putje aan de voet van de afvoerpijp.	1x/ jaar	Ja
	b. Bij volledige of gedeeltelijke afwezigheid van riolering zorg er dan voor dat het water van het kerkgebouw weggevoerd wordt door bijvoorbeeld een gootje te metselen of door tegen het gebouw een voldoende grote waterafvoer met voldoende groot debiet te voorzien. Anders zal het water op termijn schade aanbrengen aan de muren en de funderingen. Let er daarom ook op dat er bij het plaatsen of heraanleggen van een pad, terras of verhard terrein dit altijd gebeurt onder een helling van 1 à 2 % (dat wil zeggen 1 tot 2 centimeter per meter) weg van het gebouw. Zorg daarbij tevens voor voldoende waterdoorlatende onderlagen van het verharde deel. N.B. In dit verband dient opgemerkt dat de voetpaden rondom de kerk te hoog liggen.	Bij vaststelling	Neen
	c. Wanneer bij de werken aan de rioleringen bodemingrepen worden voorzien in niet eerder door recente ingrepen verstoorde grond, zijn deze werken niet vrijgesteld van een voorafgaande toelating van de voor het onroerend erfgoed bevoegde overheidsdienst en zullen ze, afhankelijk van de precieze aard en omvang, voorafgegaan of vergezeld worden van archeologisch onderzoek.	Bij vaststelling	Neen
	d. Let erop dat de rioleringsbuizen niet beschadigd raken of verzakken. Wees extra voorzichtig wanneer zware machines of vrachtwagens op de site komen.	Bij vaststelling	Ja

5. BUITENWERK			
5.1. Opgaand metselwerk (m.i.v. plinten, ingemetselde grafplaten en dergelijke) + voegwerken	a. Het niet-invasief reinigen van het gevelmetselwerk met water onder lage druk of stoom.	Indien vereist	Neen
	b. Het herstellen van oppervlaktebeschadigingen als abnormale afschilferingen, vlekken, zoutuitbloeiingen, scheuren, oppervlakte-aantasting, ... worden vastgesteld. Niet-belaste loszittende stenen kunnen met de nodige omzichtigheid weggenomen worden. Voor belaste stenen die los zitten, dient beroep gedaan op een deskundige.	1x/ 3 jaar	Neen
	c. Blijken naden en oudere scheuren onderhevig aan uitzetting en krimp en vervolgens groter te worden, dan wordt daar best een deskundige bijgehaald. Wees tevens attent voor de afstoting van scherfjes, want dit is één van de symptomen die wijzen op het ontstaan van nieuwe scheuren.	1x/ 3 jaar	Ja
	d. Ingeval van voegen die beschadigd zijn, loskomen of ontbreken, is het nodig dit verder te onderzoeken. Werd bij een vorige restauratie in plaats van een bastaard- of kalkmortel een foute mortel gebruikt, dan is de kans zeer reëel dat de schade verder oploopt. Tijdig ingrijpen is dan ook geboden.	1x/ 3 jaar	Ja (Behalve bij vervanging)
	e. Bemerkt men mossen en algen op het baksteenmetselwerk, dan wijst dit op een vochtprobleem dat best tijdig aangepakt wordt. Diagnose en oplossing dienen evenwel voorafgaandelijk aan Onroerend Erfgoed worden voorgelegd.	1x/ 3 jaar	Neen
	f. Het regelmatig snoeien van klimplanten.	1x/ jaar	Ja
	g. Ga bij zware regenvlagen na of het terrein rond het kerkgebouw goed afwatert. Dit voorkomt hoge waterconcentraties bij de fundering. Belangrijk is ook dat de plint goed nagezien wordt. Te grote vochtopname doet de steen kapot springen door zoutuitbloeiing, vrieskou, roestende verankering en inrotten van balkkoppen.	1x/ 3 jaar	Ja

	N.B. In dit verband dient opgemerkt dat de voetpaden rondom de kerk te hoog liggen.		
	h. Het omlooppad rondom de kerk ligt te hoog en zorgt voor een slechte afwatering, wat nefast is voor het baksteenparament. De aanleg van een lager liggend onderhoudspad rondom de gehele kerk, waarbij het maaiveld op het vereiste niveau wordt teruggebracht wordt dan ook ten zeerste aanbevolen. Belangrijk is dat dit pad onder een lichte helling (van 1 tot 2 cm per m) staat zodat het water van het gebouw wegloopt. (zie hoger bij riolering). Begroeiing tegen de kerkmuur is in dit verband dan ook niet wenselijk en bijgevolg vermeden te worden.	Eenmalig (zo vlug mogelijk)	Neen
	i. Bij niet onmiddellijk te achterhalen schadebeeld (bijvoorbeeld door opstijgend vocht, doorsijpeling, ...) talm niet om een deskundige om advies te vragen zodat aan dit probleem kan verholpen worden.	Bij vaststelling	Ja
	j. Blijkt het natuursteen scheuren te vertonen en laat het voegwerk ervan ook sporen van beschadiging of verwerking zien, dan is het wenselijk een deskundige te raadplegen. Kleine scheuren in het voegwerk kunnen door een ambachtsman intussen herop gevoegd worden.	1x/ 3 jaar	Neen
5.2. Ankers, traliwerk, roosters, en aanverwante	a. Het nagaan van corrosievorming op deze elementen.	1x/ 5 jaar, tenzij eerder nodig.	Ja
	b. Het roestend ijzerwerk grondig schoonmaken, ontdoen van vroegere verflagen (want roest kan zich onder verflagen doorzetten) en het voorzien van een roestwerende verf en een deklaag.	Bij vaststelling	Neen
5.3. Muurbekroningen	a. Het met de nodige omzichtigheid wegnemen van niet-belaste stenen die los zitten en een potentieel gevaar inhouden voor de omgeving. Men noteert welke stenen op welke plaats lagen in functie van het herstel metselwerk.	1x/ jaar	Ja
	b. Het tijdig herstellen van beschadiging aan voegwerk met eenzelfde mortel als waarmee de rest is opgevoegd. Op deze wijze wordt losvriezen bij waterinfiltratie voorkomen.	Bij vaststelling	Neen

	c. Gevaarlijke situaties met betrekking tot de stabiliteit van topgevels dienen onmiddellijk door een deskundige onderzocht te worden teneinde tot een passende oplossing te komen.	Bij vaststelling	Ja
	d. Het tijdig behandelen van roestende verankeringsbeugels: grondig schoonmaken, ontdoen van vroegere verflagen en voorzien van een roestwerende verf en een deklaag.	Bij vaststelling	Neen
5.4. Buitenschrijnwerk			
5.4.1. Houten schrijnwerk	a. Het regelmatig proper maken van het houten buitenschrijnwerk (waardoor algengroei aan vooral de noord- en oostzijde kan voorkomen worden).	1x/ 3 jaar	Ja
	b. Het tijdig herstel van beschadigingen in het houtwerk: afschuren, gaatjes opvullen met houtvulmiddel, bijschuren en overschilderen in minimum 3 lagen.	Bij vaststelling	Neen
	c. Bij het schilderen van het houten schrijnwerk neem het hang- en sluitwerk af en behandel dit afzonderlijk. Voor het opnieuw bevestigen de ondergrond geheel afschilderen inclusief de gaten en de inkepingen. Voor het behoud van het schilderwerk is het aangewezen vooraf na te gaan of de stopverf goed vast zit en waterdicht aansluit op de beglazing. Is dit niet het geval, dan moet de stopverf eruit gehaald en vervangen worden. Bij het afschilderen moet de verf zeker twee millimeter tegen het glas worden opgezet. De definitieve kleurstelling wordt vastgelegd bij de opmaak van het lastenboek dat voor betoelaging wordt ingediend.	1x/ 5 jaar	Neen
	d. Het tijdig vervangen van houtrot. Bij te grote inrotting dient een deskundige geraadpleegd te worden.	Bij vaststelling	Neen
	e. Het tijdig reinigen van de condensgootjes en afvoeropeningen van het condensatiewater of infiltratiewater.	1x/ jaar	Ja
5.4.2. Metalen schrijnwerk	a. Het controleren van de bevestigingen.	1x/ 3 jaar	Ja
	b. Het desgevallend herstellen van de bevestigingen.	Bij vaststelling	Neen
	c. Het bij roestvorming afschuren van het metalen schrijnwerk en opnieuw afdekken met een roestwerende verflaag en een deklaag.	Bij vaststelling	Neen
	d. Het tijdig reinigen van de condensgootjes en afvoeropeningen van het condensatiewater of infiltratiewater.	1x/ jaar	Ja

5.4.3. Andere elementen	a. Het controleren van de metalen diefijzers (bij de sacristie) op roestvorming.	1x/ 3 jaar	Ja
5.4.4.	b. Het desgevallend tegen roestvorming behandelen en opnieuw zwart schilderen van de metalen diefijzers.	Bij vaststelling	Neen
5.5. Beglazing			
5.5.1. Algemeen	a. Het regelmatig ontstoppen van de condensgootjes van de ramen met een priem of ijzerdraad.	2x/ jaar	Ja
	b. Het voorzichtig wegnemen van losse stopverfranden en het aanbrengen van nieuwe stopverf (die zorgvuldig wordt afgestroken).	1x/ jaar	Ja
	c. Het onderhouden van de randen van de muur met ragebol om spinnenwebben en stofnetten te verwijderen.	1x/ jaar	Ja
5.5.2. Blank glas	a. Het met zuiver water afwassen van het blank glas.	2x/ jaar	Ja
	b. Het vervangen van losgekomen of gescheurde voegen.	Bij vaststelling	Neen
	c. Het tijdig vervangen van een kapotte ruit, er bij vervanging rekening meehoudend dat het om onregelmatig blank glas, met andere woorden om historisch glas kan gaan.	Bij vaststelling	Neen
5.5.2. Glas-in-lood	a. Het tijdig verwijderen van vuilaanslag. Duivenuitwerpselen bijvoorbeeld tasten het glas aan. Het om de 3 jaar wassen met een mengsel van gedestilleerd water en ethanol in een verhouding van 50/50 is daartoe toegelaten.	1x/ 3 jaar	Ja
5.5.3. Gebrandschilderd glas	a. Het verloden, onderhouden en herstellen moet aan een gekwalificeerd glasrestaurateur worden overgelaten.	Bij vaststelling	Neen

6. BLIKSEMBEVEILIGING			
-----------------------	--	--	--

6.1. Bliksembeveiliging	a. Het bij voorkeur jaarlijks controleren of de bliksembeveiliging geen mechanische gebreken vertoont en de technische werking ervan in orde is. Zo niet, laat de bliksembeveiliging onverwijld in orde brengen.	(Naar frequentie v/d keuring)	Ja
-------------------------	--	-------------------------------	----

7. KERKHOFELEMENTEN			
---------------------	--	--	--

7.1.	Grafstenen			
7.1.1.	Oude grafstenen (van historische betekenis)	Het nazien, zacht reinigen met een niet-invasieve techniek en eventueel plaatselijk herstellen van de oude grafstenen op het voormalige kerkhof rond de kerk.	1x/3 jaar	Ja
7.2.	Calvarie met grafsteen (cultuurgood)			
7.2.1.	Calvarie met grafsteen van J.F. Van de Pitte	Het nazien, reinigen en plaatselijk herstellen van de 18 ^{de} -eeuwse, tegen het koor aangebrachte calvarie onder leien luifel en de bijhorende grafsteen.	1x/3 jaar	Neen
7.3.	Kerkhofmuur			
7.3.1.	Lage kerkhofmuur	Het reinigen en plaatselijk herstellen van de lage bakstenen kerkhofmuur rond een deel van het kerkhof.	1x/5 jaar	Neen
7.3.2.	Hoge (oude) kerkhofmuur	Het reinigen en plaatselijk herstellen van de hoge, oude bakstenen kerkhofmuur rond een deel van het kerkhof.	1x/5 jaar	Neen
7.4.	Historisch groen			
7.4.1.	Haag	Het regelmatig snoeien van de haag.	1x/jaar.	Ja
		De heraanplant van de haag bij uitval.	Indien vereist	Neen

2. Het interieur van de kerk

Elementen	Maatregelen	Periodiciteit	Vrijstelling toelating ¹⁶⁵
1. Algemeen	a. Gebruik de verwarmingsinstallatie op de juiste manier teneinde te vermijden dat het interieur snel vervuult en beschadigd wordt. Raadzaam is om de verwarming daartoe zo in te stellen dat het ganse jaar door een basistemperatuur gewaarborgd is rond de 10 °C. Bij vieringen of bij activiteiten in het kader van medegebruik kan de temperatuur langzaam verhoogd worden tot 16 °C, wat inhoudt	Permanent	Ja

¹⁶⁵ In geval van betoelaging zal de toelating sowieso vervat zitten in de goedkeuring van de te betoelagen werkzaamheden.

	dat per uur maximum een stijging van 2 °C mag gerealiseerd worden. Bij een basistemperatuur vermindert de kans op condens en vermindert de koude straling van de muren en zuilen (doordat de oppervlaktetemperaturen verhogen), wat het comfort voor de mensen doet toenemen. Aarzel bijgevolg niet om in de winter ter controle een datalogging van het binnenklimaat uit te voeren.		
	b. Zorg ervoor dat de relatieve vochtigheid bij voorkeur niet minder dan 55% bedraagt. Op deze wijze wordt onder meer scheurvorming in het hout vermeden. Bij waarden hoger dan 75% neemt bovendien de kans op schimmelvorming erg toe. Aangezien ook de schommelingen voor veel schade zorgen, mag per dag de relatieve vochtigheid maximum 10% verschillen. Schommelingen over een langere periode zijn minder schadelijk. Aarzel niet om doorheen het jaar ter controle een datalogging van het binnenklimaat uit te voeren.	Permanent	Ja
2. Vloeren	a. Onderhoud de natuurstenen vloer enkel met water indien het echt nodig is en gebruik dan zo weinig mogelijk water en vermijd daarbij zeker het opspatten. Kuis bij voorkeur met een microvezeldweil (omdat deze meer vuil opneemt). Gebruik geen bleekwater, soda-oplossingen of loog- en zuurproducten. Zuiver water is reeds een krachtig oplosmiddel. Voeg eventueel aan het water een pH-neutrale zeep toe bij hardnekkig vuil. Reinig na met proper water en droog de vloer onmiddellijk. Let erop dat het water niet tegen of onder houten voorwerpen loopt. Bij gebruik van een kuismachine dient erover gewaakt dat deze in de diepere gelegen delen geen water achterlaat, wat schade kan veroorzaakt aan kwetsbare vloertegels. <u>Tip:</u> zie ook de onderhoudstip '<i>Onderhoud van natuurstenen vloeren</i>' van de Monumentenwacht Vlaanderen (op te vragen bij deze instantie of te downloaden via www.monumentenwacht.be).	Indien nodig	Ja
	b. Onderhoud de cementtegelvloer (sacristie) door ze alleen met zuiver water te dweilen. Bij recent hardnekkig vuil het zuiver water	Indien nodig	Ja

	eventueel vermengen met een neutraal detergent en daarna nog eens nadweilen met zuiver water. Ter bescherming kan deze vloer afgewerkt worden met microkristallijne was. <u>Tip:</u> zie ook de onderhoudsbrochure '<i>Onderhoud van stenen vloeren</i>' van de Monumentenwacht Vlaanderen		
	c. Onderhoud de houten vloeren door die enkel met een stofzuiger op borstelstand schoon te maken. Gebruik zo nodig een smal mondstuk om de naden tussen de planken goed schoon te krijgen. Gebruik zeker geen water op een houten vloer alsook geen uitgewrongen dweil en zeep, want hout absorbeert sterk. <u>Tip:</u> Zie ook de onderhoudstip '<i>Onderhoud van houten vloeren</i>' van de Monumentenwacht Vlaanderen (op te vragen bij deze instantie of te downloaden via www.monumentenwacht.be)	Indien nodig	Ja
3. Pleisterwerk op wanden	1. Laat minstens om de drie jaar de toestand van het wandoppervlak inspecteren. Haal er een restaurateur bij als één of meer van de volgende symptomen zich voordoen: - Afbrokkeling van stukjes verf of pleister - Vochtsporen - Poederig oppervlak - Zwart geworden muurschilderingen (best op te sporen door een lamp in scheerlicht over het oppervlak te laten schijnen) - Wit of doorschijnend poeder op onderliggende vlakken (vaak zijn dit zoutkristallen, wat er kan op wijzen dat er hogerop in het schilderwerk problemen zijn).	1x/3 jaar	Ja
	2. Wenst men de watergevoelige dagkanten van de ramen te reinigen, doe dit eveneens enkel droog.	Indien nodig	Ja
	3. Bij het herschilderen gebruik caseïneverf op de dagkanten.	Indien nodig	Neen
4. Vensters	a. Glasramen zijn zeer kwetsbaar. Bovendien zijn beginnende aantastingen moeilijk waarneembaar met het blote oog. Op geregelde tijd een specialist de glasramen laten inspecteren is dan ook raadzaam.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja

	b. Ga na of de panelen niet doorbuigen en of ze goed aan de roeden bevestigd zijn.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	c. Liggen er scherven van een venster op de grond, fotografeer ze want de foto kan voor de restaurateur bruikbare informatie aanreiken. Verzamel de stukken daarna bij voorkeur in zuurvrij papier in een kartonnen doos.	Bij vaststelling	Ja
	d. Controleer of de afvoergootjes voor het condenswater in de onderregels van de raamwerken niet verstopt zijn en verwijder het vuil voorzichtig met een priem of ijzerdraad.	1x/ jaar	Ja
	e. Laat het reinigen van gebrandschilderd glas in lood over aan specialisten. Onderhoud enkel de directe omgeving, zoals stoffige delen van de muur rond de glasramen. Neem spinnenwebben en stofnetten weg met een zachte ragebol, doch raak er het glas niet mee aan. Gebruik bij veel stof een stofzuiger met ronde meubelborstel.	1x/ jaar	Ja
5. Gewelven en plafonds	a. Controleer het vlakke pleisterplafond in het portaal.	1x/ 3 jaar	Ja
	b. Het indien nodig plaatselijk herstellen van het vlakke pleisterplafond in het portaal.	Bij vaststelling	Neen
	c. Controleer het geschilderde houten tongewelf in de kerk (m.i.v. transepten en koor), in het bijzonder op houtaantasting.	1x/ 3 jaar	Ja
	d. Het indien nodig plaatselijk herstellen en/of behandelen tegen houtaantasting van het geschilderde houten tongewelf in de kerk (m.i.v. transepten en koor).	Bij vaststelling	Neen
	e. Controleer het gepleisterd graatgewelf in de sacristie.	1x/ 3 jaar	Ja
	f. Het indien nodig plaatselijk herstellen van het gepleisterd graatgewelf in de sacristie.	Bij vaststelling	Neen
	g. Controleer de geschilderde troggewelven in de sacristie-uitbreiding.	1x/ 3 jaar	Ja
	h. Het indien nodig plaatselijk herstellen van de geschilderde troggewelven in de sacristie-uitbreiding.	Bij vaststelling	Neen
6. Binnenschrijnwerk (deuren, luiken, lambriseringen, ...)	a. Controleer de toestand van het houten binnenschrijnwerk.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	b. Het tijdig behandelen, herstellen, schilderen of vernissen van het houten binnenschrijnwerk. De definitieve kleurstelling vindt plaats in het kader van de opmaak van het lastenboek dat voor betoelaging wordt ingediend.	Bij vaststelling	Neen

7. Binnentrappen (houten trappen) & loopbruggen	a. Controleer de toestand van de loopbruggen op de zolderverdieping en indien nodig herstel die tijdig.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	b. Het indien nodig tijdig herstellen van de loopbruggen op de zolderverdieping.	Bij vaststelling	Neen
	c. Voorzie alle loopplanken van leuning en controleer die met zekere regelmaat.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	d. Controleer de trappen in de toren en op de zolderverdieping.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	e. Het indien nodig tijdig herstellen van de trappen in de toren en op de zolderverdieping.	Bij vaststelling	Neen
8. Doksaal	a. Ontstof en controleer de toestand van het houten doksaal.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	b. Indien nodig ga tijdig in overleg met het agentschap Onroerend Erfgoed over tot de vereiste onderhoudswerken aan het houten doksaal.	Bij vaststelling	Neen
9. Graf- en gedenkstenen	a. Ontstof en controleer de toestand van de graf- en gedenkstenen.	(Minstens) 1x/ jaar	Ja
	b. Indien nodig ga tijdig in overleg met het agentschap Onroerend Erfgoed over tot de vereiste onderhoudswerken aan de graf- en gedenkstenen.	Bij vaststelling	Neen
10. Doopvont met koperen deksel.	a. Ontstof en controleer de toestand van de marmeren doopvont en het koperen deksel.	1x/jaar	Ja
	b. Indien nodig ga tijdig in overleg met het agentschap Onroerend Erfgoed over tot de vereiste onderhoudswerken aan de doopvont en deksel.	Bij vaststelling	Neen
11. Vast meubilair (altaren, predikstoel, koorgestoelten, biechtstoelen, communiebanken, sacristiekasten,...)	<u>Vooraf:</u> Een meubel kan allerlei gebreken vertonen, zoals afschilferende verf, vernis of lak, loskomend koperinlegwerk, structurele schade zoals gammele poten, een champignonachtige geur die wijst op zwammen, boorgaatjes en sporen van houtmeel die wijzen op houtborende insecten, vochtige plekken op voorwerpen die aan de muur bevestigd zijn alsook loskomende of afgebroken fragmenten.		
	a. Bewaar zorgvuldig de stukjes die afbreken van het meubilair in zuurvrij papier in een kartonnen doos en laat die minstens om de twee jaar door een deskundige restaurateur terugplaatsen.	Bij vaststelling	Ja
	b. Reinig het meubilair met een statische borstel (bij voorkeur een zachte propere schilderborstel). Gebruik geen water en detergents (want die bevatten vaak bleekmiddelen die het	1x/ jaar	Ja

	oppervlak aantasten). En wrijf nooit over vergulde elementen. Die mogen enkel met droge, katoenen handschoenen aangeraakt worden.		
	c. Reinig koperen onderdelen van een meubel door ze nu en dan op te wrijven met een propere droge zeemlap of stofdoek.	1x/ jaar	Ja
	d. Zorg voor het behoud van het meubilair dat er in de kerkruimte voldoende ventilatie is.	Permanent	Ja
12. Orgel met orgelkast	a. Maak regelmatig het instrument met de kast schoon.	1x/ jaar	Ja
	b. Laat het instrument jaarlijks stemmen.	1x/ jaar	Ja
	c. Zorg ervoor dat er regelmatig aan kleine intonatiegebreken wordt verholpen.	1x/ jaar	Ja
	d. Stel regelmatig de tractuur en de mechanieken bij.	1x/ jaar	Ja
	e. Onderhoud het instrument door aan het klavier, de pijpen, de windvoorziening en de windlade de kleine herstelwerken die desgevallend nodig zijn, tijdig uit te voeren.	Bij vaststelling	Neen
	f. Controleer regelmatig het instrument met de kast op houtwormen en schimmels.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	g. Het desgevallend behandelen van het instrument en de kast met een insecten dodend product.	Bij vaststelling	Neen
	h. Zorg ervoor dat de temperatuur- en RH-wisselingen bij het orgel minimaal zijn.	Permanent	Ja
	i. Laat het orgel regelmatig bespelen. Een orgel leeft wanneer het bespeeld wordt. Bespelen betekent dus niet meer slijtage als dit niet door onbevoegden gebeurt.	(Minstens) 12x/ jaar	Ja
	j. Heel wat orgelkasten worden ontsierd door schakelaars, lampen of lessenaars die op het meubel zijn geschroefd. Vermijd dit te allen tijde, zie erop toe dat de kast niet beschadigd wordt. Laat dergelijke voorzieningen uitvoeren door een orgelbouwer in overleg met de consulent instrumentaal erfgoed van het Agentschap Onroerend Erfgoed.	Indien nodig	Neen
	k. Wanneer er werkzaamheden zoals schilderwerken of andere restauratiewerken plaatsvinden in de kerk, dek het orgel dan sowieso af met een plasticfolie. Doe dit zeer zorgvuldig zodat er	Indien nodig	Ja

	geen stof en kalk in het instrument terechtkomen en geen verf op de orgelkas en op de pijpen.		
	l. Laat het instrument eenmaal in twintig jaar geheel schoonmaken, inclusief de windladen en het pijpwerk (dat dan wordt gedemonteerd) en laat na het terugplaatsen van de pijpen intonatiecorrecties uitvoeren, en alle pijpen stemmen.	1x/ 20 jaar	Neen
13. Metalen objecten	a. Reinig metalen objecten enkel wanneer echt nodig. Bij iedere reiniging slijt het metaaloppervlak echter af. Goud mag je echter sowieso nooit reinigen. Poets zilverwerk maximum tweemaal per jaar met geïmpregneerde doekjes (bijvoorbeeld Hagerty). Oude resten van een poetsmiddel kan je voorzichtig droog verwijderen met een houten tandenstoker en een varkensharen borsteltje. Bij hardnekkige resten gebruik eventueel alcohol.	1x/ jaar	Ja
	b. Neem vettige residuen op zilver weg met een neutraal detergent, bijvoorbeeld een zeep van Panamahout.	Bij vaststelling	Ja
	c. Verwijder op koper een vettig, donkergroene laag met plastic of katoenen handschoenen, met wolkatoenen watten, gedrenkt in zuivere white spirit. Een bruine laag op het koper is een gewenst teken van ouderdom en hoeft je niet te verwijderen. <u>N.B.</u> Vergeet niet dat kopergroen giftig is, neem dus de nodige voorzorgen.	Bij vaststelling	Ja
	d. Maak bronzen objecten die onder het roet, het vet of het stof zitten, af en toe schoon met een zachte borstel en warm gedemineraliseerd water (geen gewoon leidingwater want dit laat kalksporen na). Droog het object daarna goed af met een zachte doek.	Bij vaststelling	Ja
	e. Stof metalen objecten nu en dan af met een zeer zacht borstel, want stof trekt vocht aan en veroorzaakt bijgevolg corrosie op het metalen voorwerp. Werk van boven naar beneden en begin in de dieperliggende gedeelten. Zuig het stof eventueel direct op met een stofzuiger op halve zuigkracht. Door de kop met een nylonkous af te dekken kan je vaststellen of er loszittende stukjes metaal worden opgezogen. Bewaar die stukjes in zuurvrij papier in een korten doos en toon ze aan de restaurateur.	(Bij voorkeur) 3x/ jaar	Ja

	Gebruik geen poetsmiddelen zoals zilver- of koperpoets zonder goedkeuring van een specialist. Poetsmiddelen bezitten immers vaak sterk schurende bestanddelen. Al oogt het resultaat mooi, dit belet niet dat van het metaal een laagje verwijderd is.		
	f. Verwijder kaarsvet wanneer het object koud staat en het kaarsvet zich bijgevolg gemakkelijk laat afbreken met de vingernagel of met een stokje van zachthout. Verwijder echter nooit geen kaarsvet met een warmtebron.	Bij vaststelling	Ja
	g. Verwijderd vingerafdrukken met alcohol op een zachte, pluisvrije doek vooraleer ze in het oppervlak geëet zijn.	Bij vaststelling	Ja
14. Klokkenstoel	a. Controleer of de zwart geschilderde ijzeren klokkenstoel geen gebreken vertoont.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	b. Het tijdig herstellen van de klokkenstoel bij vaststelling van gebreken.	Bij vaststelling	Neen
	c. Ga na of de ophanging van de klokken met inox-bouten nog in goede staat verkeert. Zo niet, dient er onverwijld tot herstel overgegaan te worden.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	d. Het tijdig herstellen van de ophanging van de klokken indien deze in slechte toestand verkeert.	Bij vaststelling	Neen
15. Klokken	a. Inspecteer de klokken en hun aandrijfmechanismen.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Neen
	b. Het desgevallend herstellen van de aandrijfmechanismen van de klokken.	Bij vaststelling	Neen
16. Torenuurwerken	a. Inspecteer de torenuurwerken en hun aandrijfmechanismen. Ingeval van breuk ga over tot het herstel ervan.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	b. Het desgevallend herstellen van de aandrijfmechanismen van de torenuurwerken.	Bij vaststelling	Neen
17. Elektriciteit	a. Zorg voor een keuring van de elektriciteit.	Dringend	Ja
	b. Controleer bij voorkeur jaarlijks de staat van de installaties en de beveiligingstoestellen.	(Bij voorkeur) 1x/ jaar	Ja
	c. Vervang defecte armaturen en lampen.	Bij vaststelling	Ja
18. Verwarming	a. Ga na of de verwarmingsinstallatie optimaal werkt, en zo niet, ga over tot het herstel ervan.	1x/ jaar	Ja
19. Brandbeveiliging			

19.1. Rookdetectoren	a. Ga de werking van de rookdetectoren na, en zo nodig, laat die onverwijld in orde brengen (eenmaal een brandbeveiligingsinstallatie is geplaatst).	(Minstens) 1x/ jaar	Ja
19.2. Brandblusapparaten	a. Controleer tijdig of de brandblusapparaten niet aan vervanging toe zijn.	1x/ jaar	Ja
20. Diefstalbeveiliging	a. Controleer regelmatig de werking van de camerabeveiliging, en zo nodig laat deze tijdig herstellen (eenmaal een diefstalbeveiligingsinstallatie is geplaatst).	(Minstens) 1x/ jaar	Ja

3. De cultuurgooederen in de kerk

Elementen	Maatregelen	Periodiciteit	Vrijstelling toelating ¹⁶⁶
1. Beelden (zie hfdst. 3 rubriek 3.2. Cultuurgooederen)	<u>Vooraf:</u> Omdat beelden zeer kwetsbaar zijn, is het zeer belangrijk hun toestand nauwlettend in het oog te houden. Signalen als boormeel, afschildering, blaasvorming, losse stukjes... mogen geenszins genegeerd worden. Om boormeel en verfschilders gemakkelijk te kunnen opsporen is een schone achter- of ondergrond wenselijk. Ook kunnen ze structurele gebreken vertonen, waarbij ze bijvoorbeeld niet meer stabiel op hun sokkel staan.		
	a. Controleer met zekere regelmaat of de ijzeren stangen of kettingen waarmee beelden omwille van de stabiliteit soms zijn vastgemaakt. Het is best mogelijk dat deze stangen roestvorming vertonen en moeten behandeld worden.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	b. Het desgevallend behandelen van de ijzeren stangen tegen roestvorming.	Bij vaststelling	Neen
	c. Laat afgebroken beeldfragmenten niet liggen maar verzamel ze bij voorkeur in een zuurvrij papier in een kartonnen doos. Laat afgevallen verfschilders echter als het enigszins mogelijk is, ter plaatse liggen tot er een restaurateur is langsgelopen. Anderszins	Bij vaststelling	Ja

¹⁶⁶ In geval van betoelaging zal de toelating sowieso vervat zitten in de goedkeuring van de te betoelagen werkzaamheden.

	fotografeer de toestand en verzamel de schilfers zorgvuldig in zuurvrij papier in een kartonnen doos.		
	d. Beperk het onderhouden van een gepolychromeerd beeld tot het afstoffen met een brede borstel met zeer zachte haren. Eventueel zuig je het stof op met een kleine stofzuiger. Elke verdere reiniging wordt overgelaten aan een restaurateur. Gebruik zeker nooit water (want water dringt door de craquelures in de preparatielaag, die bijna altijd gebonden is met wateroplosbare lijm).	1x/ jaar	Ja
	e. Zorg ervoor dat een beeld nooit rechtstreeks op een stenen of plavuizen vloer of tegen een muur staat, maar zet het op een sokkel(tje) weg van de muur. Om deze manier worden condensatie en bijgevolg schimmelgroei vermeden. Vermijd ook direct zonlicht en spots of lampen in de onmiddellijke omgeving van beelden. Hou ook verwarmingselementen uit de buurt van een beeld.	Permanent	Ja
2. Schilderijen (zie hfdst. 3 rubriek 3.2. Cultuurgoeederen)	a. Controleer met regelmaat of de schilderijen nog stevig vasthangen. Doe dit door voorzichtig te voelen en wees op alle risico's voorzien door het schilderij eventueel door meerdere personen te laten vasthouden. Als er lang niet meer naar uitgekeken is, is de kans reëel dat zowel de haakjes in de muur als de haakjes aan het schilderij zelf niet meer zo stevig vastzitten als aanvankelijk. Ook de ophangdraden kunnen versleten zijn. In die gevallen is herstel noodzakelijk.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	b. Laat het onderhoud van het geschilderde oppervlak van schilderijen steeds over aan een specialist. De schildering is immers te kostbaar.	1x/ 3 jaar	Neen
	c. Kijk met enige regelmaat na of de lijsten waarin de schilderijen zitten, constructief nog stevig in elkaar zitten en geen beschadigingen vertonen zoals afbladderende verflagen of loszittende stukjes. Worden er in de buurt verfschilfers of stukjes van de lijst gevonden, dan dienen deze verzameld te worden in een zuurvrij papier in een kartonnen doos.	(Minstens) 1x/ 3 jaar	Ja
	d. Beperkt het regelmatig onderhoud van niet-vergulde lijsten tot het voorzichtig afstoffen ervan met een zachte borstel. Noch een	1x/ 2 jaar	Ja

	plumeau noch een stofdoek zijn aangewezen. Gebruik van water is uit den boze. Indien mogelijk begin aan de bovenkant, want daar wordt het meeste vuil verzameld.		
	e. Laat het onderhoud van vergulde lijsten over aan een specialist. In het flinterdunne bladgoud maakt een borstel zeer gemakkelijk krassen. Het herstellen van lijsten, waaronder bijvoorbeeld het fixeren van loszittende stukjes, is sowieso het werk van een specialist.	1x/ 3 jaar	Neen
3. Andere roerende interieurelementen (zie hfdst. 3. Rubriek 3.2. Cultuurgoederen)	<u>Vooraf:</u> losse interieurelementen (zoals aan de muur opgehangen beeldnissen, ...) kunnen allerhande gebreken vertonen, zoals afschilferende verf, vernis of lak, loskomend koperinlegwerk, structurele schade zoals gammele poten, een champignonachtige geur die wijst op zwammen, boorgaatjes en sporen van houtmeel die wijzen op houtborende insecten, vochtige plekken op voorwerpen die aan de muur bevestigd zijn alsook loskomende of afgebroken fragmenten.		
	a. Bewaar zorgvuldig de stukjes die afbreken van het voorwerp in zuurvrij papier in een kartonnen doos en laat die minstens om de twee jaar door een deskundige restaurateur terugplaatsen.	Bij vaststelling	Ja
	b. Reinig het voorwerp met een statische borstel (bij voorkeur een zachte propere schilderborstel). Gebruik geen water en detergents (want die bevatten vaak bleekmiddelen die het oppervlak aantasten). En wrijf nooit over vergulde elementen. Die mogen enkel met droge, katoenen handschoenen aangeraakt worden.	1x/ jaar	Ja
	c. Reinig koperen onderdelen van een voorwerp door ze nu en dan op te wrijven met een propere droge zeemlap of stofdoek.	1x/ jaar	Ja
	d. Zorg voor het behoud van het voorwerp dat er in de kerkruimte voldoende ventilatie is.	Permanent	Ja

6.2. Restauratiewerkzaamheden

Restauratiewerken zijn, zoals hoger reeds opgemerkt, omwille van de vergankelijkheid der dingen op termijn én ondanks een optimaal onderhoud onafwendbaar. Belangrijk is echter dat deze werken die steeds ingrijpender zijn dan onderhoudswerkzaamheden, met de instandhouding van de monumentale waarden als belangrijkste uitgangspunt steeds ‘sober en doelmatig’ zijn.

Voor de onderstaande restauratiewerkzaamheden wordt ervan uitgegaan dat deze in normale omstandigheden in de komende 24 jaar normaliter maar 1 keer, hoogstens 2 keer zullen moeten plaatsvinden. De uitgebreidheid van deze lijst impliceert echter niet dat ze exhaustief is.

Onder ‘restaureren’, dat bij vergevorderde schade of verval ook vervangen kan inhouden, wordt telkenmale ook het leveren van de vereiste materialen en het afvoeren van de oude materialen begrepen.

1. Het exterieur van de kerk met kerkhof

Elementen	Maatregelen	Periodiciteit	Vrijstelling toelating ¹⁶⁷
		!!! Er wordt vanuit gegaan dat onderstaande restauratiewerken in de komende 24 jaar normaliter maar 1 keer, hoogstens 2 keer zullen moeten plaatsvinden.	

1. Dak

1.1. Dakbedekking			
1.1.1. Dakvlakken			
1.1.1.1. Leien	Het restaureren van de bevestiging van de natuurleien en in functie van de waterdichtheid de gebarsten of verweekte leien vervangen.	(In de regel) Eenmalig	Neen
1.1.1.2. Lood	Het restaureren van de loden slabben en traplokketten voor de waterdichte aansluiting van de dakvlakken met de opgaande gevels.	(In de regel) Eenmalig	Neen

¹⁶⁷ In geval van betoelaging zal de toelating sowieso vervat zitten in de goedkeuring van de te betoelagen werkzaamheden.

1.1.1.3.	Zink	Het restaureren van het zinkwerk van de dakgoten.	(In de regel) Eenmalig	Neen
1.1.2.	Dakaansluitingen			
1.1.2.1.	Nokken	Het restaureren van de nokken in lood en van hun bevestiging.	(In de regel) Eenmalig	Neen
1.1.2.2.	Hoekkeperafwerking	Het restaureren van de loden vliegers van de hoekkepers.	((In de regel) Eenmalig	Neen
1.1.2.3.	Kilkeperafwerking	Het restaureren van de kilkeperafwerking.	(In de regel) Eenmalig	Neen
1.1.2.4.	Topgevelbeëindiging	Het restaureren van het aflopend metselwerk ter hoogte van de topgevels en het heropvoegen met een bastaardmortel. Het restaureren van de afdekking met lood van het metselwerk van de topgevels.	(In de regel) Eenmalig	Neen
1.1.2.5.	Zalinggoten	Het restaureren van het lood- en zinkwerk van de zalinggoten.	(In de regel) Eenmalig	Neen
1.1.2.6.	Opgaand dakmetselwerk	Het restaureren van het opgaand metselwerk, in het bijzonder bestaande uit: - Het reinigen en ontmossen van het opgaand metselwerk. - Het verwijderen van het gebarsten voegwerk en het herstellen ervan met een hydraulische kalkmortel. - Gebarsten bakstenen worden uitgenomen en vervangen door gezonde gelijkvormige bakstenen.	(In de regel) Eenmalig	Neen
1.2.	Dakdoorbrekingen			
1.2.1.	Dakkapellen	Het restaureren van het rotte timmerwerk, de plankenbekleding en deuren van de dakkapellen. Het restaureren van het hang- en sluitwerk van de luiken. Het opnieuw schilderen van de houten en metalen bouwelementen. Het restaureren van de schaliebekleding.	(In de regel) Eenmalig	Neen
1.2.2.	Schoorsteen	Het nazien van de goede werking van de schoorsteen (van de sacristie). Het restaureren van het metsel- en voegwerk en de waterdichte aansluitingen met de dakvlakken en de ruwbouw.	(In de regel) Eenmalig	Neen
1.2.3.	Topbekroningen	Het zacht reinigen en ontmossen van de topbekroningen in natuursteen. Het vervangen, opnieuw verlijmen met epoxyhars of herstellen met een minerale mortel van de gebarsten stukken.	(In de regel) Eenmalig	Neen
		Het reinigen, restaureren, opnieuw behandelen tegen corrosie en schilderen van metalen topbekroningen zoals kruisen, bol en haan.	(In de regel) Eenmalig	Neen

1.2.4.	Ladder- en klimhaken en ankerpunten	Het aanbrengen en/of herstellen of vervangen van de ladder-, klimhaken en ankerpunten conform de richtlijnen van de Monumentenwacht.	(In de regel) Eenmalig	Neen
1.3.	Dakstructuur			
1.3.1.	Kappen met houten hoofdstructuur	Het ontstoffen van de houten dakconstructie (spanten, gordingen, kepers, trekkers enz...) en het vervolgens restaureren van de rotte delen in functie van de stabiliteit van de dakconstructie. Het behandelen tegen aantasting door schimmel en insecten van alle delen van de dakconstructie.	(In de regel) Eenmalig	Neen
1.3.2.	Dakbebording	Het restaureren van de houten planken van de dakbebording. De bebording wordt tweezijdig behandeld tegen aantasting door schimmel en insecten.	(In de regel) Eenmalig	Neen,
1.4.	Regenwaterafvoer			
1.4.1.	Goten	Het herstellen, eventueel vervangen van de hanggoten.	(In de regel) Eenmalig	Neen
1.4.2.	Afvoeren	Het herstellen of vervangen van de verouderde en lekkende regenwaterafvoerbuizen in zink en hun bevestigingsbeugels. Alsook het vervangen van lekkende vergaarbakken.	(In de regel) Eenmalig	Neen
1.4.3.	Riolering	a. Het vervangen van de rioleringsbuizen door buizen in polyethyleen. De controleputten worden gereinigd en lekkende putten en gebarsten putdeksels worden vervangen.	(In de regel) Eenmalig	Neen
		b. Wanneer bij de werken aan de rioleringen bodemingrepen worden voorzien in niet eerder door recente ingrepen verstoorde grond, zijn deze werken niet vrijgesteld van een voorafgaande toelating van de voor het onroerend erfgoed bevoegde overheidsdienst en zullen ze, afhankelijk van de precieze aard en omvang, voorafgegaan of vergezeld worden van archeologisch onderzoek.	(In de regel) Eenmalig	Neen

2. Metselwerk

2.1.	Opgaand metselwerk (m.i.v. plinten, ingemetselde grafplaten en dergelijke) + voegwerken	Het restaureren van het opgaand metselwerk en het bijhorend voegwerk, in het bijzonder bestaande uit: - Het verwijderen - Het zacht verwijderen van de cementbepleistering op het baksteenmetselwerk zonder de baksteen te beschadigen.	(In de regel) Eenmalig	Neen
------	---	---	---------------------------	------

	- Het zacht reinigen van het opgaand metselwerk in baksteen en natuursteen zonder de huid te beschadigen. Indien nodig wordt het metselwerk ook ontmost. - Het verwijderen van het gebarsten voegwerk en het herstellen ervan met een hydraulische kalkmortel. - Het uitnemen van gebarsten bakstenen uitgenomen en het vervangen ervan door gezonde gelijkvormige bakstenen. Idem voor de natuurstenen bouwelementen. Ontbrekende bakstenen en natuurstenen worden opnieuw ingevoegd met respect voor het aansluitende steenverband.		
2.2. Ankers, traliewerk, diefijzers, roosters, e.d.	Het reinigen, ontroesten en met een roestwerende verf schilderen van de ankers, het traliewerk, diefijzers, de roosters, e.d. Daarna worden ze afgewerkt met drie dekkende verflagen. Indien nodig herstellen, eventueel vervangen van ankers, traliewerk, roosters, e.d.	(In de regel) Eenmalig	Neen
2.3. Muurbekroningen	Het zacht reinigen en ontmossen van de muurbekroningen in natuursteen. De gebarsten stukken worden vervangen, opnieuw verlijmd met epoxyhars of hersteld met een minerale mortel. Het restaureren van de muurafdekkingen in lood en hun bevestigingen.	(In de regel) Eenmalig	Neen

3. Buitenschrijnwerk

3.1. Houten schrijnwerk	Het restaureren van het houten buitenschrijnwerk. De rotte delen worden vervangen naar authentiek model. Het houtwerk van het buitenschrijnwerk wordt opgestopt, geschuurd en geschilderd met een primer en drie afwerkingslagen. De aansluiting van de beglazing met het houtwerk wordt nagezien en de uitgevallen mastiek wordt hersteld of integraal vervangen. De gebarsten glasplaten worden vervangen. Het hang- en sluitwerk van de opengaande delen wordt nagezien en hersteld of vervangen.	(In de regel) Eenmalig	Neen
3.2. Metalen schrijnwerk	Het restaureren van het metalen buitenschrijnwerk. De gecorrodeerde delen worden hersteld of vervangen naar authentiek model.	(In de regel) Eenmalig	Neen

	Het reinigen, ontroesten en met een roestwerende verf schilderen van het metalen schrijnwerk. Daarna worden ze afgewerkt met drie dekkend verflagen.		
--	--	--	--

4. Beglazing

4.1. Blank glas	Het reinigen en eventueel vervangen van het glas en het vernieuwen van de waterdichte aansluiting met de raam- of deurkozijnen.	(In de regel) Eenmalig	Neen
4.2. Glas-in-lood	Het vervangen van de gebarsten of uitgevallen stukken van de glas-in-loodramen. Het herstellen of opnieuw verloden van het loodwerk. Het op een zachte manier ontstoffen van de glas-in-loodramen. Het vervangen van de dichting tussen het glas-in-lood en de ijzeren roeden.	(In de regel) Eenmalig	Neen
4.3. Gebrandschilderd glas	Het restaureren van beschadigd gebrandschilderd glas.	(In de regel) Eenmalig	Neen
4.4. Voorzetbeglazing	Het voorzien van voorzetbeglazing (buitenbeglazing) om problemen met waterdichting van de glasramen te ondervangen. Het vervangen van beschadigde voorzetbeglazing.	(In de regel) Eenmalig	Neen

5. Bliksembeveiliging

5.1. Bliksembeveiliging	Het herstellen of vernieuwen van de bliksembeveiligingsinstallatie.	(In de regel) Eenmalig	Neen
-------------------------	---	---------------------------	------

6. Calvarie met grafsteen (cultuurgoed)

6.1. Calvarie met grafsteen van J.F. Van de Pitte	Het restaureren van de 18 ^{de} -eeuwse, tegen het koor aangebrachte calvarie onder leien luifel en de bijhorende grafsteen.	(In de regel) Eenmalig	Neen
---	--	---------------------------	------

7. Kerkhofmuur

7.1. Lage kerkhofmuur	Het restaureren van de lage bakstenen kerkhofmuur rondom een deel van het kerkhof.	(In de regel) Eenmalig	Neen
7.2. Hoge (oude) kerkhofmuur	Het restaureren van de hoge oude bakstenen kerkhofmuur rondom een deel van het kerkhof.	(In de regel) Eenmalig	Neen

2. Het interieur van de kerk

Elementen	Maatregelen	Periodiciteit	Vrijstelling toelating ¹⁶⁸
		!!! Er wordt vanuit gegaan dat onderstaande restauratiewerken in de komende 24 jaar normaliter maar 1 keer, hoogstens 2 keer zullen moeten plaatsvinden.	

1. Vloeren

1.1. Natuurstenen vloer	Het uitnemen en opnieuw verlijmen met epoxyhars of vervangen van gebarsten natuurstenen (voornamelijk marmeren) vloertegels. Het verwijderen en opnieuw inwassen van het voegwerk.	(In de regel) Eenmalig	Neen
1.2. Marmeren grafstenen	Het verwijderen en opnieuw inwassen van het voegwerk.	(In de regel) Eenmalig	Neen
1.3. Cementtegenvloer	Het restaureren van de cementtegenvloer (familiekapel de Schietere), met inbegrip van het afwerken met microkristallijne was.	(In de regel) Eenmalig	Neen
1.4. Houten vloeren	Het restaureren van de plankenvloeren op de kerk- en torenzolders, met inbegrip van het behandelen tegen houtworm.	(In de regel) Eenmalig	Neen

¹⁶⁸ In geval van betoelaging zal de toelating sowieso vervat zitten in de goedkeuring van de te betoelagen werkzaamheden.

2. Muren, zuilen, bogen, gewelven en plafonds

2.3. Muren, zuilen, bogen en gewelven	Het restaureren van het metsel- en voegwerk van de muren, zuilen, bogen en gewelven in de kerk.	(In de regel) Eenmalig	Neen
	Het behandelen van de muren en zuilen tegen opstijgend vocht.	(In de regel) Eenmalig	Neen
2.4. Houten gewelven en plafonds	Het restaureren van de houten gewelven en plafonds, met inbegrip van het behandelen tegen houtworm.	(In de regel) Eenmalig	Neen

3. Pleister- en schilderwerken

3.1. Wandbepleistering	Het verwijderen van gebarsten of afgezet pleisterwerk. Het opnieuw bepleisteren van de betrokken zone. Het dichtplamuren van fijne barsten.	(In de regel) Eenmalig	Neen
3.2. Schilderwerk	Het opnieuw schilderen van wanden en plafonds.	(In de regel) Eenmalig	Neen
3.3. Schildering op houten gewelven	Het onderzoeken van de beschilderingslagen op de houten gewelven van schip, viering en N- en Z-transeptarm, en het vervolgens restaureren van de gewelfbeschilderingen. N.B. Plafond van koor omstreeks 1990 vervangen door stucanetplafond, vermoedelijk volledig, wat maakt dat er naar alle waarschijnlijkheid geen sporen van motieven meer zullen te vinden zijn.	(In de regel) Eenmalig	Neen

4. Binnenschrijnwerk

4.1. Deuren	Het restaureren van de houten deuren. N.B. Het naazicht van de goede werking en herstellen van het hang- en sluitwerk. Kapotte delen vervangen.	(In de regel) Eenmalig	Neen
-------------	--	---------------------------	------

	Houten verniste deuren lichtjes schuren en afwerken met drie vernislagen in polyurethaan (tussentijds schuren).		
4.2. Luiken	Het restaureren van de houten luiken. N.B. Het naazicht van de goede werking en herstellen van het hang- en sluitwerk. Kapotte delen vervangen.	(In de regel) Eenmalig	Neen
4.3. Lambrisering	Het restaureren van de houten lambrisering. N.B. Houten verniste panelen lichtjes schuren en afwerken met drie vernislagen in polyurethaan (tussentijds schuren).	(In de regel) Eenmalig	Neen
4.4. Doksaal	Het restaureren van het houten doksaal. N.B. Houten geschilderde elementen lichtjes schuren, primer opzetten en afwerken met drie dekkende afwerkingslagen (tussentijds schuren).	(In de regel) Eenmalig	Neen

5. Binnentrappen & -loopbruggen

5.1. Houten binnentrappen	Het herstellen, eventueel vervangen van de houten trappen, met inbegrip van het behandelen tegen houtworm.	(In de regel) Eenmalig	Neen
5.2. Binnenloopbruggen	Het herstellen, eventueel vervangen van de binnenloopbruggen en de leuning, met inbegrip van het behandelen tegen houtworm. Het voorzien van bijkomende leuning en bijkomende loopbruggen op de koor- en zijkoorzolders.	(In de regel) Eenmalig	Neen

6. Vast meubilair

6.1. Orgel met orgelkast	Het bespeelbaar herstellen, eventueel vervangen van sommige elementen, van het orgel en de orgelkast.	(In de regel) Eenmalig	Neen
6.2. Doopvont met deksel	Het restaureren van de marmeren doopvont met koperen deksel.	(In de regel) Eenmalig	Neen

6.3. Altaren	Het restaureren van het hoofdaltaar en de zijaltaren, met inbegrip van het behandelen tegen houtworm.	(In de regel) Eenmalig	Neen
6.4. Koorgestoelten	Het restaureren van de houten koorgestoelten, met inbegrip van het behandelen tegen houtworm.	(In de regel) Eenmalig	Neen
6.5. Biechtstoelen	Het restaureren van de biechtstoelen, met inbegrip van het behandelen tegen houtworm.	(In de regel) Eenmalig	Neen
6.6. Preekstoel	Het restaureren van de houten preekstoel, met inbegrip van het behandelen tegen houtworm.	(In de regel) Eenmalig	Neen
6.7. Sacristiekasten	Het restaureren van de houten sacristiekasten, met inbegrip van het behandelen tegen houtworm.	(In de regel) Eenmalig	Neen
6.8. Graf- en gedenkstenen, , ...	Het restaureren van de graf- en gedenkstenen en andere in de wanden ingewerkte natuurstenen elementen.	(In de regel) Eenmalig	Neen

7. Klokkenstoel

7.1. Klokkenstoel	Het restaureren van de klokkenstoel, met inbegrip van het behandelen tegen corrosie. Alsook het restaureren van de bevestiging van de klokken.	(In de regel) Eenmalig	Neen
-------------------	--	---------------------------	------

8. Klokken

8.1. Klokken.	Het restaureren, zo nodig hergieten van de twee klokken, met inbegrip van hun ophanging, alsook het herstellen of optimaliseren van hun aandrijving.	(In de regel) Eenmalig	Neen
---------------	--	---------------------------	------

9. Torenuurwerken

10.1. Torenuurwerken (met elektrificatiesysteem)	Het reinigen, restaureren en afstellen van de torenuurwerk, alsook het herstellen van het elektrificatiesysteem.	(In de regel) Eenmalig	Neen
--	--	---------------------------	------

10. Cultuurgoeederen

10.1. Cultuurgoeederen die integrerend deel uitmaken van de kerk	Het restaureren van de in hoofdstuk 3 opgelijste en beschreven cultuurgoeederen.	(In de regel) Eenmalig	Neen
--	--	---------------------------	------

11. Technische installaties

11.1. Elektriciteit	Nazicht van de goede staat en de correcte werking van alle elektriciteitsvoorzieningen, de afstelling en de bediening, evenals van de alarmsystemen van de installatie. Het herstellen, eventueel vervangen van de leidingen, de verbindingen en de afdichtingen.	Regelmatig	Ja
11.2. Sanitair	Het vervangen van lekkende leidingen. Kraanwerk nazien en lekkende kranen vervangen of voorzien van een nieuwe dichting. Slecht werkende ventielen en veiligheidsgroepen vervangen. Slecht werkende regelorganen, ontluchters en waterslagdempers vervangen. Lekkende afvalwaterleidingen en verbindingen vervangen.	Wanneer nodig.	ja
11.3. Verwarming	Nazicht van de goede staat en de correcte werking van alle verwarmingsvoorzieningen, de afstelling en de bediening, evenals van de alarmsystemen van de installatie. Het herstellen van de leidingen, de verbindingen en de afdichtingen. De dichtheid van de installatie nazien en herstellen. De corrosie wegwerken. Nazicht en reiniging van de inblaasmonden en de luchtkanalen	Regelmatig	Ja
11.4. Brandbeveiliging			
11.4.1. Rookdetectoren	Het plaatsen – in verleg met het agentschap Onroerend Erfgoed - van een brandbeveiligingsinstallatie (met rookdetectoren).	Regelmatig	Neen
	Nazicht van de werking en de fysische test van de rookdetectoren. Vervangen van de slecht functionerende detectoren.	Regelmatig	Ja

11.4.2. Brandblusapparaten	Nazicht van de brandblusapparaten conform NBN S 21-050 door een gespecialiseerde firma in het onderhoud van dergelijke uitrustingen. De apparaten die niet meer voldoen worden vervangen.	1x/jaar (nazicht) Vervangen (indien nodig)	
11.5. Anti-diefstalbeveiliging	Het plaatsen – in verleg met het agentschap Onroerend Erfgoed - van een anti-diefstalinstallatie.	Regelmatig	Neen
	Nazicht van de goede werking van de inbraakbeveiliging en herstellen of vervangen van de slecht werkende onderdelen van het systeem.	3x/jaar	Ja

12. Bodemarchief

12.1. Ingrepen in de bodem (archeologisch erfgoed)	Indien er binnenin de kerk door omstandigheden bodemingrepen zouden noodzakelijk zijn, dan zijn deze werken niet vrijgesteld van een voorafgaande toelating van de voor het onroerend erfgoed bevoegde overheidsdienst en zullen ze, afhankelijk van de precieze aard en omvang, voorafgegaan of vergezeld worden van archeologisch onderzoek.	In uitzonderlijke omstandigheden	Nee
--	--	----------------------------------	-----

13. Energiebesparende maatregelen

13.1. Energiebesparende maatregelen die voortvloeien uit een energie-audit.	Het uitvoeren van energiebesparende maatregelen (zoals het isoleren van de kerkzolders, het plaatsen van voorzetramen, ...) die voortvloeien uit een energie-audit.	(In de regel) Eenmalig	Ja (in geval van een energieaudit afgestemd op het monument)
---	---	---------------------------	--

14. Toegankelijkheidswerken

14.1. Het optimaliseren van de toegankelijkheid van het kerkgebouw met sacristie	Het uitvoeren van toegankelijkheidswerken (zoals het van draairichting veranderen van de buitendeur van de sacristie, ...) die voortvloeien uit een toegankelijkheidsaudit.	(In de regel) Eenmalig	Ja (in geval van een toegankelijkheidsaudit afgestemd op het monument)
--	---	---------------------------	--

7. OPVOLGING EN EVALUATIE

7.1. Op stapel staande restauratiewerkzaamheden (2019 of later¹⁶⁹)

Voor de dringende restauratiewerken aan de Onze-Lieve-Vrouwkerk in Zevekote werd reeds een restauratiedossier opgemaakt door architect Koen Vanhoorne uit Gistel. Deze voorziene werken betreffen:

- stabiliteitswerken aan de kapconstructie en de doksaalvoeten;
- dak- en zinkwerken;
- metsel-, voeg- en pleisterwerken met inbegrip van het verwijderen van de oude cementlaag en het injecteren van de muren;
- werken met betrekking tot de afwatering aan de ramen;
- consolidatiewerken aan de grafplaten;
- restauratie- en schilderwerken aan de plafonds in het schip, transept en koor;
- vochtbestrijdende werken aan de muren, waaronder in het bijzonder ontleisteren, ontzilten en opnieuw bepleisteren;
- schilderwerken;
- restauratiewerken aan de vloer, in het bijzonder plaatselijk herstel en restauratie van de roos.
- restauratiewerken aan het doksaal;
- restauratiewerken aan het meubilair, in het bijzonder de preekstoel, de tabernakels en twee engelenbeelden;
- restauratiewerken aan de schilderijen, in het bijzonder de kruisweg.

Gezien de jaren die intussen verstreken zijn, dringt zich wel een actualisatie van dit restauratiedossier op vooraleer het na de goedkeuring van onderhavig beheersplan kan ingediend worden.

Voor deze op stapel staande restauratieve ingrepen zal de eigenaar bij het agentschap Onroerend Erfgoed een bijzondere erfgoedpremie aanvragen. Het precieze tijdstip van de uitvoering van deze werken hangt bijgevolg af van het ogenblik dat de erfgoedpremie(s) zal/zullen worden toegekend.

De opvolging en evaluatie van deze werkzaamheden gebeuren in dit geval via de overlegmomenten die in het kader van de actualisatie van het restauratiedossier nog zullen plaatsvinden tussen de eigenaar, de ontwerper en het agentschap Onroerend Erfgoed en daarna in het kader van de uitvoering tussen deze projectleden en de aannemer zullen plaatsvinden. De werfverslagen zullen daarvan de schriftelijke neerslag vormen.

¹⁶⁹ Afhankelijk van de toekenning van de bijzondere erfgoedpremie(s) die zal/zullen aangevraagd worden.

Na de uitvoering van de restauratiewerkzaamheden zal een restauratieverslag opgemaakt worden, dat uiterlijk 6 maanden na het beëindigen van de werkzaamheden door de eigenaar aan het Agentschap Onroerend Erfgoed zal worden overgemaakt.

7.2. Onderhoudswerkzaamheden (2019-2043)

Zowel in afwachting als ook na de uitvoering van deze restauratiewerken vraagt het monument, om de beheerdoelstellingen te bereiken, met een periodieke regelmaat onderhoudswerkzaamheden. Regelmatige inspecties om bij vaststelling van nieuwe gebreken tijdig de vereiste en passende onderhoudswerken (waaronder kleinere herstellingswerken) te kunnen uitvoeren., zijn dan ook aangewezen.

Daar het een groot en hoog pand betreft is daarbij een cruciale rol weggelegd voor de Monumentenwacht West-Vlaanderen, bij wie de eigenaar trouwens al jaren is aangesloten en vastbesloten is dit lidmaatschap verder te zetten. De Monumentenwacht staat immers om de twee tot drie jaar in voor een grondige inspectie. Het inspectierapport dat kort na elke inspectie aan de eigenaar door de Monumentenwacht wordt overgemaakt, vormt voor de eigenaar een goede leidraad voor eigen tussentijdse inspecties. Van dit rapport zal de eigenaar telkens een copie bezorgen aan het agentschap Onroerend Erfgoed, zodat deze het monument mee kan blijven opvolgen en kan anticiperen op een eventuele premieaanvraag voor premiegerechtigde onderhoudswerken die zich op basis van dit verslag opdringen.

Daarnaast engageert de eigenaar zich om zelf minstens éénmaal per jaar in te staan voor een grondige visuele inspectie zoals bij de opgelijste onderhoudswerken in hoofdstuk 6 is aangegeven.

7.3. Restauratiewerkzaamheden (na uitvoering van de dringende restauratiewerken - 2043)

Hoezeer de eigenaar zijn onderhoudsplicht ook nakomt, omwille van de uiteindelijk onafwendbare vergankelijkheid zal de tand des tijds zich uiteindelijk opnieuw laten gelden en zullen er zich in de komende 24 jaar, de periode waarvoor dit beheersplan van toepassing is, restauratiewerken opdringen die de authenticiteit van het monument onherroepelijk zullen aantasten. Belangrijk is echter dat de mate waarin dit gebeurt continu bewaakt wordt, alsook dat daarbij telkenmale een afweging wordt gemaakt van de verwachte levensduur van een restauratieve ingreep ten opzichte van de kostprijs van materialen en arbeid.

Het ogenblik waarop de onderhoudswerkzaamheden niet meer van dien aard zijn dat ze de materiële vergankelijkheid kunnen ondervangen, kondigt zich bij goed beheer steeds vooraf aan, tenzij omstandigheden (zoals brand, storm, overstroming, ...) het monument vooraf onmogelijk te voorziene schade toebrengen. In normale omstandigheden houdt dit dus in dat er tijdig werk kan gemaakt worden van een restauratiestudie die in overleg met het agentschap Onroerend Erfgoed de restauratieproblematiek concreet in beeld brengt en er vervolgens passende oplossingen voor aanreikt.

Voor deze noodzakelijke restauratieve ingrepen zal de eigenaar bij het agentschap Onroerend Erfgoed logischerwijs aankloppen voor cofinanciering.

De opvolging en evaluatie van deze werkzaamheden gebeuren in dit geval via de vele overlegmomenten die in een eerste, voorbereidende fase tussen de eigenaar, de ontwerper en het Agentschap Onroerend Erfgoed en in een tweede, uitvoerende fase tussen deze projectleden en de aannemer zullen plaatsvinden. De werfverslagen zullen daarvan de schriftelijke neerslag vormen.

Na de uitvoering van de restauratiewerkzaamheden zal door de ontwerper een restauratieverslag opgemaakt worden, dat uiterlijk 6 maanden na het beëindigen van de werkzaamheden door de eigenaar aan het Agentschap Onroerend Erfgoed zal worden overgemaakt.

7.4. Onderhoudslogboek

Om een passend onderhoud te stimuleren en te realiseren verbinden de stad Gistel en de Kerkfabriek zich ertoe om een onderhoudslogboek op te maken zoals sinds 1 januari 2019 in het kader van het passief en actief behoudsbeginsel vereist is. Dit onderhoudslogboek betreft een zesjaarlijkse evaluatie van het beheersplan die aan het agentschap Onroerend zal overgemaakt te worden. Samengevat dien een dergelijk onderhoudslogboek het volgende te bevatten:

- Een toestandrapport van de toestand zes jaar geleden.
- Een recent toestandrapport van de huidige toestand.
- Een overzicht van de (preventieve) maatregelen en onderhoudswerken die de voorbije zes jaar werden uitgevoerd.
- (in geval van open erfgoed) een rapportering over het beheer en de openstelling van het erfgoed.

8. EXTRA TOEVOEGINGEN

	Duid in deze kolom aan: “niet van toepassing” (en dus niet bijgevoegd) of de verwijzing naar het hoofdstuk met pagina’s of nummer van de bijlage (indien bijgevoegd)
Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt (met schaal en N-pijl)	Hfdst. 1, p. 5.
Lijst van geplande werkzaamheden	Hfdst 6, pp. 106-128 (onderhoudswerken). Hfdst. 6, pp. 129-139 (restauratiewerken).
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating	Hfdst 6, pp. 106-128 (onderhoudswerken). Hfdst. 6, pp. 129-139 (restauratiewerken).
Lijst van werken aan struiken waarvoor toelating nodig is	Hfdst 6, p. 118.
Lijst van cultuurobjecten	Hfdst. 3, pp. 77-84.
Bibliografie (overzicht referenties)	Hfdst 2, pp. 33-34.